

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha 2009

Bc. Michal Liška

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií

Proměny v úlohách rodiny při volnočasových aktivitách dětí

Changes in the Assignment of the Family in Children's Free-time Activities

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:

Bc. Michal Liška

Praha 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Proměny v úlohách rodiny při volnočasových aktivitách dětí“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

V Praze 14. 2. 2009

.....

Bc. Michal Liška

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi jako konzultant poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Další poděkování patří paní Mgr. Boženě Liškové za trpělivost, podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce. Dále děkuji řediteli OŘ MP Prahy 15 Bc. Petru Sabolovi za vytvoření podmínek pro studium.

.....

Bc. Michal Liška

Osnova

Úvod	2
1. Rodina	5
1.1 Funkce rodiny a proměny v jejich úlohách	6
1.2 Typy rodin	12
2. Charakteristika osmdesátých let	13
2.1 Charakteristika rodiny v osmdesátých letech	17
2.2 Volný čas v osmdesátých letech	19
2.3 Možnosti využití volného času v osmdesátých letech	24
2.4 Dílčí závěr	26
3. Charakteristika devadesátých let	28
3.1 Charakteristika rodiny v devadesátých letech	30
3.2 Volný čas v devadesátých letech	35
3.3 Možnosti využití volného času v devadesátých letech	39
3.4 Dílčí závěr	42
4. Charakteristika současných let	43
4.1 Charakteristika rodiny v současných letech	46
4.2 Volný čas v současné době	50
4.3 Možností využití volného času v současné době	52
4.4 Dílčí závěr	54
5. Empirická část	56
5.1 Výsledky šetření	63
5.2 Grafické znázornění šetření	67
5.3 Komparace výsledků	82
5.4 Dílčí závěr	83
6. Závěr	85
Resumé	89
Anotace	91
Klíčová slova	91
Seznam použité literatury	92
Přílohy	94

Vychovávání je věc rodinná. Z rodiny vychází a do ní se zpravidla vrací.

Johann Friedrich Herbart

Úvod

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou proměny v úloze rodiny při volnočasových aktivitách dětí. Historický vývoj rodiny, její proměny a funkce mě velmi zajímají. Pokusím se zmapovat, jak se měnila funkce rodiny při vytváření volnočasových aktivit v návaznosti na změny ve společnosti. Zaměřil jsem se na možnosti využití volného času. Pro srovnání vývoje jsem si vybral léta osmdesátá, devadesátá a současnost.

„Rodina je strukturovaným celkem, jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí. V každém případě je to přirozené prostředí, do něhož se člověk rodí, aniž si mohl vybrat jiné, a přejímá to, co mu připravili rodiče“.¹

V osmdesátých a devadesátých letech jsem prožíval školní léta v úplné, v dané době, naprosto průměrné rodině. Děti sice zatím nemám, ale vyrůstal jsem se dvěma sourozenci, kteří již mají své rodiny a jsou rodiči, trávím v jejich rodinách hodně času, proto mě zajímá srovnání toho, jaké možnosti jsme měli jako děti my a jaké možnosti nabízí současná doba.

Dnešní rodina se jistě nachází v jiné situaci než rodina před třiceti nebo dvaceti lety. Podmínkou rodinného života už není uzavření manželství, přibývá dětí, které se rodí mimo manželský svazek. V současnosti je jich přibližně třetina. Podle posledních pěti sčítání lidu v České republice se snižuje počet rodinných domácností. Za rodinnou domácnost je považována ta domácnost, kterou tvoří heterosexuální pár, sezdáný nebo nesezdáný, s dětmi nebo bez nich. Sčítání probíhalo v desetiletých časových odstupech od roku 1961, poslední bylo v roce 2001. V polovině minulého století tvořily tyto domácnosti tři čtvrtiny všech českých domácností, dnes je jich už jen 55 procent. Podíl domácností neúplných rodin – jeden rodič s alespoň jedním dítětem – se skoro zdvojnásobil, z osmi na čtrnáct procent. Jaké možnosti mají děti z různých rodin a různých sociálních vrstev, co a jak ovlivňuje jejich možnosti trávení volného času, je náplní mé diplomové práce.

---

¹ Kraus, B. *Základy sociální pedagogiky*, Praha: Portál, 2008, str. 80

Fungující rodina je pro dítě nejdůležitější. V ní odmalička čerpá sociální i jiné návyky chování. S přibývajícím věkem se však neobejde bez dalších podnětů, ty může získat nejen ve škole, ale také ve svém volném čase. I proto je důležité, v jakém prostředí se pohybuje. Dětství je životní etapou, ve které se rozhoduje o celé osobnosti, kdy se budují základy života jedince. Dítě nemá ve společnosti pevné místo, ale vztah k ní se formuje zprostředkovaně především prostřednictvím rodiny a školy. Dalším důležitým stádiem v životě člověka je mládí. Je to období velmi složité a pro jedince náročné. Je obdobím, do něhož se soustřeďuje generační zlom. Člověk opouští dětství a vrůstá do dospělosti, ale současně ještě projevuje odpor k některým znakům dospělosti. Mládež si buduje vlastní subkulturu, instituce, hnutí, je to skupina vnitřně diferenciovaná. Člověk se odpoutává od rodiny, vstupuje do zaměstnání, navazuje nové vztahy, zakládá rodinu a samostatně se prosazuje v životě společnosti.

V prvních kapitolách své práce se proto zmíním o rodině a jejich funkcích. V dalších kapitolách budu rozebírat jednotlivá časová období nejprve let osmdesátých, devadesátých a období současnosti.

Budu se zabývat také činnostmi a nabídkou organizací, které jsou ve volném čase dětem přístupné, ale rovněž problémy, které brání zapojení dětí do těchto aktivit, protože se jedná o rodinu sociálně slabší, případně neplnící zcela svou funkci. Všechny typy volnočasových aktivit umožňují dětem odreagování, odpočinek, prožívání kladných emocí, poznávání vlastních možností. Vhodné trávení volného času by se mělo stát trvalou součástí denního režimu dětí a pomoci tak vytvořit zdravý životní styl.

Toto téma diplomové práce jsem si zvolil i proto, že jsem si v průběhu studia na vysoké škole stále více uvědomoval propojenost a široké možnosti využití poznatků o fungující rodině, volnočasových aktivitách dětí i dospělých a možnost uplatnění a zhodnocení studií získaných teoretických znalostí ve své práci v praxi.

Vycházím nejen z odborné literatury, ale také z výsledků průzkumů na středních školách, prezentovaných v empirické části, které jsem provedl formou dotazníků. Průzkum jsem provedl na středních školách ve Frýdlantě nad Ostravicí, Frýdku-Místku

a Českém Těšíně. Jednalo se o záměrný výběr. Střední škola ve Frýdlantě nad Ostravicí je spádovou oblastí pro všechny přilehlé obce ve značně členitém terénu, kde i v dnešní době není vždy zajištěna veškerá infrastruktura. Frýdek-Místek je bývalým okresním městem a Český Těšín je městem ležícím přímo na hranicích s Polskem. Využitelnost mého průzkumu umožní určitý náhled, jakým způsobem tráví svůj volný čas současná mládež ve věku od 15 – 18 let v tomto regionu.

1. Rodina

„Rodina je definována jako základní společenská jednotka tvořena dvojicí manželů nebo rodičů s dětmi. Je to skupina nejméně tří osob, mezi nimiž jsou rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby, jejíž součástí je alespoň jedno dítě“.²

Sociologie pro rodinu preferuje pojem sociální instituce nebo malá sociální skupina, pedagogové zdůrazňují výchovně socializační funkci rodiny, ekonomové považují rodinu za výrobní nebo spotřební jednotku. Z komplexnějšího pohledu může být rodina vymezena jako „systémový celek, který je schopen reprodukce svých základních podmínek. Rodinu lze tedy definovat jako:

- a) dynamický systém, který reprodukuje své základní podmínky hlavně tím, že úvodní předpoklad svého vzniku (narození dítěte) mění na svůj výsledek, který se stává východiskem vzniku nového systému (nové rodiny)
- b) společenský subsystém, který zabezpečuje individuální a celospolečenské zájmy a potřeby
- c) strukturovaný systém, jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí“.³

---

² Černá, V. *Slovník spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2001, str. 354

³ Kraus, B. *Člověk, prostředí, výchov*. Brno: Paido, 2001, str. 78

1.1 Funkce rodiny a proměny v jejich úlohách

Rodina je velkým tématem sociologie i sociální psychologie. Je to dáno tím, že je jednou ze základních strukturálních složek společnosti a složkou zcela základní, pokud jde o zajišťování péče o děti a mládež, zejména pak o vytváření prvopočátečních předpokladů rozvoje osobnosti v socializačním procesu.

Rodina prošla v posledních desetiletích zajímavým vývojem. Především poválečné období přineslo sňatkový boom doprovázený baby boomem, ale také nárůst počtu rozvodů. Podoba dnešní rodiny je jiná a její definování je obtížné.

Rodina, kterou tvoří rodiče – rodič a děti, je nazývána rodinou nukleární (jadernou). Pokud je tato rodina rozšířena o blízké příbuzné (prarodiče, strýce, tety apod.) označujeme ji jako rodinu rozšířenou (velkou). Rodina, v níž jedinec vyrůstá jako dítě, je nazývána rodinou orientační, svazek, který později dítě samo zakládá, označujeme jako prokreační. Z hlediska průběhu socializace má význam to, do jaké míry se daří rodině vypořádat s funkcemi, které má plnit. Pokud plní funkce alespoň přiměřeně, hovoříme o rodině funkční, jsou – li některé funkce plněny částečně, jedná se o rodinu dysfunkční a afunkční rodina nezvládá základní funkce, je vnitřně rozkládána a je narušován socializační vývoj dítěte.

Biologickoreprodukční funkce rodiny má význam nejen pro jedince, kteří rodinu tvoří, ale také pro společnost jako celek. Ta potřebuje pro svůj rozvoj stabilní reprodukční základnu, proto je v jejím zájmu, aby se rodilo takové množství dětí, které její perspektivy naplní. Plnění této funkce v současné době často znemožňuje touha po kariéře nebo finanční problémy v rodině.

Sociálně – ekonomická funkce rodiny vyplývá z ekonomického systému společnosti. Členové rodiny se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci svého povolání a současně jsou i významnými spotřebiteli, na nichž je závislý vývoj trhu. Poruchy této funkce se projevují v hmotném nedostatku rodin (nezaměstnanost). Posun této funkce je patrný v návratu k vytváření rodinných firem, rodina tak vytváří samostatnou ekonomickou a obchodní jednotku.

I ve funkci ochranné (zaopatřovací, pečovatelské) došlo ke změnám. Do zajištění životních potřeb – biologických, hygienických i zdravotních – je rodina více zainteresována a to nejen v péči o dítě, ale i o další členy rodiny.

Socializačně - výchovná funkce rodiny spočívá v tom, že dítě učí přizpůsobovat se životu, osvojovat si základní návyky a způsoby chování ve společnosti, připravuje je na vstup do praktického života. I zde se může rodina dopustit řady chyb. Za nevhodné výchovné postupy považujeme přístup velmi liberální, hýčkájící, perfekcionista, hypochondrizující, autoritativní až tvrdý. Za optimální je považován přístup demokratický, založený na vztahu partnerství a možnosti diskuse.

Rodina by měla zajistit také rekreaci, relaxaci a zábavu. Tyto aktivity mají největší význam pro děti a plnění této funkce se projevuje v tom, kolik volného času tráví rodina pohromadě, jaké společné činnosti provozují, jaké mají společné koníčky.

Zásadní a nezastupitelnou funkcí rodiny je funkce emociální. Nikdo kromě rodiny nedokáže zajistit dítěti citové zázemí, pocit bezpečí a jistoty, které nutně ke svému vývoji potřebuje. I zde však v poslední době spatřujeme nedostatky, které způsobují, že přibývá dětí citově deprivovaných a často i týraných.⁴

Od počátku 19. století dochází ve společnosti k bouřlivým změnám. Rozpad tradičních společností na evropském kontinentu, nástup měšťanstva, občanské svobody, vznik nových států, ale také obavy ze ztráty sociálních jistot vedly ke vzniku sociologie jako vědy s tím, že vysvětlí nebo alespoň zpřehlední a uspořádá tyto změny.

Učebnice sociologie dlouhou dobu tvrdily, že rodina představuje sociální zařízení, jehož základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání a změny ve svém okolí vyrovnává. Sociální teoretici si mohli být jisti, že se ve svých funkcích neliší od toho, jak vypadala na počátku naší civilizace, že bude stejně fungovat a mít stejnou strukturu i v dalších

---

⁴ Kraus, B. *Základy sociální pedagogiky*...Praha: Portál, 2008, str. 79 - 83

etapách vývoje společnosti. Toto přesvědčení vládlo v sociologii po celé devatenácté a ještě přes polovinu dvacátého století.

Přesvědčení o stabilitě a neměnnosti určité formy rodiny je nutno odlišit od stability přesvědčení, že rodina je stabilizujícím prvkem sociálního systému, ať už vypadá jakkoli. Už nejstarší etické a morálně normativní spisy poukazují na to, že jakmile lidé přestávají plnit rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu. Nejstarší indické i židovské spisy tvrdí a kladou značný důraz na význam poslušného dodržování pravidel rodinného života. Hierarchické uspořádání rodinných vztahů sloužilo od nepaměti jako opora a legitimizace hierarchických uspořádání vyšších společenských celků a respektování moci hlavy rodiny socializovalo k respektování moci panovníka. V historii sociologie se setkáme s řadou teorií na úlohu rodiny a její proměny. Zvláště zajímavý je pak vývoj od padesátých let minulého století.

Od padesátých let jakoby se rodina pokusila obnovit své centrální postavení ve společnosti i svou tradiční vnitřní harmonii, pevnou hierarchii a funkční uspořádanost, která žila ve společnosti jako norma, přestože v realitě snad ani nikdy neexistovala. V průběhu šedesátých let dospívá generace narozená po druhé světové válce. Generace se silným sebevědomím, která nehodlá přehlížet rozpory vyplývající z představy existence šťastné dvougenerační rodiny, manželského páru obklopeného alespoň třemi dětmi, s tradičně oddělenými a vzájemně se doplňujícími rolemi muže a ženy. Rozpor se skutečností vyplýval z toho, že právě v této době dochází k nárůstu počtu rozvodů a snižování počtu dětí v rodině. Tato nová generace si začala klást otázku po smyslu a úloze tradiční rodiny, Evropou prošla vlna sociálních nepokojů, radikálních hnutí a zatím posledního rozmachu velkých teorií. Nešlo však jen o změnu teorií, protože kritika rodiny skutečně dokázala, že tato snad dosud nejstabilnější instituce se od konce první světové války značně změnila a neustále se mění.

Jedná se o změny, které mají hluboké kořeny a teprve ve druhé polovině dvacátého století se zviditelnily.

- V křesťanském kulturním okruhu měla po staletí rodina monopol na legitimní sex. Tento však teď padl. Nejprve se stal všeobecně legitimním sex předmanželský, pak se začalo pochybovat i o monopolním právu partnera na sex toho druhého.
- I při ztrátě monopolu na legitimizaci sexu mohla monogamická párová rodina zachovat svou funkci reprodukční. Od počátku sedmdesátých let však dochází k nárůstu počtu dětí narozených mimo manželství, a proto úloha legitimacy či nelegitimity dětí a monopolu manželství na plození a socializaci dětí také ztrácí své opodstatnění.
- Tradiční rodina přispívala ke stabilitě společnosti i tím, že výběr manželského partnera nebyl volbou toho, kdo zakládá rodinu v novém pokolení, ale v rukou rodičů. Pro ně byla rozhodující vhodnost partnera z hlediska zachování společenského postavení rodiny, výše jeho majetku. Individualistické klima, hodnota svobodné volby zdůrazňována na úkor hodnoty odpovědnosti a ztráta sociálních distancí v demokratických společnostech způsobily postupné oslabení vlivu rodiny původní na rodinu prokreační a minimalizovaly tento stabilizující prvek. Obě světové války a v naší republice také komunistický převrat v roce 1948 dokázaly, jak malá je jistota trvalého držení a nezměnitelné hodnoty rodinných majetků.
- Křesťanství považovalo manželství za nezrušitelnou instituci a rodinu za doživotní, protože za ni ručila náboženská víra. Pojetí manželství jako občanské a právní smlouvy, kterou lze kdykoli zrušit kteroukoli stranou, způsobilo, že jistota toho, co Bůh spojil, člověk nerozloučí, mizí a je nahrazena prchavou láskou a sexuální přitažlivostí. A to je období, kdy začíná narůstat počet rozvodů a opakovaných manželství.

- Rodina ztratila během vývoje společnosti také některé tradiční funkce. Nejprve došlo k odloučení bydliště a pracoviště a rodině se vzdálil muž zaměstnaný mimo své bydliště. Po oslabení její produkční funkce se postupně ztrácely i další její úlohy. Na místo kdysi nezastupitelné rodiny nastoupili specialisté a formální organizace. Škola převzala vzdělávání, masmédiá zrušila monopol rodiny na jejich socializaci k respektovaným hodnotám a správnému životnímu stylu. Zdravotní a sociální organizace převzaly péči o nemocné, staré, postižené a opuštěné. Rodině zůstal konzum, zábava a citové bezpečí, které je však nenahraditelné.
- Základní úlohou párové monogamické rodiny je reprodukční proces. Hlavním smyslem rodiny je výchova dětí, kterých se rodilo hodně, i když jejich výsledný počet v rodině snižovala vysoká úmrtnost. Péče o děti život muže i ženy dokázala naplnit. V polovině dvacátého století se dostala lidem do rukou dostupná a v poslední generaci i naprosto účinná antikoncepce. Od poloviny sedmdesátých let klesá porodnost, dnes se nejčastěji setkáváme s rodinami s jedním dítětem, mnozí jsou rozhodnutí i pro bezdětný svazek.
- Se změnami úlohy rodiny se mění také život muže a ženy ve svazku. Výchova a péče o děti, pokud v rodině jsou, už je nedokáží naplnit, mění se povaha jejich práce. Od konce padesátých let přestávají ve velkém množství být pouze ženami v domácnosti, profesní kariéra se pro ně stává stejně důležitou jako pro muže.

Toto jsou podstatné změny hluboce zasahující sociální struktury současných společností našeho světa i individuální životy členů společnosti. Některé změny však vyvolávají změny další. Rodina tradiční se změnila v rodinu moderní a po ní přichází rodina postmoderní.

Tradiční rodina je charakterizována jako široká a vícegenerační se základním ekonomickým kapitálem, legitimizací byly děti a sex, s rolemi hierarchizovanými, autoritou byl otec, mezigenerační přenos autoritativní, reprezentace diskursu náboženská, církevní.

Struktura moderní rodiny je nukleární, manželská se základním kapitálem ekonomickým, sociálním a kulturním, legitimizací jsou děti, role jsou segregované, komplementární, funkce pečovatelské a citové. Autoritou v této rodině jsou otec i matka, reprezentace diskursu je občanská a mezigenerační přenos demokratický, smíšený.

Postmoderní rodina je charakterizována jako variabilní a individualizovaná, základní kapitál sociální a kulturní, nelegitimizuje, role jsou individualizované, funkce citová, rovněž autorita je individualizovaná a slabá, reprezentace diskursu masmediální a mezigenerační proces slabý.

Čas ukázal, že mnohé změny úlohy rodiny byly přeceněny, že pro mnohé lidi zůstává touha po založení trvalého párového vztahu a touha po dětech životním cílem. Na druhé straně však změny a vývoj rodiny ve druhé polovině dvacátého století přináší sociologické teorii tři důsledky. Byl otřesen koncept rodiny jako morfostatické instituce, podle které byli rodiče závazným a prakticky jediným vzorem pro nastupující generaci, kdy jejich zkušenosti měly dlouhodobou platnost a předávaly se pomalou socializací na potomky. Odlišnost v chování generací v polovině dvacátého století byla natolik dramatická, že rodina nemohla být nadále považována za archetyp stability. Druhým důsledkem pak je nárůst počtu jiných typů domácností. Nesezdaná soužití a sezdaná nesoužití, život mimo rodinné svazky, partnerství homosexuálů a rodiny lesbiček s adoptovaným dítětem. Proto nemůže sociologie rodiny budovat svou teorii na základě modelu monogamické, neolokální a dvougenerační rodiny. Z obou důsledků vyplývá pak třetí a tím je rezignace na pokus o vybudování jedné základní teorie rodiny.⁵

---

⁵ Možný, I. *Rodina a společnost...* Praha: SLON, 2008, str. 20 - 25

1.2 Typy rodin

Pro výchovu dítěte je nezbytná atmosféra důvěry, lásky a pochopení, ne atmosféra strachu a ponižování.

Z hlediska působení rodiny na dítě rozlišujeme několik typů rodin. V rodině ochránářské je dítě vychovááno s vědomím, že nic pro něho není nedostupné, že rodiče splní veškerá jeho přání a ochrání je před všemi nástrahami okolí. K důsledkům této výchovy patří vypjatý individualismus dítěte, jeho egocentrická orientace, neschopnost obstát v krizových životních situacích, sociální nezralost. Výchovou takto deformovaný člověk není schopen úspěšně obstát ve všech sociálních rolích včetně role partnerské.

Opakem ochránářského typu rodiny je rodina lhostejná a rodina mlčenlivá. Členové těchto rodin vyhledávají soukromí, komunikace mezi nimi je omezená na minimum. Rodiče nemají na děti čas a tyto následně citově strádají. Do jisté míry může být nevhodné působení takové rodiny zmírněno přítomností prarodičů, kteří mají dostatek času dítěti se věnovat, ale v některých případech je generační rozdíl příliš velký.

Ve všech typech rodin je výchovně cenné dětské vědomí užitečnosti a přínosu tehdy, když se práce střídá se zájmovými aktivitami, pro něž se i pomocí dítěte podaří v rodině vytvořit prostor pro všechny její členy.⁶

---

⁶ Smolová, D. *Deset esejů o výchově v rodině*...Praha: Horizont, 1990, str. 6 - 8

2. Charakteristika osmdesátých let

Život v Československu se v osmdesátých letech vrátil téměř do poměrů let padesátých. Komunisté v čele s Gustávem Husákem dovršili na počátku sedmdesátých let proces tzv. normalizace a zlikvidovali tak poslední pozůstatky demokratizačního procesu z let šedesátých. V něm se jednalo o přijetí řady reforem, které měly poměry v tehdejší společnosti změnit. Byla pozastavena cenzura, připravovala se obnova bývalé sociálně demokratické strany, znovu začaly fungovat organizace mládeže Junák a Sokol, začala další vlna rehabilitací politických vězňů odsouzených v padesátých letech.

V čele KSČ stál v době tohoto procesu Alexander Dubček, který spolu s vedením strany vyhlásil tzv. Akční program KSČ. Jednalo se o program demokratizace strany a celé společnosti, který sliboval kromě decentralizace hospodářství, větší samostatnosti podniků a možnosti podnikání také svobodu projevu, sdružování a spolčování, neomezenou možnost cestovat do ciziny. Slovensku pak byla slíbena federalizace státu.

Veškeré naděje však byly zlikvidovány v noci z 20. na 21. srpna 1968 vstupem vojsk pěti států Varšavské smlouvy – SSSR, Polska, NDR, Maďarska a Bulharska – na území ČSSR. Nastává proces normalizace, ale taktika komunistické vlády v sedmdesátých a osmdesátých letech je jiná než v letech padesátých, je rafinovanější.

Řada reformistů emigrovala nebo se uchýlila do ilegality. Konkrétní zásahy směřovaly nejčastěji do oblasti masových sdělovacích prostředků, jakékoli náarážky na politické dění způsobovaly existenční problémy nebo politický postih. Projevy nespokojenosti byly trestány propuštěním ze zaměstnání, ze školy či znemožněním studií dětem a příbuzným. Obvyklý byl rovněž zákaz vykonávat práci ve svém oboru, např. učit na vysoké škole, nebo zákaz dosáhnout kvalifikačního postupu na vyšší pracovní místo.

Poklesla úroveň filmové a televizní tvorby, herci postavení mimo divadelní scénu vytvářeli bytová divadla, kdy hráli ve vlastních bytech díla pro úzký okruh diváků. Vycházely ilegální časopisy a knihy, protože spisovatelé, básníci, novináři a další odborníci nesměli veřejně publikovat své práce. Lidé poslouchali západní rozhlasové stanice Svobodná Evropa, Hlas Ameriky, BBC a Svoboda. V těchto rozhlasových stanicích působili mnozí českoslovenští intelektuálové, kteří emigrovali. Řadě hudebních skupin byl v osmdesátých letech vydán zákaz vystupování.

Existoval tajný policejní dozor nad děním ve společnosti. Všechna „podezřelá“ (např. nábožensky laděná) setkání lidí byla bedlivě sledována tajnou policií a jejími pomahači. Těmi se stávali obyčejní lidé, kteří byli ochotni sledovat své spoluobčany a informovat o jejich aktivitách policii. Mnozí z nich však byli ke spolupráci donuceni hrozbami a násilím, jiní se do spolupráce zapojili dobrovolně.

V roce 1975 se Gustáv Husák stal kromě generálního tajemníka ÚV KSČ také prezidentem republiky. V osmdesátých letech byl pro členy Husákova vedení socialismus už jen prázdným pojmem. Jejich jediným cílem bylo udržet se za každou cenu u moci a neztratit tak výhody a výsady s ní spojené. Nečekali, že lidé v budoucnost socialismu sovětského stylu uvěří, stačilo jim, že budou poslušní a přistoupí na pravidelné rituály, jimiž svou poslušnost a loajalitu dokáží.

Jedním z těchto pravidelných rituálů byla účast v prvomájových průvodech a vyvěšování československých a sovětských vlajek. Vláda nabídla občanům za poslušnost poměrně slušnou životní úroveň, která však nebyla podložena lepšími pracovními výsledky. Byly zvýšeny dětské přídavky i důchody, zavedeny nenávratné novomanželské půjčky, občané měli možnost rekreovat se v podnikových střediscích, dětem byl umožňován pobyt v pionýrských táborech, byly organizovány příměstské tábory, ve kterých děti zaměstnaných rodičů trávily část prázdnin. Podniková kulturní referenti ROH organizovali zájezdy do divadel.

Zvyšování životní úrovně bez práce vedlo k rabování přírodního bohatství a bezohlednému ničení životního prostředí. Stavby tepelných elektráren a těžba hnědého uhlí přeměnily severní Čech v jednu z ekologicky nejzničenějších oblastí Evropy.

Zhoršil se také zdravotní stav obyvatelstva, průměrná délka života se ve srovnání s vyspělými západními zeměmi zkrátila.

Byla stavěna sídliště, pokračovalo se v budování pražského metra. Výhradní orientace na novou výstavbu způsobila, že starší domy chátraly nebo byly přímo bourány. Takto byla například v Praze zbourána architektonicky cenná budova Těšnovského nádraží, naopak vyrostla Nová scéna Národního divadla nebo byl otevřen Palác kultury, které zcela jistě nejsou chloubou hlavního města.

Úměrně s růstem životní úrovně klesala úroveň morálky a zodpovědnosti a naopak rostla kriminalita. Ani výlučná orientace Husákova režimu na spotřebu však nedokázala překonat nedostatky plánované ekonomiky. Z obchodů nezmizely fronty, rozmohlo se úplatkářství, kvetl černý obchod s valutami. Možnosti nepodloženého hospodářského růstu se vyčerpaly a ekonomika země začala stagnovat.

Ve druhé polovině osmdesátých let dochází ke změně. Do čela vlády SSSR se v roce 1985 dostává Michail Gorbačov, který vstupuje do jednání s americkým prezidentem Ronaldem Reaganem. Oba jsou označováni za hlavní osobnosti, které měly zásluhu na změně mezinárodní politiky k lepšímu. Gorbačov nejen změnil politiku vůči západním státům, ale také k podřízeným státům v rámci sovětské sféry vlivu, mezi které patřilo i Československo. Uvolnil dosavadní pevné vazby a dozor nad podřízenými státy, přestal se vměšovat do jejich vnitřního vývoje. Chtěl provést hospodářské a politické změny, tzv. přestrojku, které by vedly k modernizaci a zefektivnění sovětského komunismu. Propagoval také tzv. glasnost – politiku, která se snažila o větší informovanost lidí, umožnění svobody projevu apod. Jednalo se tedy o demokratizaci vnitropolitického života, možnost volné diskuse o problémech a způsobech jejich řešení.

Vedení československých komunistů ale o žádné změny nestálo. Neodvážili se sice proti reformám otevřeně postavit, jejich zavádění však bojkotovali. Byla vydávána zbytečná nařízení, došlo k několika personálním přesunům. Jedním z nich bylo v roce 1987 nahrazení Husáka v úřadu generálního tajemníka KSČ Miloušem Jakešem. Lidé však začali nacházet odvahu protestovat proti komunistické politice,

domáhat se respektování zákonů a dodržování práv, která byla zaručena ústavou. Začaly vznikat nezávislé občanské organizace, např. Hnutí za občanskou svobodu, byl vydáván a šířen nezávislý tisk, stoupla aktivita věřících. V červnu 1989 se pod petici Několik vět, která požadovala propuštění politických vězňů, zrušení cenzury a legalizaci nezávislých iniciativ, podepsalo na 50 000 lidí.

Vláda reagovala represemi. Aktivisté iniciativ byli zatýkáni, šikanováni tajnou policií. Pokojné pouliční demonstrace byly rozháňeny policií, úspěch komunistům nepřinesla ani rozsáhlá propagandistická kampaň proti opozici. Situace vyvrcholila v listopadu 1989.

Dne 17. listopadu se konala v Praze na Albertově a na Vyšehradě povolená vzpomínková akce k uctění 50. výročí pohřbu Jana Opletala, který zemřel na následky postřelení při demonstraci proti nacistické okupaci. Na Národní třídě policie demonstraci brutálně rozehnala. Herci pražských divadel a vysokoškolští studenti vstoupili do stávk. Demonstrace se z hlavního města začaly šířit do okolí. 19. listopadu byl ustanoven koordinační orgán Občanské fórum, na Slovensku pak Verejnost' proti násiliu. Všeobecně uznávaným vůdcem opozice se stal Václav Havel. Vláda byla nucena začít s Občanským forem jednat, souhlasila s vytvořením koaliční vlády. Ta byla jako „vláda národního porozumění“ vytvořena 10. prosince 1989 a komunisté v ní měli menšinu. Totalitní diktatura skončila.⁷

---

⁷ Kulík, J., Kocian, J. *Dějepis - nejnovější dějiny...* Praha: SPN a.s., 1999, str. 138 - 141

2.1 Charakteristika rodiny v osmdesátých letech

V sociologické literatuře k teorii rodiny bývá citován jako první autor, který identifikoval postmoderní rodinu (rozlišující znaky: 1. hodnotová diskontinuita mezi rodiči a dětmi, plynoucí z větší hodnotové závislosti dětí na masmédiích nežli na rodičích, 2. nestabilita v párovém životě, jež se odráží na vzestupu rozvodovosti a nesezdaného soužití, a 3. systematická demolice konceptu rodinného hnízda nukleární rodiny v nové liberalizaci žen), Edvard Shorter. Předcházelo tomu ovšem rozpoznání a pojmenování druhé demografické revoluce v demografii. Tato revoluce přinesla v průmyslově vyspělých státech našeho kulturního okruhu už v padesátých letech minulého století vzestup rozvodovosti, v šedesátých letech konec baby boomu, sexuální revoluci a pokles porodnosti, ta se od sedmdesátých let ustálila pod úrovní přirozené reprodukce, když zároveň došlo k odkládání rodičovství, zvyšování věku sňatku a rozvoji nesezdaného soužití. V osmdesátých letech se potom začala nikoli nepodstatná část porodnosti realizovat mimo manželskou rodinu a přibylo domácností s jedním rodičem a dětmi, vzestup rozvodovosti se pochopitelně zastavil⁸.

Vysoká porodnost skončila na počátku osmdesátých let minulého století. V sedmdesátých letech minulého století došlo totiž v České republice k výrazné vlně zvýšené porodnosti. Česká rodina, otrěsená vpádem vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 a následnou okupací země provázenou politickými represemi, paradoxně posílila. Lidé se stahovali do soukromí a měli děti. K velkému počtu porodů přispělo i to, že ve věku rozhodování o druhém nebo třetím dítěti byly silné ročníky žen z baby boomu prvních let po druhé světové válce. Podle ČSÚ se v roce 1980 narodilo 150 000 dětí, zatímco v devadesátých letech už pouze 90 000 dětí ročně⁹.

Politický režim v osmdesátých letech propagoval v rodinném chování obyvatel model dvoupříjmové rodiny s výdělečně činnými oběma manželi a poskytoval k jeho uplatnění všechny vhodné podmínky. Byla zřizována zařízení denní výchovné péče – školky, jesle i dětské útulky. Zřizovateli těchto institucí byla školská správa, závody nebo JZD. Podíl závodních/družstevních zařízení stoupl ze 14% v šedesátých

---

⁸ Možný, I. *Rodina a společnost...* Praha: SLON, 2008, str. 236 - 237

⁹ www.czso.cz

a sedmdesátých letech v letech osmdesátých na 28% z celkového počtu těchto zařízení. Tradiční funkce rodiny – výchovná, socializační aj. – byly postupně přejímány státem, který se snažil omezit okruh působnosti rodiny především na její biologicko – reprodukční funkci.

Totalitní rodinná politika byla vedena ryze ekonomickými a populačními funkcemi. S ekonomickými funkcemi souvisela zaměstnanost žen. V osmdesátých letech patřily ženy mezi vysoce kvalifikované pracující. Počátkem osmdesátých let podíl žen na celkovém počtu lidí s vysokoškolským vzděláním dosáhl jedné třetiny. Co se týkalo populačních opatření, byly rodiny s dětmi podporovány formou přímých i nepřímých prostředků sociální politiky. Rodinám byly poskytovány novomanželské půjčky ve výši 30 000 Kč, u nichž se úroky snižovaly v závislosti na počtu dětí, z půjček byly, opět v závislosti na počtu dětí, odepisovány finanční částky (za prvorozené dítě 2000 Kč, za každé další pak 4000 Kč), daňové úlevy na děti, dětské přídatky, zdarma poskytované učebnice a školní potřeby pro školou povinné děti, úlevy na bydlení i dopravu. Kromě toho byla nadále rozšiřována síť zařízení předškolní, školní i mimoškolní péče a výchovy. Byla prodloužena mateřská dovolená do dvou let věku dítěte, na konci osmdesátých let pak do tří let věku dítěte, byl zaveden a následně prodloužen mateřský příspěvek pro celodenně pečující matku alespoň dvou závislých dětí do tří let věku dítěte. Rodiny s dětmi byly upřednostňovány na seznamech uchazečů o byty.

Můžeme říci, že se tehdejší opatření pro kombinování práce a rodiny v rámci populační politiky soustředila na dva aspekty:

a) prodlužování délky doby, po kterou mohly zůstat matky pečující o předškolní děti v domácnosti,

b) rozšiřování sítě celodenních zařízení předškolní péče a výchovy pro děti těch matek, které se chtěly vrátit do zaměstnání.

Pro děti školou povinné pak byly zřizovány táborové pobyty, které organizovaly závody nebo zájmová sdružení. Finanční náklady na třítydenní pobyt dítěte v táboře byly minimální, protože se na jejich úhradě spolupodílely odborové organizace. Zaměstnaní rodiče tak mohli vyřešit problém letních prázdnin kombinací pobytu dítěte

v táboře a v příměstském táboře (celodenní program pro děti připravovali zaměstnanci škol a děti se vracely domů až večer).

Jak jsem již uvedl, vysoká porodnost přes všechna opatření skončila na počátku osmdesátých let a od té doby se rodí v českých rodinách stále méně dětí, i když v současné době se klesající tendence zastavila. Po změně politického režimu porodnost v České republice znovu prudce poklesla, od poloviny devadesátých let se zhruba ustálila. Místo obvyklých 140 až 150 tisíc dětí počátkem osmdesátých let se ročně rodí v devadesátých letech asi 90 tisíc dětí.¹⁰

2.2 Volný čas v osmdesátých letech

Počátkem osmdesátých let Doc. PhDr. Vladimír Krejčí, CSc. a kolektiv vydali pro studenty pedagogických fakult učebnici s názvem *Základní teoretické otázky modernizace výchovně vzdělávacího procesu v socialistickém školství*. Je zde i oddíl věnovaný volnému času a jeho funkci. Jak tedy bylo na volný čas mládeže pohlíženo v osmdesátých letech.

Vývoj společnosti přináší v současné době zkracování pracovní doby a rozšiřování volného času. Karel Marx předvídal tento výsledek rozvoje výroby a boje dělnické třídy a spatřoval ve volném čase důležitého činitele pro rozvíjení člověka i lidské společnosti. Podle Marxe volný čas, neboli čas, kterým člověk může disponovat, umožňuje člověku svobodnou činnost, která není determinována jako práce pod tlakem vnějšího cíle, jenž musí být uskutečněn z přirozené nutnosti nebo společenské povinnosti. Otvírá prostor pro svobodnou činnost a pro rozvoj a měnění toho, kdo jej má, ve zcela jiný subjekt. Tyto Marxovy myšlenky jsou rozvíjeny marxistickými filozofy a sociology a pod jejich vlivem jsou i nemarkističtí teoretikové.

---

¹⁰ Možný, I. *Rodina a společnost...* Praha: SLON, 2008, str. 265 - 267

Volný čas je zkoumán z hledisek ekonomických, sociologických, filozofických aj. Důležité jsou aspekty pedagogické. Volný čas je jedním z důležitých předpokladů a činitelů formování osobnosti, všestranného rozvoje osobnosti v soudobé společnosti.

Volný čas se většinou vymezuje negativně tak, že se z celkového časového úhrnu odečte pracovní doba a dále ještě některé části mimopracovní doby: čas nezbytný k cestě do zaměstnání a z něj, k uspokojování fyziologických potřeb, k vykonávání domácích prací a udržování hygieny. Zařazení některých činností není jednoznačné. Důležitým znakem volného času je, že jde o činnosti, které mohu, ale nemusím vykonávat.

Volný čas jako součást způsobu života je jedním z činitelů působících při formování lidské osobnosti. Zkoumání volného času a jeho formativních účinků patří k nezbytným podmínkám ucelené pedagogické teorie ve společnosti a k nezbytným teoretickým předpokladům účinného výchovného působení v praxi.

Při určení volného času dětí a mládeže vycházejí autoři podobně jako sociologové u dospělých z rozpornosti volného času a práce, přičemž za práci žáků považují jejich pobyt a učení ve škole. To má všechny charakteristické rysy práce a pracovních povinností dospělých. Vykonává se v přesně vymezeném čase, vyžaduje od dětí a mládeže duševní i tělesnou námahu, má vysokou společenskou hodnotu.

Volný čas se vymezuje funkcemi, které plní:

- **prostor pro odpočinek** – funkce regenerační
- **prostor pro zábavu** – funkce kompenzační
- **prostor pro rozvoj osobnosti** – funkce ideační

První funkce, prostor pro odpočinek, je z hlediska jedince funkcí nejvýznamnější. Je základní prvotní funkcí volného času a je i předpokladem pro vyšší způsoby jeho naplnění. Je zcela logické, že bez řádného odpočinku není člověk schopen plnohodnotně prožít zábavu nebo rozvíjet svou osobnost. Jsou uváděny dva protikladné

způsoby oddechu a zotavení: pasivní a aktivní. Jde o to, optimálně sladit obě formy regenerace a určit optimální poměr obou forem v konkrétních podmínkách.

Druhá funkce, zábavy, plní především kompenzační úlohu, vyrovnává nedostatky z pracovní činnosti. Představuje prostor pro konzumaci hmotných, ale i duchovních produktů (literatura, film, hudba). Výchovní pracovníci a hlavně rodiče by se měli podílet na utváření hodnotících kritérií dětí a mládeže, protože mladí lidé se jen stěží dokáží orientovat v nabídce vybírat si kvalitní zábavu. Jinou formou kompenzace je zábava aktivní, jako sport, manuální činnost nebo aktivní provozování kultury. Další kompenzační funkcí volného času by mělo být, podle autorů, vyrovnávání s rychlým tempem života v současnosti. Člověk, přestože je tvorem společenským, se neobejde bez jisté míry soukromí, bez určité míry intimity. Měl by být brán ohled i na tuto potřebu.

Třetí funkci volného času je ideace, tj. umožňování individuálního rozvoje jedince v orientaci na oblast ideálního, duchovního. Tato nesmírně široká oblast v sobě zahrnuje řadu konkrétních forem: sebevzdělávání, úvahy o smyslu existence, přemýšlení nad uměleckým dílem, úvahy o přátelství. Tato oblast byla ze všech tří v osmdesátých letech nejméně prozkoumána.

Aktivita ideace se plnohodnotně uskutečňují jedině ve volném čase a projevují se pak zejména ve formě literární tvorby, poezie či výtvarných prací. Umělecká tvorba mladých lidí je pro vychovatele nejsnazší cestou k proniknutí do jejich osobnosti. Pro utváření a rozvoj postojů ke kulturním a mravním hodnotám je tato ideální funkce volného času jednou z nejvýznamnějších determinant.

Jen málokdy se setkáme s čistou formou některé z uvedených funkcí. Většinou se vzájemně prolínají. Pro praxi je nezbytně nutné, aby všechny tři uvedené funkce byly v komplexu volného času rozvázně zastoupeny a aby směřovaly k určitému stavu ve využívání volného času, který by byl společensky únosný a společensky žádoucí.

Na využívání volného času má u dětí a mládeže zvláště vliv rodina, vrstevníci a typ a druh zařízení, ve kterém volný čas tráví. Všeobecnou zásadou výchovy k využití volného času má být zásada dobrovolnosti.

Autoři uvádějí čtyři hlavní úkoly a funkce pedagogiky volného času:

- funkce motivační a podněcující
- funkce informativní
- funkce poradenská
- funkce ochranná

Mládež má být podněcována ke smysluplnému využívání volného času, vychovatelé mají vzbuzovat iniciativu a plnit motivační úkoly.

Informativní funkce pedagogiky volného času je plněna prostřednictvím zájmových kroužků, přednášek, kurzů, stejnou funkci plní i masové sdělovací prostředky.

Vychovatelé by měli podávat informace a praktické tipy na využití volného času, protože pocit nudy není jen věcí jednotlivce, nuda bývá mnohdy zdrojem nejrůznějších sociálně patologických jevů, vede k porušování mravních a právních norem, alkoholismu, kouření apod.

Všeobecně je pak třeba působit na zlepšení těch aktivit volného času, které přímo vyžadují výchovné působení. To znamená ovlivňovat společenské procesy a trendy, proti nimž je třeba působit, např. varovat před alkoholismem, vychovávat ke vkusu, k estetizaci životního prostředí.

Volný čas dětí se všemi teoretickými hledisky i praktickými problémy tvořil v osmdesátých letech jednu z hlavních podmínek činnosti Pionýrské organizace SSM.

Činnost PO SSM byla pro mnohé děti přitažlivá, protože byla poměrně bohatá a pestrá.¹¹

Zájmové činnosti dětí se zúčastňovali často i rodiče a ta se tím stává pro děti příležitostí ke společné činnosti. Naplňuje tak volný čas nejen rodičů, ale také dětí. Jejich společná činnost je přínosem pro rozumovou, ale i pracovní výchovu dítěte, vytváří silné emociálně kladné vztahy. Je na rodičích, aby pro dítě vybrali optimální soubor výchovných podnětů.

Pedagogický výzkum upozornil, že ve značném počtu rodin, bez ohledu na jejich hmotné i společenské postavení, je volný čas dětí jen chudě a nepravidelně naplňován vhodnou činností.

Každá oblast společenského života reaguje na vývoj celku i jeho jednotlivých částí s určitým přirozeným posunem specifickým pro danou oblast, daný subsystém. Také mládež a mladá generace jako prvky sociální struktury a volný čas mládeže jako určitá syntetická a proměnlivá sociální kategorie reagují na posuny v sociálním systému.

„Společenské změny, které v roce 1989 nabraly závratné tempo, postupně radikálně proměňují celou společnost. Jak se tyto změny makrospolečenského charakteru promítají do sféry volného času mládeže? Na tuto otázku odpovídá komparace výsledků výzkumu volného času mládeže, který provedl Petr Sak pro léta 1982, 1984, 1992 a 1996. V časovém rozpětí čtrnácti let byl srovnán vývoj aktivit u mládeže ve věku 15 – 18 let“.¹²

Výsledky výzkumu uvádím v kapitole pojednávající o devadesátých letech vzhledem k tomu, že výzkum zasahuje i toto období.

---

¹¹ Krejčí, V. a kol. *Základní teoretické otázky modernizace výchovně vzdělávacího procesu v socialistickém školství*, Ostrava: Pedagogická fakulta, 1981, str. 126 - 131

¹² Sak, P. *Proměny české mládeže*, Praha: Petrklíč, 2000, str. 141

2.3 Možnosti využití volného času v osmdesátých letech

Volný čas mládeže a jeho naplňování vhodnými aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a při jeho pozitivní socializaci. Kvalitní zabezpečení trávení volného času může, i když jen do určité míry, kompenzovat případné nedostatky rodinného prostředí, školského systému a dalších vlivů. Rodina má ale zcela dominantní a primární postavení vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase svým výchovným působením, ale i v každodenním životě.

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu a velmi úzce souvisí se způsobem života jedince. Životní styl reflektuje hodnotovou orientaci člověka, která se utváří na základě aktivit jedince a vlivem životních podmínek. Přisuzuje se jí různý význam, pro některé lidi je největší hodnotou práce, volný čas někdy posuzují dokonce jako něco nesprávného.¹³

Na předních místech ve volném čase mládeže je poslech reprodukované hudby, návštěvy restauračních zařízení a nicnedělání. V poslední době významné místo zaujímají aktivity spojené s informačními technologiemi, reprodukováná hudba z CD přehrávačů, mobilní telefony apod., u většiny mládeže se jedná o využívání internetu.

Volný čas mohly děti trávit ve školních družinách, které byly určeny pro žáky 1. stupně základní školy. Pro srovnání uvádím počty zapsaných žáků v roce 1980/1981 – 14 698, v roce 1987/1988 už to bylo 18 097 žáků. Ve školních klubech určených žákům 2. stupně základních škol počet zapsaných žáků v roce 1980/1981 – 10 678 vzrostl v roce 1987/1988 na 21 251.

Další z možností jak trávit volný čas byly rekreace mládeže. Sem patřily putovní tábory, kterých se v roce 1980/1981 zúčastnilo 31 298 dětí a v roce 1987/1988 38 958 dětí. Pionýrské organizace rovněž organizovaly pro své členy tábory, v těch se v roce 1980/1981 rekreovalo 21 316 pionýrů, avšak v roce 1987/198 jich bylo už jen 17 689. V závodech a podnicích byly činné odborové organizace, které měly své stálé tábory

---

¹³ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A. *Pedagogika volného času*... Praha: Portál, 2002, str. 25 – 26.

ROH a v roce 1980/1981 možnosti strávit zde část prázdnin využilo 427 304 dětí, v roce 1987/1988 jich pak bylo 554 688. K místům, kde děti trávily volný čas, patřily v osmdesátých letech také stálé a sezónní útulky. Zde byly počty zapsaných dětí mnohem menší. V roce 1980/1981 bylo v 258 útulcích zapsáno 4 318 dětí, z toho 3 729 byly děti ve věku od tří do šesti let, v roce 1987/1988 bylo útulků již jen 121 a v nich trávilo čas 1455 dětí, z toho 1 147 dětí ve věku od tří do šesti let. Uvedená čísla platí pro tehdejší Československou socialistickou republiku¹⁴. O těchto zařízeních se zmiňují proto, že nabízela dětem řadu zájmových činností, na kterých se nemuseli rodiče finančně podílet vůbec (školní družiny a kluby) nebo přispívali pouze minimální finanční částkou, protože většina nákladů na pobyt dítěte na táboře byla hrazena z rozpočtu ROH.

Další nabídka využití volného času i za přítomnosti rodičů přicházela od tělovýchovných jednot. To byly sportovní organizace, které sdružovaly všechny organizační formy tělesné výchovy. Organizační formu tělesné výchovy tvořily základní a rekreační tělesná výchova, turistika a různá odvětví sportu. Tělovýchovné jednoty nabízely rodičům možnost cvičit s dětmi, starší děti již mohly docházet do tělocvičen samy. Fungovaly oddíly míčových a jiných her, kterých se kromě dětí mohli zúčastňovat i dospělí.

Se širokou nabídkou volnočasových aktivit přicházely tehdejší Domy pionýrů a mládeže. Nabízely řadu zájmových kroužků, výsledky práce pak byly prezentovány na veřejnosti, rodiče byli informováni o tom, co jejich potomek umí nebo vyrobil.

Všechny nabídky k využití volného času byly finančně nenáročné, jestliže se vyskytly i přesto problémy s finančním pokrytím aktivit, měli rodiče možnost požádat zaměstnavatele případně sociální odbor tehdejších národních výborů o finanční příspěvek.

Myslím si, že nabídka aktivit byla pestrá, rodiče měli dostatek času se svým dítětem věnovat, protože většina z nich měla pevnou pracovní dobu, životní úroveň

---

¹⁴ Statistické ročenky Československé socialistické republiky 1988, str. 591

většiny rodin se příliš nelišila, a proto nebylo mezi mládeží tolik negativních jevů, kolik je jich dnes.

2.4 Dílčí závěr

V části své práce s názvem Charakteristika osmdesátých let jsem se zabýval politickou situací v naší republice v osmdesátých létech, charakterizoval jsem rodinu tohoto období, možnostmi trávení volného času i jejich využitím v souvislosti s rodinou.

Je zřejmé, že politická i ekonomická situace v zemi ovlivňuje rodinný život a všechny činnosti s ním související.

Osmdesátá léta byla posledním desetiletím totalitního režimu u nás. Ten se projevoval politickými postihy i existenčními problémy těch, kteří s režimem nesouhlasili. Poklesla úroveň kulturního života, lidé nemohli svobodně cestovat do zahraničí, existoval tajný policejní dozor nad občany, cenzura.

Na druhé straně však vláda lidem zajistila poměrně slušnou životní úroveň ve formě sociálních dávek, poskytla jim možnost rekreace a nabídla řadu volnočasových středisek pro děti za minimální finanční spoluúčasti.

Konec osmdesátých let je však už ve znamení změn, které přicházejí se změnou ve vedení tehdejšího Sovětského svazu. 17. listopadu 1989, po brutálním zákroku policie proti demonstrantům na Národní třídě v Praze vstupují herci a studenti do stávků, vláda je nucena jednat s představiteli nově vzniklých opozičních organizací, což znamená blížící se konec totalitní diktatury u nás.

Ke změnám došlo v osmdesátých létech také v rodinách. Končí vysoká porodnost charakteristická pro sedmdesátá léta, v rodinném chování je propagován model dvoupříjmové rodiny, rodiny s dětmi jsou podporovány formou přímých i nepřímých prostředků sociální politiky.

Pedagogika volného času je součástí odborné literatury týkající se modernizace výchovně vzdělávacího procesu v socialistickém školství. S nabídkou volnočasových aktivit přicházely v osmdesátých letech především školy a školská zařízení, dále pak Domy pionýrů a mládeže, tělovýchovné jednoty, podniky, organizace a zemědělská družstva, která nabízela rekreační pobyty nejen pro děti zaměstnanců, ale celoročně i pobyty pro celé rodiny.

Osmdesátá léta se jeví jako období, pomineme-li politickou situaci, které přináší rodinám s dětmi i samotným dětem vyhovující nabídku možností jak trávit volný čas. Rodiče měli pevně stanovenou pracovní dobu, mohli se ve volném čase svým potomkům věnovat. Finanční náklady na pokrytí zájmů nebyly vysoké, stát i zaměstnavatelé poskytovali rodinám příspěvky. Řadu aktivit mohli rodiče podnikat a absolvovat spolu se svými dětmi, měli na ně více času, nevyskytovalo se proto tolik problémů, které v současnosti doprovázejí dospívající mládež.

3. Charakteristika devadesátých let

Nová československá vláda (od roku 1990) byla vytvořena na základě dohody z komunistů a zástupců různých politických skupin působících v rámci Občanského fóra. Prezidentem republiky se stal Václav Havel, který 1. 1. 1990 vyhlásil rozsáhlou amnestii, ale ta se setkala s rozporuplnou reakcí veřejnosti. V lednu a únoru téhož roku proběhla rekonstrukce složení Federálního shromáždění a národních rad, odvolané poslance z řad KSČ nahradili nestraníci a kandidáti Občanského fóra.

K 1. únoru 1990 byla zrušena Státní bezpečnost, o několik dnů později ukončila svou činnost i Národní fronta. Byl dojednán odchod sovětských vojsk z území naší republiky, články ústavy byly změněny tak, aby i formálně byla ukončena vláda komunistické strany a její ideologie. Postupně byly schvalovány zákony umožňující naplnění základních demokratických svobod: vytvářet politické strany, shromažďovat se, volit ve volbách, publikovat, vlastnit majetek, podnikat, byl zrušen trest smrti. Parlament schválil restituční zákon, jenž původním vlastníkům nebo jejich potomkům vrátil část majetku zestátněného v roce 1948. Program privatizace umožnil převedení státního majetku do soukromého vlastnictví.

Do Československa přijel poprvé v dějinách země papež Jan Pavel II, na podzim pak navštívil naši republiku, rovněž poprvé v její historii, americký prezident Geoge Bush. V dubnu 1990 schválilo Federální shromáždění nový název republiky: Česká a Slovenská federativní republika, současně byl změněn státní znak.

V červnu 1990 se konaly první svobodné parlamentní volby, kterých se zúčastnilo více než 90% všech voličů. Nejvíce hlasů v českých zemích získalo Občanské fórum (50%), na Slovensku pak Veřejnost proti násilí. V červenci byl v tajných volbách prezidentem opět zvolen Václav Havel.¹⁵

---

¹⁵ Ruml, V., Spurný, K. *Československo v období totality – III. Odboj...* Olomouc, euro DIDACT, 2000, str. 40 - 42

Československo začalo hledat své místo v evropské a světové politice. V únoru 1991 bylo přijato za člena rady Evropy, v Praze byl podepsán protokol o rozpuštění Varšavské smlouvy. V roce 1995 se česká koruna stala volně směnitelnou měnou, v roce 1996 byla podepsána smlouva vymezení státní hranice mezi ČR a SR, podána žádost o členství ČR v Evropské unii, v roce 1997 podána žádost o členství ČR v NATO, v roce 1999 se republika členem NATO stala.

V červnu 1992 se konaly druhé parlamentní volby, které přinesly vítězství pravicové koalici ODS a KDS, na Slovensku zvítězilo Hnutí za demokratické Slovensko a Strana demokratické levice. Protichůdné výsledky voleb prokázaly odlišnou orientaci obou národů, a proto představitelé vítězných stran Václav Klaus v českých zemích a Vladimír Mečiar na Slovensku zahájili jednání o rozdělení státu. Na konci roku přijalo Federální shromáždění ústavní zákon o zániku federace a 1. ledna 1993 vznikly dva samostatné státy – Česká republika a Slovenská republika. Ještě před samotným zánikem federace byla přijata ústava České republiky s účinností od 1. 1. 1993 a v lednu 1993 byl první prezidentem samostatné České republiky zvolen Václav Havel.¹⁶

Další volba prezidenta se konala v roce 1998 na společné schůzi obou komor Parlamentu. Kandidáty byli Václav Havel, Stanislav Fischer a Miroslav Sládek. V prvním kole prezident zvolen nebyl, do druhého kola postoupil Václav Havel. Ten byl ve druhém kole zvolen prezidentem, slib složil 2. února 1998.

Devadesátá léta byla nejen obdobím politických změn v republice, ale také dobou řady technických objevů a vynálezů, které usnadňují život. Jedná se o digitální záznam zvuku a obrazu, minidisky, DVD. V oblasti počítačů se rozvíjí počítačová grafika, vznikají multimedialní programy, je umožněn elektronický platební styk. V roce 1990 byl zaveden družicový systém pro určení polohy GPS, satelitní telefon, rozšířen internet. V oblasti lékařství pak devadesátá léta znamenají rozvoj transplantací orgánů a kloubních náhrad, rozvoj vyšetřování ultrazvukem, laparoskopické operace.

---

¹⁶ Luňák, P., Augusta, P., Pečenka, M. *Dějiny moderní doby II. díl*... Praha: SPL Práce, 2000, str. 107 – 109

Deset let po pádu komunistického systému je v České republice možné mluvit o tom, že se podařilo vybudovat demokratický systém, ale ne ještě plně fungující demokracii. Demokracie je víc než pouhý systém pravidel a mechanismů, je synonymem právního státu a fungování právního státu závisí nejen na institucích a mechanismech, včetně kvalitních zákonů, ale také na mimoinstitucionálních kvalitách, jako například úcta k právu a právní vědomí. To vše souvisí se širším pojmem – občanskou společností.

3.1 Charakteristika rodiny v devadesátých letech

Změna politického režimu koncem osmdesátých let dopadá i na rodinu a rodinnou politiku státu. V devadesátých letech došlo k významným změnám demografických procesů odrážejících současné proměny české rodiny. Prudce klesá sňatečnost svobodných, došlo ke snížení intenzity sňatečnosti opakované. Pokles byl způsoben zejména výrazným snížením sňatečnosti v nejmladších věkových skupinách: pravděpodobnost uzavření sňatku do 25 let se v devadesátých letech snížila více než o polovinu. Sňatky – náctiletých, které byly dříve celkem obvyklé (v roce 1990 byla téměř třetina nevěst mladších dvaceti let a z ženichů téměř desetina), postupně skoro zmizely. Ve věku 25 let zůstávalo na konci osmdesátých let svobodných 37 procent mužů a pouze 16 procent žen. Na konci devadesátých let v tomto věku bylo stále ještě svobodných 79 procent mužů a 62 procent žen. Až do konce devadesátých let však nezačala stoupat ani sňatkovost ve vyšších věkových skupinách, takže pokud by byla zachována úroveň sňatečnosti z roku 2001, zůstávalo by ve věku 50 let nikdy neprovdaných 35 procent mužů a 28 procent žen.¹⁷

V devadesátých letech pokračoval vzestupný trend rozvodovosti započatý už za 2. světové války. Novela zákona o rodině z roku 1998 tento trend v roce 1999 přechodně přerušila, ale jednalo se spíše o pozdržení rozvodů z důvodů nových právních postupů než o projev zpřísnění podmínek pro rozvod. V devadesátých letech přišlo rozvodem o jednoho z rodičů více než 340 tisíc dětí.

---

¹⁷ Možný, I. *Rodina a společnost...* Praha: SLON, 2008 str. 262 - 265

V generaci matek dnešních mladých lidí platila v České republice pro založení rodiny následující posloupnost kroků: seznámení se, sexuální styk s kolísající a – trval-li vztah déle - postupně klesající mírou antikoncepce, nesezdané soužití tam, kde to dovolila bytová tíseň, početí dítěte (často úplně či víceméně mimovolně) – a když pár zjistil, že čeká dítě, vesměs následoval sňatek. Tradiční představa, že pokud dívka otěhotní, legitimizuje se narození dítěte sňatkem, byla velmi silná. Více než devět dětí z deseti se rodilo v manželství, celá polovina prvních dětí se však rodila do osmi měsíců od sňatku, byla tedy počata za svobodna. Při nedokonalé a ne snadno dostupné antikoncepci docházelo k početí velmi brzy, velmi mladá manželství byla častá. Nesezdané soužití bylo chápáno jako „manželství na zkoušku.“ Průměrně nesezdané soužití však trvalo nejčastěji asi rok a vedlo vesměs ke sňatku. Bylo častější ve velkoměstech než v menších sídlech a bylo tím častější a delší, čím nižší byl socioekonomický status páru.

Posloupnost kroků k založení rodiny a charakter nesezdaného soužití se od počátku devadesátých let začíná měnit. Potřeba legitimizovat početí dítěte sňatkem slábne: podíl těhotných nevěst poklesl posledních deset let o dvacet procent. Nesezdané soužití je veřejným míněním všeobecně přijímáno – v demoskopických průzkumech odpovídají tři čtvrtiny dotázaných z populace od 18 do 65 let, že je rozumné, aby lidé, kteří se chtějí brát, spolu nejprve bydleli a osm z deseti mladých lidí do 30 let soudí, že je v pořádku, když spolu dva lidé žijí, i když neplánují sňatek.

Jiná je ovšem tolerance k chování jiných a jiný vlastní životní projekt. Jako osobní volbu nepovažuje nesezdané soužití za nejlepší alternativu ani ta nejmladší generace: jen každý desátý z dosud svobodných říká, že by chtěl v takovém svazku žít. Z těch, kteří v něm žijí, pak 80 procent odpovídá, že má v úmyslu v budoucnosti se svým partnerem sňatek uzavřít. Sčítání lidu v roce 2001 zjistilo už ve věkové skupině 25 až 29letých 40,4 procenta mužů žijících v manželství (4,4 procenta rozvedených), z žen bylo v této věkové skupině provdáno 59,5 procenta (a rozvedeno 7,8 procent). Ve 28 letech klesá podíl neprovdaných žen pod 20 procent. Výběrová šetření ukazují, že z těch mladých žen v tomto věku, které nežijí v manželství, je bez stálého partnera asi třetina, a z těch, které stálého partnera mají, s ním asi třetina nebydlí.

Forma soužití a míry sňatečnosti však nejsou pro reprodukci společnosti a povahu sociálních vztahů tak důležité, jak by se na první pohled mohlo zdát. Co je důležité, je rodičovství. Teprve dítě mění sociálně opravdu významně povahu života páru a odlišuje ho od povahy života jednotlivce více nežli to, zda má pár své soužití legitimizováno sňatkem anebo ne. Změny v plodnosti, respektive vývoj reprodukčních strategií, utvářejí společnost a utvářejí i její budoucí šance.

Hodnotové výzkumy mladší generace zatím totiž ukazují spíše tradiční hodnotové motivace při vytváření párů. Nejvyšší hodnota u ideálního životního partnera je jak pro muže, tak pro ženy dobrý vztah k dětem. Následuje „smysl pro rodinný život,“ „zodpovědnost a poctivost,“ „dobré vychování“ a „tolerantnost.“ Tyto hodnoty jsou na prvních místech nejčastějších voleb jak u mužů, tak u žen. Hodnoty individualizace, respektive soutěživosti jsou jednak až v druhé polovině škály výběrů, jednak jsou tradičně orientovány podle pohlaví: ženy očekávají častěji od mužů rozhodnost, úspěšnost v zaměstnání, ctízádnost a dobré finanční a hmotné zázemí, muži očekávají častěji od žen hezký vzhled.

Vývoj porodnosti však ukazuje na možnou změnu těchto postojů a očekávání, najít partnera s těmito charakteristikami je zřejmě stále těžší. Zatímco v sedmdesátých letech došlo k výrazné vlně zvýšené porodnosti (roční počet narozených dětí stoupl z obvyklých 140 tisíc přes 190 tisíc). Generace, která prochází obdobím zakládání rodiny koncem devadesátých let a na přelomu století, je početně silná. Slabší ročníky přijdou až před rokem 2010, protože vysoká porodnost skončila na počátku osmdesátých let, po změně režimu prudce poklesla a od poloviny devadesátých let se zhruba ustálila. Rodí se asi 90 tisíc dětí ročně.

Nejvýrazněji, asi na čtvrtinu, klesla porodnost nejmladších matek do dvaceti let věku. Prudce ale ubylo také matek v prvních pěti letech po dosažení tohoto věku. Do té doby rodily asi 70 procent dětí, a podíl těch, které dosáhly třicítky a dosud neměly dítě, vzrostl v devadesátých letech z 6 na 18 procent, tedy na trojnásobek, a dále stoupá.

Demografické projekce ukazují, že až třetina žen zůstane trvale bezdětná. Jak velký bude ten podíl skutečně, bude zřejmé až kolem roku 2015, kdy se definitivně fyziologicky uzavře možnost mít dítě pro ženy, které to začaly odkládat na počátku devadesátých let. Plánovaná bezdětnost je u nás stále relativně nízká, pohybuje se okolo 10 procent u žen a 20 procent u mužů.

Politická změna v roce 1989 přinesla s sebou také změnu životních strategií. Tato změna se výrazně dotýká i strategií reprodukčních. Doložitelné jsou zatím tři změny. Česká rodina, jako o generaci dřív rodina západoevropská, především zamířila k tomu, že častěji orientuje svou reálnou reprodukční strategii spíše na jedno než na dvě děti a ubývá rodin, kde je dětí více – navzdory tomu, že si v Česku tři čtvrtiny mužů i žen nadále přejí mít nejméně dvě děti. Konečná plodnost žen této generace nebude s vysokou pravděpodobností výrazně vyšší než 1,2 dítěte na jednu ženu.

Dosti významná pro budoucí podobu české populace je skutečnost, že na plodnost českých žen má výrazný vliv jejich vzdělání. Je to vliv negativní. Čím vzdělanější žena, tím méně dětí bude pravděpodobně mít. S tím, jak úroveň vzdělání žen celkově stoupá, negativní závislost mezi vzděláním a plodností nabývá na váze. Pak je tady posun do doby, kdy Češi a Češky zakládají rodinu: prvorodičky stárnou. Od počátku devadesátých let průměrný věk prvorodičky stoupá. Třetí významnou změnou je strmý vzestup podílu dětí narozených mimo manželství. Od osmdesátých let minulého století podíl dětí narozených mimo manželství stoupá, mezi lety 1989 a 2002 se jejich podíl na počtu narozených dětí ztrojnásobil, od roku 1975 vzrostl pětkrát.¹⁸

V devadesátých létech se České republice vytvořilo široké spektrum sociálních služeb pro rodiny. Sociální služby, u nichž je rodina přímo cílovou uživatelskou skupinou, jsou poradenství, raná péče, osobní asistence, centra denních služeb, azylové domy a krizová pomoc.

Finanční podpora poskytovaná státem rodinám v rámci sociálního zabezpečení je v devadesátých létech ve formě přídatku na dítě, sociálním příplatkem, příspěvkem

---

¹⁸ Možný, I. *Rodina a společnost...* Praha:SLON, 2008 str. 261 - 277

na dopravu, rodičovským příspěvkem, zaopatřovacím příspěvkem, dávkami pěstounské péče, porodným.

Mateřství do jisté míry omezuje šance žen na trhu práce, a tak vzrůstající podíl žen-matek o profesní uplatnění přispívá ke snížení porodnosti. Podíl nezaměstnaných žen je od roku 1990 konstantně vyšší než nezaměstnaných mužů- otců, přičemž ženy zůstávají v evidenci nezaměstnaných v průměru déle než muži. Za nejvíce znevýhodněné na trhu práce, a to platí i v současnosti, jsou považovány matky s dětmi v předškolním věku, matky staršího věku, matky po mateřské dovolené a osamělé matky. Možnosti harmonizace práce a rodiny posilují zejména flexibilní formy zaměstnání – úprava délky pracovní doby, částečné pracovní úvazky, práce doma, práce na dohodu. Tyto možnosti však nejsou zaměstnavateli dostatečně nabízeny. Možnosti zkrácených úvazků jsou pro celkově nízkou mzdovou úroveň využívány velmi málo.

Jednou z možností řešit situaci v rodině s dětmi je využití mateřské a rodičovské dovolené. Mateřská dovolená v České republice (28 týdnů) patří mezi nejdelší v Evropě, rodičovská dovolená pro otce byla do české legislativy zavedena v roce 1990, ale skutečně rovnoprávné podmínky pro oba rodiče byly upraveny až od ledna 2001.¹⁹

---

¹⁹ www.mpsv.cz

3.2 Volný čas v devadesátých letech

Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností – to je tzv. zbytková, reziduální teorie volného času rozšířená zejména v německé literatuře. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení. Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace duševních sil), rozvoj osobnosti (spoluúčast na vytváření kultury).

Autoři zabývající se problematikou volného času vycházejí ze zásadně shodného, dostatečně širokého základu se odlišují pouze mírou konkretizace základního pojmu. Soudobý francouzský sociolog volného času Roger Sue jako jeho základní funkce uvádí:

- psychologickou (uvolnění, zábavu, rozvoj)
- sociální (socializaci, symbolickou příslušnost k některé sociální skupině)
- terapeutickou
- ekonomickou (pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti, výdaje účastníků vynakládané na aktivity volného času, pojetí volného času jako prožívání, anebo pouhé spotřeby vedoucí k odcizení

Funkce sociální zahrnuje socializaci v různých sociálních prostředích, včetně rodiny a sdružování, symbolická příslušnost vyjadřuje vztah ke skupině a obsahuje potvrzení vlastní osobnosti a sociální uznání. Dosud opomíjená funkce terapeutická zahrnuje hledisko zdravotní, smyslový rozvoj, prevenci chorob, zdravý životní styl. Zdůrazněním ekonomické funkce se doceneňuje hospodářský význam volného času pro jednotlivce i společnost.²⁰

---

²⁰ Hofbauer, B. *Děti, mládež a volný čas*...Praha:Portál, 2004, str.13-14

Na problematiku volného času je možné se dívat z různých pohledů. Z ekonomického hlediska je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí. Z volného času se stalo odvětví, které je využíváno jak pro výchovnou a vzdělávací činnost, tak komerčně. Průmysl volného času je v tržních ekonomikách samostatným a dobře prosperujícím odvětvím, který však často rezignuje na vzdělávací cíle a kultivaci osobnosti.

Z hlediska sociologického a sociálně-psychologického je zapotřebí sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů, zda pomáhají tyto vztahy kultivovat. Je zřejmé, že způsob využívání volného času u dětí je ovlivněn sociálním prostředím. Zvláště silný je vliv rodiny. Rodiče slouží svým dětem jako vzory buď pozitivní, nebo negativní. Rodiny, které neplní dobře svou výchovnou funkci, se velmi často vyznačují nezájmem o to, jak dítě tráví svůj volný čas. Vzniká nebezpečí, že se dítě dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny, kde je jeho vývoj ohrožen.

Z politického hlediska je nutno uvážit, jak a do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do volného času obyvatelstva, jaká bude školská politika, zda v rámci školské soustavy bude věnována patřičná pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času. Státní zainteresovanost o volný čas dětí a mládeže spočívá především:

- v zakládání, financování a ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže
- v pomoci organizacím, sdružením a spolkům pracujícím s dětmi
- vytváření podmínek pro uspokojování spontánních aktivit dětí a mládeže mimo organizovanou činnost
- vytváření kladných postojů dospělých členů společnosti k dětským aktivitám ve volném čase
- v konstituování pedagogiky volného času a přípravy profesionálních a dobrovolných pedagogů pro tuto činnost
- v ochraně před nepřiměřenou komercializací

Zdravotně-hygienický pohled na využívání volného času především sleduje, jak lze podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Správné využívání volného času se pozitivně projevuje na zdravotním stavu člověka.

Pedagogická a psychologická hlediska berou v úvahu věkové a individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat prostor pro jejich spontaneitu, uspokojovat potřeby nových dojmů, seberealizace, sociálních kontaktů, kladné citové odezvy, ale poskytovat i pocit bezpečí a jistoty.²¹

Od poloviny šedesátých let minulého století vzrůstalo poznání, jak významnou oblastí života a výchovy dětí, mládeže a dospělých se stává volný čas. V té době v evropských zemích, včetně naší, vznikaly podmínky pro jeho rozšiřování: zkracovala se pracovní doba dospělých, postupně byl zaveden pětidenní pracovní i školní týden, rostl počet žáků středních a vysokých škol a jejich účast na aktivitách volného času.

Podle výzkumu Petra Saka v letech 1982, 1984, 1992 a 1996 je zřejmé, že většině činností se mládež věnuje méně. Pokles jejich frekvencí je mírný, patrný je především u kulturních aktivit. Mládež ve věku 15 – 18 let se méně věnuje sportu, turistice, trampování, je méně v přírodě, ale i méně navštěvuje sportovní utkání. Jednou z příčin tohoto vývoje je komercializace sportu, včetně relaxačního a rekreačního. Zájem sponzorů se zaměřuje na mediální vrcholový sport. Normální sportování je pro většinu populace na hranici ekonomické únosnosti a mládež, která je většinou finančně odkázána na rodiče, ne vždy nachází na sport peníze. Dalším důvodem je medializace současné generace mládeže, která vyrůstá pod tlakem masové kultury, především komerční televize. Normálním se pro značnou část mládeže stává, aby byla bavena bez vynaložení námahy. Další příčinou je orientace na jiný způsob trávení volného času, především se jedná o konzumaci drog. Narkomani se vyznačují minimálním zájmem o sportování.

---

²¹ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A. *Pedagogika volného času*... Praha: Portál, 2002, str. 15 - 17

K poklesu dochází i u některých mediálních aktivit, mladí méně poslouchají rozhlas a méně čtou knihy a časopisy, na ústupu je i kutilství a sběratelství. Výtvarná činnost, hudebně dramatické aktivity, návštěvy výstav muzeí a galerií, divadel a koncertů vážné hudby se ze způsobu života mládeže prakticky vytrácejí. Příčinou je opět komercializace kultury, a tedy její nedostupnost, jiné orientace ve volném čase, pohodlnost a výchova komerční televizí a celou masovou kulturou ke kýči a braku. Potěšitelné je, že pokles uvedených aktivit se před rokem 1996 zastavil či zpomalil.

Pokračuje pokles návštěv koncertů populární hudby, trvalý je také pokles četby knih. Téměř výjimečnou událostí se stala návštěva kina. Příčinu vidíme ve vysoké ceně vstupenek, konkurenci videokazet a v zavírání kin.

Přestože je úbytek aktivit v úhrnu volného času celkový, přece jen dochází k určité kompenzaci aktivit, které ustupují, nárůstem aktivit, které existovaly i dříve a aktivitami novými, především jde o činnosti spojené s osobními počítači.

Mládež stále častěji sleduje televizi a poslouchá hudbu z elektronických médií, CD, magnetofonové pásky a videokazety. Méně výrazný nárůst byl zaznamenán u aktivity nicnedělání a odpočinek. Poněkud častěji navštěvuje mládež diskotéky. K nejvýraznějšímu nárůstu došlo u aktivity nazvané povídání si s přáteli a známými. A také u návštěv restaurací, kaváren a vináren.

Další aktivity, u kterých došlo mezi osmdesátými a devadesátými léty k pohybu, jsou především veřejně prospěšná a politická činnost a studium. Za dramatický posun považuje autor mizení podílu volného času věnovaného vzdělávání. Vzdělání má individuální dimenzi, ve fázi získávání vzdělávání a jeho využívání, ale má také dimenzi společenskou, protože úhrn vzdělanostního potenciálu populace představuje ekonomickou sílu a určuje i kvalitu života společnosti.

Vývoj volnočasových aktivit celého souboru mládeže není příliš pozitivní. Kromě výtěžné činnosti se spíše prohlubuje pasivnost, konzumnost a nenáročnost.²²

3.3 Možnosti využití volného času v devadesátých letech

„Rozsah a možnosti, dosah a význam volného času pro život a výchovu dále rostly. Předělem v jeho chápání se stala devadesátá léta 20. století. V jejich průběhu se věkové, sociální a zájmové spektrum jeho účastníků rozšířilo, funkce, obsah a metody výchovného působení obohatily a rozrůznily, volný čas se stále patrněji stával dimenzí celého, výrazně se prodlužujícího lidského života. Přitom se objevovala nová, alternativní řešení a porovnávaly i využívaly se zkušenosti z různých zemí. Význam a výchovné možnosti volného času začaly být také analyzovány a využívány vznikající pedagogikou volného času a příbuznými obory (pedagogikou zážitků, dobrodružství a dalšími)“.²³

Transformace postkomunistických zemí se do pojetí a praxe výchovy dětí a mládeže ve volném čase začala promítat těmito směry:

V hnutí dětí a mladých lidí vznikla pluralita, dosavadní jednotné pionýrské organizace se staly pouze jedním z většího počtu subjektů. Činnost obnovila sdružení s předválečnými tradicemi. Junák – svaz skautů a skautek ČR, v současné době je největší organizací mládeže a je také součástí mezinárodního skautského hnutí. YMCA – křesťansky orientované nepolitické a nevýtěžné sdružení, které usiluje o plnohodnotný život mladých lidí. Skautská sekce YMCA - SKAUT ČR, posláním skautské sekce sdružení je duchovní, mravní a tělesná výchova dětí a mládeže. Byla vytvořena i řada nových sdružení.

Už v říjnu 1989 vzniklo sdružení Duha – občanské sdružení, které na principech zážitkové pedagogiky organizuje volnočasové aktivity pro děti a mládež. V současnosti má přes 100 základních článků – klubů, které mimo jiné připravují i tábory pro rodiče

---

²² Sak, P. *Proměny české mládeže*. . . Praha: Petrklíč, 2000, str. 141 – 144

²³ Hofbauer, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004 str. 17

s dětmi. Česká táborecká unie volně sdružuje na základě společného zájmu děti, mládež i dospělé. Za nejbližší z předchůdců považuje trampské hnutí. Na ochranu a tvorbu životního prostředí je zaměřeno hnutí Brontosaurus. Občanské sdružení Pionýr uskutečňuje pro děti a mládež sportovní i turistické akce, sdružuje děti v přírodovědných i technických oddílech a dívčích klubech. Řady akcí se zúčastňují rovněž rodiče. Dobrovolným sdružením sportovních, tělovýchovných a turistických svazů s celostátní působností je od roku 1990 Český svaz tělesné výchovy. Jeho posláním je podporovat sport, tělesnou výchovu a turistiku, sportovní reprezentaci České republiky a přípravu na ni. V roce 2001 bylo v ČSTV 85 národních sportovních svazů, dále sdružoval přes osm tisíc tělovýchovných jednot a sportovních klubů, dohromady měly sportovní organizace v jeho rámci 1,3 milionu členů, z toho asi 250 tisíc dětí. O harmonický rozvoj tělesné, duševní i morální stránky osobnosti usiluje tělovýchovná organizace s nejdelší tradicí – Sokol. O volný čas dětí a mládeže mohla začít také pečovat různá náboženská a charitativní společenství, např. společenství řádu salesiánů Dona Boska.²⁴

Dosavadní typy volnočasových zařízení (školní družiny, kluby, umělecké školy) pokračovaly v činnosti a rozvoji. Domy pionýrů a mládeže se přeměnily v Domy dětí a mládeže. Zachovaly a dále rozvinuly tradiční a osvědčené směry činností.

Východiska i praxe zařízení volného času dětí a mládeže obou částí Evropy se začaly sbližovat díky zesilujícím mezinárodním kontaktům dětí a mladých lidí. Otevřely se cesty k výměně informací a zkušeností mezi pracovníky této oblasti na různých mezinárodních setkáních.

Sdružení a zařízení dětí a mládeže střední a východní Evropy se začala vyrovnávat s novými společenskými i vnitřními podmínkami své existence a činnosti – reagovat na pluralitní, soutěžní a někdy i konkurenční prostředí pronikající ze společnosti i do volného času mladé generace, otevírat se novým obsahům (počítače), brát v úvahu další cílové skupiny (sociálně handicapované, z jiných etnik).

---

²⁴ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A. *Pedagogika volného času...* Praha: Portál, 2002, str. 143 - 145

Vývoj západoevropské mladé generace nepřinesl pro jejich zařízení volného času pouze pozitivní výsledky, ale také nové, vážné problémy. Zařízení musí reagovat na vyostřování rozporů uvnitř mladé generace (nezaměstnanost, negativní závislosti, např. počítačová), musí rozvíjet mnohotvárnost a zvyšovat účinnost nabídek.

Děti mají relativně hodně volného času. Společnost by měla mít zájem na tom, jak ho však tráví. Je samozřejmé, že na prvním místě je to záležitost rodiny. Názor, že výchovu dětí ve volném čase plně zabezpečí rodina, je však mylný. Pro tuto funkci má nejen nedostatek času, ale chybí jí i potřebné materiální vybavení a odborná kvalifikace. Rodina rovněž nemůže uspokojit potřebu dětí a zejména dospívajících sdružovat se ve skupinách vrstevníků. Historické zkušenosti i zkušenosti ze zahraničí potvrzují, že tendence omezovat nebo rušit instituce a zařízení pro volný čas jsou nedomyšlené a škodlivé. Prevence je totiž ve výchově dětí účinnější a také levnější než náprava chyb a převýchova. Kvalitní výchova a prožití volného času má ve výchově dětí a mládeže výrazný preventivní význam.²⁵

---

²⁵ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A. *Pedagogika volného času*...Praha: Portál, 2002, str. 14 - 18

3.4 Dílčí závěr

Devadesátá léta byla obdobím politických změn. Prezidentem republiky byl Václav Havel, ve vládě zasedli zástupci různých politických skupin působících v rámci Občanského fóra, byla zrušena Státní bezpečnost a dohodnut odchod sovětských vojsk z území naší republiky. Byly schváleny nové zákony umožňující naplnění demokratických svobod, Československo se stalo Českou a Slovenskou federativní republikou, prvního ledna 1993 vznikly dva samostatné státy – Česká republika a Slovenská republika. Od roku 1999 je republika členem NATO, byla podána žádost o členství v Evropské unii.

Změna politického systému poznamenala i rodiny a rodinnou politiku státu. Klesla sňatečnost svobodných a sňatečnost opakovaná, pokračoval vzestupný trend rozvodovosti. Na počátku devadesátých let porodnost prudce poklesla, od poloviny devadesátých let se zhruba ustálila, rodí se asi 90 tisíc dětí ročně. Rodina plánuje spíše jedno než dvě děti, roste počet dětí narozených mimo manželství.

V České republice bylo vytvořeno široké spektrum sociálních služeb pro rodiny, rodinám je poskytována finanční podpora v podobě přídatku na dítě, rodičovského příspěvku, porodného.

V oblasti využití volného času a nabídce volnočasových aktivit se funkce, obsah a metody výchovného působení obohatily a rozrůznily, využívaly se zkušenosti z jiných zemí. Činnost obnovila sdružení s předválečnými tradicemi, vznikla nová sdružení organizující volnočasové aktivity pro děti a mládež. V činnosti pokračují tělovýchovné jednoty, do činnosti se zapojují náboženská a charitativní společenství. Domy dětí a mládeže zachovaly a rozvinuly tradiční a osvědčené směry činností. Východiska i praxe zařízení volného času dětí a mládeže východní i západní části Evropy se začaly sbližovat.

4. Charakteristika současných let

Do nového tisíciletí vstoupila Česká republika v čele s prezidentem Václavem Havlem. Další volba prezidenta se konala 15. ledna 2003, kandidáty byli Jaroslav Bureš (navržen ČSSD), Václav Klaus (navržen ODS), Miroslav Kříženecký (navržen KSČM) a Petr Pithart. V prvním kole voleb prezident zvolen nebyl, do druhého kola postoupili Václav Klaus (díky hlasům poslanců) a Petr Pithart (díky hlasům senátorů). Ve druhém ani třetím kole prezident zvolen opět nebyl.

Druhá volba prezidenta se konala 24. ledna 2003. Kandidáty byli Václav Klaus, Jaroslava Moserová a Miloš Zeman. Do druhého kola postoupili Václav Klaus a Jaroslava Moserová. Ve druhém ani třetím kole prezident zvolen nebyl, překvapením byl velmi nízký počet hlasů pro Miloše Zemana.

Třetí volba se konala 28. února. Tou dobou už byl úřad prezidenta neobsazen. Kandidáty byli Václav Klaus a Jan Sokol. Oba postoupili do druhého kola. Václav Klaus díky poslancům a Jan Sokol díky senátorům. Ve druhém kole prezident zvolen nebyl, ve třetím kole byl prezidentem zvolen Václav Klaus, slib složil 7. března 2003.

Do první prezidentské volby v roce 2008 byli jako kandidáti navrženi Václav Klaus a Jan Švejcar. Společná schůze obou komor parlamentu začala 8. února 2008 a při jejím zahájení nebylo zřejmé, zda má volba probíhat tajně nebo veřejně. Nakonec bylo rozhodnuto, že volba bude probíhat veřejně, s výjimkou hlasování o Václavu Havlovi v roce 1989 to byla první veřejná prezidentská volba v Česku i Československu.

V prvním kole ani jeden z kandidátů nesplnil podmínky pro zvolení, do druhého kola postoupili oba kandidáti. Do druhého kola byla navíc nominována paní Jana Bobošíková, která však před zahájením hlasování z volby odstoupila. Ani ve druhém kole nezískal žádný z kandidátů potřebný počet hlasů. Ve třetím kole pak zvítězil Václav Klaus, který je prezidentem republiky dosud.²⁶

---

²⁶ *cs.wikipedia.org*

Další významnou událostí současnosti je vstup ČR do Evropské unie. Už v roce 1989 zaslal předseda vlády Marián Čalfa předsedovi Komise ES Jacquesovi Delorovi dopis, ve kterém vyjádřil zájem ČSSR o členství v ES. První listopadová diplomacie v čele s Jiřím Dienstbierem se řídila linií stanovenou už v průběhu revolučních listopadových dnů, kdy se v Programových zásadách OF objevila zmínka o začlenění do evropské integrace.

Během rozpadu Československa v roce 1992 pozastavila ES ratifikační proces Evropské dohody. Po vzniku ČR se zahraniční politika v čele s Josefem Zieleniecem snažila dohnat zpoždění a roku 1993 došlo k podepsání Evropské dohody „zakládající přidružení mezi ČR na jedné straně a ES a jejich členskými státy na druhé straně.“ Dohoda vstoupila v platnost 1. února 1995, do té doby se vzájemné vztahy řídily Prozatímní dohodou.

Na svém zasedání v Kodani v červnu 1993 rozhodla Evropská rada, že asociované země ze střední a východní Evropy, které si to přejí, se mohou stát členy EU. Proběhla řada dalších jednání, hodnoceny byly kandidátské země v souvislosti se vstupem do EU. Ve dnech 7. – 11. prosince 2000 se konal summit v Nice, na němž se řešilo rozšíření východním směrem a celková reforma institucí. Zpráva z roku 2001 ČR hodnotila výrazně pozitivně, především v oblasti fungující tržní ekonomiky. Stálým problémem byla situace Romů a reforma státní správy. V roce 2002 se řešila otázka tzv. Benešových dekretů. Na základě analýzy vydala komise zprávu, že dekrety nepředstavují žádnou překážku v přistoupení ČR do EU.

Předvstupní proces s deseti kandidátskými státy včetně ČR byl ukončen na zasedání Evropské rady v prosinci 2002 v Kodani. Zde byly uzavřeny všechny vyjednávací kapitoly včetně přechodných období, která poskytla novým členským zemím delší lhůtu k úspěšnému vyrovnání se se všemi závazky vyplývajícími z členství v EU. Evropská rada rozhodla v souladu se stanoviskem Komise o přijetí 10 nových členských států k datu 1. 5. 2004.

Vstup České republiky do Unie byl výsledkem úspěšného zakončení přístupových rozhovorů, během kterých se projednávaly podmínky členství ČR v EU.

Česká republika se stala od 22. prosince 2007 také součástí Schengenského prostoru, který odstraňuje kontroly na hranicích s ostatními zeměmi EU.

V současné době prochází celosvětová ekonomika finanční krizí, která se dotýká i naší republiky. Krizi odstartovaly v roce 2008 problémy na hypotečním trhu ve Spojených státech, hypoteční agentury se dostaly do vážných problémů a na hypotečním trhu propukla krize. Oslabení tempa růstu cen nemovitostí a následně jejich propad spolu se zvýšením úrokových sazeb a jiných nákladů způsobily navýšení počtu opožděných plateb z hypotečních úvěrů a dramatický nárůst počtu propadlých zástav, přibývá zadlužených nemovitostí.

Bankrotem hypotečního trhu propukla krize, která dále pokračovala pádem renomovaných investičních bank, krachovaly spořitelny i pojišťovny. Pád akciových trhů po celém světě otrásl důvěrou ve stabilitu finančních institucí.

V České republice řada firem v souvislosti s krizí ukončila výrobní činnost, jiné snižují platy svým zaměstnancům, propouštějí. Výrobu pozastavily automobilky, sklárny, textilní závody. Zhoršující se situace jistě poznamená rodinné rozpočty a tím ovlivní možnosti využití volnočasových aktivit, které vyžadují finanční spoluúčast rodičů.

4.1 Charakteristika rodiny v současných letech

Současná rodina je zpravidla označována několika pojmy, které nám dobře přiblíží její rysy. Je to rodina:

- nukleární, neboli jádrová
- manželská
- dvougenerační
- intimně vztahová, nebo též rodina centrální vztahové zóny
- privátní individualizace

Těchto pět znaků charakterizuje současnou rodinu. Nukleární (jádrovou) je v tom smyslu, že se skládá z několika málo lidí tvořících její jádro a sdílejících intimní soužití, které je něčím jako jejím nitrem.

Jádro tvoří partnerská – manželská dvojice (oficiálně sezdaná nebo ne). Potud hovoříme o rodině manželské. Manželé jsou také otcem a matkou svých dětí, resp. pečují o děti přisvojené či děti z předchozích vztahů. Tím současně říkáme, že je to rodina dvougenerační – skládá se z generace otce a matky a generace dětí.

Rodina intimně vztahová funguje jako „soukromý prostor.“ Z předchozí velké rodiny se výrazně vyčlenila centrální vztahová zóna, proniknutá citovou blízkostí, kterou u sebe navzájem partneři objevili a kterou se rozhodli stvrdit manželstvím a početím dítěte.

Současná nukleární rodina je nesrovnatelně více než tradiční velká rodina, pospolitostí jádrových osob spojených city lásky a starostí, vyvolaných společnými problémy, velkou roli hraje vzájemné vcítění, poskytování si citové opory. Základem a podstatou velké rodiny, která přetrvávala v evropských zemích až do přelomu 19. a 20. století, byl sice manželský svazek, ale ten byl daleko více než dnes zapojen do širších příbuzenských vazeb vytvářených generacemi prarodičů, někdy dokonce praprarodičů, jejich dětí, dětí jejich dětí, případně dalšími vzdálenějšími příbuznými,

kteří si uchovávali vztah ke své rodině, k rodu, za kterého vzešli a za který cítili spoluzodpovědnost.

Pojmem, který vede k porozumění základním znakům současné rodiny, je pojem privátní individualizace. Vymanění z pout tradice, historicky předávaných zvyků a závazků, majetkových a profesních předurčeností, znamená možnost i nutnost rozhodovat se, volit a nést za své rozhodnutí zodpovědnost, poradit si sám se sebou. To jsou znaky individualizace, tedy vývoje jedince jako svébytné bytosti.

Tento trend pochopitelně obsahuje i rizika, která jsou nebezpečím pro rodinu jako celek, pro její jednotlivé členy, pro společnost. Každá individualizace je riskantní výdobytek. Individualizace neznamena automaticky rozvoj osobnosti, ale může se také projevit jako bezohlednost, zvláště, zahleděnost do sebe sama na úkor druhého. Proto také paralelně s privátní individualizací vstupuje na scénu i společenská kontrola zasahující do života lidí jako korektiv a jako vytyčení zásad náležitého života. Projevuje se to zejména např. ve formulaci zákonů povinné péče o děti – o jejich zdraví, vzdělání, důstojnost.²⁷

Současná rodina prochází několika proměnami. Proměny současné rodiny zasáhly sociální role rodičů. Složitá a dlouhodobá demokratizace uvnitř rodiny způsobila, že muž ztratil dřívější výsadní postavení v rodině. Žena získala některá práva, ale i povinnosti, které dříve náležely jen muži. Také děti se stále aktivněji podílejí na organizaci rodinného života a vztah mezi rodiči a dětmi je více partnerský.

Pokles autority otce v rodině však neznamena, že by v ní ztratil na významu. Přítomnost obou rodičů, kteří se ve svých rolích komplementárně doplňují, je pro děti nenahraditelná. Oba rodiče se také stávají představiteli možného partnerského vztahu, který dítě od první chvíle svého života sleduje a na kterém se samo učí, jak takový vztah vypadá a jaká jsou pravidla jeho fungování.

---

²⁷ Helus, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy...* Praha: Grada Publishing, a.s., 2007 str. 137 –139

Rodina se často dostává do jisté izolovanosti a žije v určitém uzavření před vnější společností. Je to důsledek sílící tendence odděleného života jednotlivých generací a poklesu významu sousedských vztahů a také obecné tendence uniknout záplavě podnětů dnešního přetechnizovaného a medializovaného života do pomyslného klidu rodiny.

Rodina se také zmenšuje, zvyšuje se počet osob žijících v jednočlenných domácnostech a počet osamělých žen s dětmi. Spolu s uvedenou izolovaností to vede k menší stabilitě rodin, které se stávají citlivějšími na nejrůznější vnitřní otřesy. Neexistující vnějškové ukotvení v širších společenských vazbách má za následek, že jakékoliv konflikty či další problémy uvnitř rodiny ji, obrazně řečeno, vychylují z rovnováhy. Situace se může velmi rychle změnit ve stav ohrožující pevnost rodinného svazku, což pak vede až k jeho rozvratu.

Dalším charakteristickým rysem je dezintegrace. Již delší dobu lze pozorovat, že téměř ve všech rodinách ubývá chvil, kdy se celá rodina schází pohromadě za účelem sdělit si navzájem své zážitky, radosti i starosti a hledat cesty vzájemné pomoci a spolupráce. Naopak přibývá rodin, v nichž se jednotliví členové jen potkávají, korespondují spolu, případně vůbec přestávají komunikovat. Navíc lze v řadě rodin pozorovat, že si manželé vedle společného rodinného života vytvářejí ještě další, zpravidla vázaný na vlastní záliby, resp. na intimní život. Dětem, které jsou tak odkázány samy na sebe, nezbývá nic jiného než také žít svůj vlastní život. Nastává atomizace života v rodině.

Na životním stylu rodin a zmíněné dezintegraci se silně podepisuje výrazné zatížení rodičů pracovními aktivitami, což s sebou nese značné časové zaneprázdnění. Důsledkem je vyčerpání, málo času na relaxaci a na chvíle prožité společně s dětmi. To bývá často kompenzováno nadměrným přísunem materiálních prostředků a vysokým kapesným, které rodiče dítěti poskytují, apod. To se pochopitelně nutně promítne do hodnotového systému a charakterových vlastností dětí (neskromnost, sobectví, povýšenost) a v konečném důsledku to může přispívat i k jejich deviantnímu chování.

Tato situace souvisí také s tím, že model současné rodiny bývá stále častěji dvoukariérový. Je to důsledek emancipace (růstu vzdělanosti, kvalifikovanost, a tedy i zaměstnanosti žen), který vede bohužel někdy i k rozpadu rodin.

Česká republika patří k zemím s nejvyšším výskytem rozvodů. Rozpadá se prakticky každé druhé manželství, a to nezahrnujeme rozchody nesezdaných párů. Ročně tak ztrácí trvalý a bezprostřední kontakt s jedním s rodičů přes třicet tisíc dětí. Velmi často přitom slýcháme názor, že dítě nemusí vyrůstat v úplné rodině. Je sice pravda, že společenské stigma plynoucí z rozvodu rodičů již dnes nepůsobí, to však neznamená, že rozvod ztrácí svůj psychologický význam jako faktor ovlivňující duševní zdraví dítěte a jeho osobnostní rozvoj. Chronický stres spojený s „bojem“ rodičů vede někdy až k úzkostným stavům dítěte, které si může klást rozvod za vinu, případně i k jeho různým psychickým poruchám. Důsledky této krize si dítě často nese do dalšího života (obtížná identifikace s rolí dospělého muže či ženy, problémy s hledáním partnera, nestálost, promiskuita, nezřídká i různé sociální a psychické deviace).

Velký počet rozvodů znamená i to, že partneři uzavírají nová manželství (soužití), a pokud ani ona nefungují, rodiče se často „střídají.“ To opět nejvíc dopadá na děti.

Zanedbatelná není ani sílicí diferencovanost rodin podle socioekonomické úrovně. Mnoho domácností se koncentruje v nižších příjmových pásmech. Když pak chtějí některé z nich řešit finanční problémy půjčkami, často se neúměrně zadluží, takže jim hrozí i sociální vyloučení (exkluze). Tato skutečnost se velmi negativně projevuje v celém socializačním procesu. Důsledkem např. je, že děti ze sociálně slabých rodin se mohou stát terčem šikanování. V takových rodinách se také častěji objevuje i deviantní chování. Do složité situace se přitom dostávají především mladé rodiny s dětmi²⁸.

---

²⁸ Kraus, B. *Základy sociální pedagogiky...*, Praha:Portál, 2008 str. 83 – 86

4.2 Volný čas v současné době

Volný čas a volnočasové aktivity dětí a mládeže mají svá specifika. V dětství a v mládí se utváří hodnotový systém jedince a hledají se cesty jeho uplatňování a objektivizace reálným chováním a činnostmi. Dynamizace hodnotového systému a jeho promítnutí do sociálního časoprostoru můžeme považovat za základ utváření životního způsobu. Jeho významnou součástí je způsob trávení volného času a propojení pracovních a volnočasových aktivit.

Sociální pozice dětí a mládeže, pro kterou je charakteristická nízká zakotvenost systémem sociálních rolí, umožňuje mládeži oproti dospělým větší sociální flexibilitu a dynamiku. V žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum aktivit jako v dětství a mládí. Ve srovnání s dospělostí se dětství a mládí vyznačuje větší zájmovou pluralitou. Další vývoj jde spíše cestou redukce zájmového spektra a prohlubováním určitého zájmu. Základní zájmová orientace ve smyslu obsahovém, ale i ve smyslu aktivní životní pozice, se tvoří v mládí. Životní způsob a volný čas jedince v dospělosti je modifikací danou vývojem a rolami spojenými s určitou životní fází. Sféra volného času dětí a mládeže a obsahové naplnění jejich volného času má proto význam pro celoživotní orientaci člověka.

Činnosti člověka ve volném čase nejsou izolované projevy lidské aktivity, ale články v řetězci příčin důsledků. Jsou výrazem subjektivní stránky člověka, jeho potřeb a zájmů. Objektivizace lidské subjektivity v aktivitách však není přímočará, v konkrétních společenských podmínkách pro objektivizaci určitého zájmu dochází k individuálním modifikacím, diferenciacím, ale i frustraci a zájmové deprivaci.

Reálné aktivity i jejich subjektivní určení nevycházejí pouze z daného subjektu jedince či skupiny mládeže, ale mají své zázemí v rodině. Zájmy a aktivity jedince navazují na hodnotovou orientaci, kulturu a způsob života jeho rodiny. Obdobně navazuje mládež na společnost, v níž probíhá její sociální zrání. Tato návaznost však nepředstavuje pouhou reprodukci stávající skutečnosti. Prostřednictvím dítěte, mladého člověka a mladé generace reprodukuje rodina a společnost své aktivity a hodnoty na úrovni adekvátnější nové sociální skutečnosti.

Trávení volného času bylo ve výzkumu Petra Saka v roce 2001 zjišťováno pomocí metodiky, která již byla využita v řadě předchozích výzkumů. Největší frekvence aktivity ve věkové skupině 15 – 18 let. Sledování televize, poslech CD, povídání si s přáteli, nicnedělání, práce s počítačem, četba knih, aktivní sportování, sledování videa, studium a příprava na školu, chov zvířat, návštěva diskoték, tanečních zábav, hry výtvarná činnost, hudební a dramatická činnost, psaní dopisu a deníku, návštěva sportovních utkání, návštěva divadla, návštěva koncertů populární hudby (viz. tab. č. 11)

Postavení mužů a žen prošlo za poslední desetiletí radikální proměnou, s níž je spojeno i trávení volného času. Přestože role mužů a žen jsou stále více zaměnitelné, existují určitá specifika vyplývající z jednotlivých rolí.

Další znak, který výrazně ovlivňuje kvalitu volného času, je vzdělání. Frekvence volnočasových aktivit se stoupajícím vzděláním roste. Trávení volného času mladých lidí se základním vzděláním charakterizuje poslech CD a magnetofonu, návštěva diskoték, mejdany, sport a nicnedělání, chov zvířat a hrací automaty. Ve skupině vyučených jsou nejčastějšími aktivitami poslech rozhlasu, sledování televize, schůzka s partnerem, sexuální aktivity, návštěvy sportovních utkání a sledování videa. Náplň trávení volného času této skupiny charakterizují pasivní a nenáročné aktivity a orientace na sex.²⁹

---

²⁹ Sak, P., Saková, K. *Mládež na křižovatce...* Praha:Svoboda servis, spol. s r.o., 2004, str. 59 – 64

4.3 Možnosti využití volného času v současné době

V prvním desetiletí nového tisíciletí zatím pokračují ve svých činnostech všechna sdružení a organizace, které obnovily svou činnost po roce 1989 nebo pouze změnilly svůj název a upravily program a zaměření. Nově však vznikají další sdružení a aktivity, které se snaží zaujmout mládež novými akcemi a programy, které by měly mládež zaujmout a vést ji k plnohodnotnému využití volného času.

Pionýr je občanské sdružení vzniklé podle zákona. Rozhodnutí o obnově padlo na mimořádné konferenci pionýrských pracovníků v lednu roku 1990. Organizace vyšla z tradic pionýrského hnutí a navázala na činnost oddílů a skupin. Pionýrské hnutí má dlouholetou tradici u nás i v zahraničí. Svoji aktivní činností a prací přispívá k výchově všestranně rozvinutého člověka a nezanedbatelně se podílí i na prevenci kriminality. Dopracovalo se k uznávanému postavení u orgánů státu, včetně ocenění, má vážnost řady organizací a významných osobností, které s ním spolupracují.

Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých. Působí v celé republice, oddíly a kluby naleznete na více než devíti stech místech. Nabízí aktivní činnost dívkám i chlapcům – členům. Mnoho aktivit je i zcela otevřených. Vše zajišťují tisíce dobrovolníků, vedoucích, jejichž způsobilost k této činnosti Pionýr rovněž zabezpečuje soustavným vzděláváním. Zástupci organizace Pionýr podepsali 30. ledna 2009 smlouvu o spolupráci s Českou radou dětí a mládeže – Folklorním sdružením České republiky. Velkou společnou akcí pak byl koncert s názvem Děti dětem.³⁰

Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti nejen k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství. Se svými 44 tisíci členy je největším občanským sdružením dětí a mládeže v ČR. V současné době, tedy sto let po prvním skautském táboře, se jen v České republice podobných, ale už moderních táborů účastní 23 tisíc dětí. Skauting je určen pro všechny děti a mladé lidi, kteří se chtějí stále něčemu

---

³⁰ www.pionir.cz

novému učit a pracovat na sobě. Oddílová činnost se zaměřuje na hodnotovou výchovu dětí a současně vychází vstříc jejich specifickým zájmům. Programová náplň zahrnuje 26 hlavních a 80 dalších aktivit v oblasti jako je sport, věda a technika, kultura, atd.³¹

Velmi zajímavý je také projekt Sport bez předsudků – sportovně sociální projekt prevence kriminality mládeže. Dokazuje, že volný čas lze trávit aktivně, sport je alternativou pro trávení volného času. Při něm se mažou rozdíly v nadání, pohybových schopnostech, náboženském vyznání i barvě pleti.³²

V září loňského roku se konal v Praze v parku Ladronka již sedmý ročník festivalu splněných snů – Ladronkafest. Tohoto festivalu volného času se zúčastnilo osm až deset tisíc mladých lidí, kteří zhlédli nebo se zúčastnili šesti desítek volnočasových a sportovních disciplín. Účast 60 organizací a sportovních oddílů, soutěž studentských kapel, netradiční módní přehlídka, sportovní exhibice a na 400 vystupujících dělají Ladronkafest největší akcí v České republice³³.

Od roku 1998 se každoročně koná prezentační akce dětských a mládežnických center volného času - Bambiriáda. V roce 2004 dostala mezinárodní rozměr, protože v řadě měst (v tomto ročníku jich bylo 28) přivítali účastníci i zahraniční sdružení dětí a mládeže, které působí ve státech Evropské unie.

V květnu 2008 v Praze, ale i v dalších 27 městech po celé ČR uskutečnil jubilejní desátý ročník akce Bambiriáda – největší reprezentační přehlídky občanských sdružení dětí a mládeže a středisek volného času. Byl připraven pestrý program s řadou aktivit a dobrovolných akcí, doprovodný program tvořící pódiová vystoupení, soutěže a hry. Součástí Bambiriády 2008 byl i rozcestník www.bambibod.cz, který by měl sloužit k vyhledávání volnočasových aktivit pro děti³⁴.

---

³¹ www.skaut.cz

³² www.sportbezpredsudku.cz

³³ www.ladronkafest.cz

³⁴ www.bambiriada.cz

4.4 Dílčí závěr

Do roku 2001 vstoupila Česká republika v čele s prezidentem Václavem Havlem, ale už v roce 2003 se konaly prezidentské volby, ve kterých byl prezidentem zvolen Václav Klaus stejně jako ve volbách roku 2008.

Další významnou událostí byl vstup ČR do Evropské unie, které v prvním pololetí roku 2009 předsedá, v roce 2007 republika vstoupila do Schengenského prostoru.

V současné době se celosvětová ekonomika včetně naší potýká s finanční krizí, která se už citelně dotýká rodinných rozpočtů propuštěných zaměstnanců z nejvíce postižených odvětví. Zcela jistě se odrazí i v možnostech využití zájmových a volnočasových aktivit, jejichž cena, zvláště kroužků při Domech dětí a mládeže, není zanedbatelná.

V rodinném soužití pokračuje proces dlouhodobé demokratizace, při kterém muž ztrácí v rodinách své výsadní postavení, žena naopak přebírá jiné povinnosti, děti se více podílejí na organizaci rodinného života, mezi dětmi a rodiči vzniká spíše partnerský vztah.

Rodiny se v současné době dostávají spíše do izolovanosti, čímž se zřejmě snaží uniknout přetechnizovanému a medializovanému životu, rodiny se zmenšují, přibývá osamělých žen s dětmi. Naše republika patří ke státům s nejvyšší rozvodovostí, rozvodem končí každé druhé manželství. To jistě do značné míry poznamená duševní zdraví a osobnostní rozvoj dítěte.

Navýšení pracovních povinností nebo naopak ztráta zaměstnání a následná apatie často vedou k tomu, že rodiče nemají na své děti čas, nemají zájem s nimi komunikovat, ztrácejí se kontakty. Ty jsou prohlubovány i značnou z toho plynoucí diferenciací podle ekonomické úrovně.

Z výzkumů vyplývá, že nejaktivnějším obdobím z hlediska množství a náplně volného času je období kolem sedmnácti let, kdy kulminuje frekvence řady aktivit. Zájmové aktivity jsou rozšířeny o činnosti, které se vztahují k vyhledávání partnera realizaci partnerského vztahu, roli při realizaci volnočasových aktivit hraje i vzdělanost.

V nabídce volnočasových aktivit dále pokračují organizace a sdružení jako Junák, Pionýr, Duha, Brontosaurus, tělovýchovné jednoty. Do povědomí dětí a mladých lidí se dostávají festivaly a prezentační akce volnočasových aktivit Bambiriáda, Ladronkafest.

Je zřejmé, že kvalitní vyplnění volného času postavené na dobrovolnosti a zájmu dovede mladého člověka zaujmout a pokud společnost a rodina připraví a zajistí dostatek přístupných volnočasových aktivit, lze předejít patologickým negativním jevům, které jsou v současnosti značnou hrozbou.

5. Empirická část

Pro svou diplomovou práci jsem se rozhodl komparovat výsledky, které ve svých výzkumech prezentoval doc. PhDr. Petr Sak, CSc. v letech 1996, 2001. Použil jsem stejné tabulky, abych zjistil, jakým aktivitám ve volném čase se věnuje mládež ve věkové kategorii 15 – 18 let.

Pro dotazníkové šetření jsem zvolil tři střední školy ve třech mnou zvolených městech na území Moravskoslezského kraje. Jedná se o města Frýdlant nad Ostravicí, Frýdek-Místek a Český Těšín. Výběr těchto měst byl záměrný pro jejich specifickou polohu a charakter prostředí v daném regionu, který je velmi diferenciován skladbou mládeže, která v těchto městech studuje. Bylo zajímavé sledovat, jaké jsou rozdíly ve volnočasových aktivitách mládeže v jednotlivých městech.

Frýdlant nad Ostravicí - se rozkládá v široké kotlině řeky Ostravice pod masivem Ondřejníku a Lysé hory v průměrné nadmořské výšce 360 metrů. Díky své geografické poloze je město nazýváno branou Beskyd. Dnes zde žije téměř 10 tisíc obyvatel. V minulosti byl Frýdlant n. Ostr. průmyslovým centrem oblasti proslulým svou železářskou výrobou. Motiv pracujícího kováře dokonce pronikl do městského znaku. Dnes se však Frýdlant nad Ostravicí orientuje i na cestovní ruch. Právě atraktivní poloha z něj činí ideální výchozí místo pro návštěvníky Beskyd. Ve městě existují dvě základní školy – jedna na ul. Komenského (s elokovaným pracovištěm na Nové Vsi) a druhá na Náměstí T.G.Masaryka, čtyři mateřské školy (MŠ na ul. Janáčkova, MŠ na ul. Smetanova, MŠ Nová Ves a MŠ Lubno). Střední školy reprezentuje Gymnázium Frýdlant n. O. a Gymnázium Beskydy Mountain Academy s rozšířenou výukou jazyků. Nechybí zde ani škola rozvíjející u dětí jejich talent a nadání – Základní umělecká škola Leoše Janáčka a také Speciální škola.³⁵

---

³⁵ <http://www.frydlantno.cz>

Frýdek - Místek - nejstarší písemné prameny dokládají existenci obcí v Pobeskydí již kolem poloviny 13. století. Dvě samostatná města Frýdek a Místek psala svou vlastní historii do 1. ledna 1943. Mocí nacistických úředníků byla obě města k témuž dni sloučena v jeden celek s názvem Frýdek. Diskuse občanů i úředních orgánů ohledně pojmenování města po osvobození v roce 1945 byly definitivně uzavřeny rozhodnutím ministerstva vnitra o stanovení úředního názvu města Frýdek-Místek s platností od 1. ledna 1955.

Průmysl reprezentovaný někdejšími státními podniky Slezan a Válcovny plechu v posledních letech doznal výrazných změn. Tito největší zaměstnavatelé ještě v roce 1990 zaměstnávali asi 8 000 zaměstnanců, kteří sem přijížděli z širokého regionu, i ze Slovenska.

Začátkem roku 2004 zaměstnávala a. s. Slezan Frýdek-Místek ve všech svých provozech v ČR 1 699 zaměstnanců, z toho ve Frýdku-Místku 1 021 zaměstnanců. Ve stejné době měly Válcovny plechu, a. s., Frýdek-Místek celkem 963 zaměstnanců. V minulosti byly významnými zaměstnavateli okolní doly. Rozvoj hornictví přinášel s novými pracovními příležitostmi i růst počtu obyvatel města. V roce 1970 zde žilo téměř 44 000 osob. O 10 let později to bylo již přes 56 000 a v roce 1991 přes 65 000 obyvatel. Poslední sčítání z roku 2001 zaznamenalo 61 400 bydlících osob ve Frýdku-Místku včetně jeho okrajových částí.

Statutární město Frýdek-Místek je zřizovatelem 29 příspěvkových organizací. Jsou to zařízení na úseku školství, zařízení kulturní a sociální: 13 základních škol, šest mateřských škol, dvě střediska volného času, Základní umělecká škola, Národní dům, Městská knihovna, Beskydské informační centrum, Domov pro seniory, Penzion pro seniory, Pečovatelská služba, Žirafa - integrované centrum Frýdek-Místek. Moravskoslezský kraj je na území města zřizovatelem středních škol a Muzea Beskyd. Najdeme tady i několik soukromých škol a církevní základní uměleckou školu duchovní hudby.³⁶

---

³⁶ <http://www.frydek-mistek.cz>

Český Těšín - první písemná zmínka o Těšíně je uvedena v listině papeže Hadriána IV. pro vratislavského biskupa Valtera z 23. dubna roku 1155. Jednalo se o hrad Těšín (Tescin), který byl střediskem hradskeho obvodu – kastelanie. Z podhradí na opevněném ostrohu nad řekou Olší, které je uváděno již v roce 1223, vzniklo město. Městská práva jsou bezpečně doložena k roku 1290. V té době již byl sídelním městem těšínského knížete Měška I. Piastovce. Kníže Měšek I. se stal nejen zakladatelem těšínské linie Piastovců, ale také prvním knížetem sídlícím na těšínském hradě. Vzniklo samostatné těšínské knížectví a město Těšín se díky své výhodné poloze na křižovatce obchodních cest stalo správním a obchodním centrem regionu.

Po Mnichovské konferenci v roce 1938 byla česká část Těšínského Slezska připojena k Polsku. Již 1. září 1939, po vypuknutí II. světové války, bylo zabrané území obsazeno hitlerovským Německem a oficiálně začleněno do Německé říše. Obě města byla spojena v jeden celek. Dne 3. května 1945 byl Těšín osvobozen sovětskou armádou a krátce nato byly státní hranice obnoveny v jejich předválečné podobě.

Po roce 1945 nastaly veliké změny ve výstavbě obou měst – Českého Těšína i Cieszyna. Města se podstatně zvětšila díky administrativnímu připojení okolních vesnic. V roce 1960 ztratil Český Těšín statut okresního města. Na okrajích města vzniklo několik sídlišť. Na místě bývalé továrny na nábytek Thonet-Mundus vzniklo autobusové nádraží. V centru města byly postupně zastavovány proluky, např. na náměstí, ale ne vždy ve sjednocené architektonické formě. Bylo postaveno několik škol, jiné byly rozšířeny přístavbou. V roce 1961 byl slavnostně otevřen nový kulturní dům s divadlem – českou a polskou scénou, knihovnou a hvězdárnou. V osmdesátých letech se stal Český Těšín známý zejména jako středisko papírenského a polygrafického průmyslu.

V devadesátých letech, současně se změnou politického režimu, se hranice obou států opět otevřely. Vzrůstající provoz na hranici si vynutil stavbu nového hraničního přechodu poblíž města v Chotěbuzi, který byl otevřen v roce 1991. Stále většího

významu nabývá přeshraniční spolupráce v nejrůznějších oblastech života, zejména se daří spolupráce na poli kulturním.³⁷

Volba jednotlivých škol byla taktéž provedena záměrně. Respondenty šetření byli studenti vybraných škol. Osloveno bylo vždy 100 respondentů z dané školy. Rozptyl věkového složení byl 15 - 18 let. Byly použity tři anonymní dotazníky (viz. přílohy 1, 2 a 3), ve kterých respondenti označovali svou volbu pomocí pětistupňové škály. Pro každou aktivitu byl spočítán index, který představuje vážený aritmetický průměr. Index se pohybuje v rozmezí 1 – 5. Celkem bylo distribuováno 300 dotazníků. Ke zpracování bylo odevzdáno všech 300 dotazníků, ale k dalšímu zpracování jich bylo použito 220.

Byly vybrány tyto školy:

1. Gymnázium ve Frýdlantu nad Ostravicí
2. Střední průmyslová škola ve Frýdku – Místku
3. Obchodní akademie v Českém Těšíně

Gymnázium Frýdlant nad Ostravicí – je příspěvková organizace zřízená Moravskoslezským krajem. Škola realizuje výuku v oboru vzdělávání Gymnázium všeobecné čtyřleté a šestileté. Ve školním roce 2008/2009 ji ve 12 třídách navštěvuje 351 žáků. Její kapacita je 360 (180+180) žáků.

V roce 2004 oslavilo gymnázium 50 let od svého vzniku. Za tu dobu se vystřídalo ve škole více než 105 tříd a v jejich lavicích více než 3500 absolventů, kteří našli své uplatnění v rozmanitých oblastech lidské činnosti doma i v zahraničí.

Výrazně změnily školu nové předměty, počítačové systémy, internet, video, možnosti rychlého získávání nejrůznějších informací, působení masmedií. To všechno ovlivnilo školu i studenty, jsou jiní než před padesáti léty. Něco z tradic školy zůstalo,

---

³⁷ <http://www.info.tesin.cz>

přeneslo se. Škola má 50 let, studují v ní již vnuci prvních maturantů. Generace vytvářejí pospolitost frýdlantského gymnázia.³⁸

Střední průmyslová škola ve Frýdku – Místku – je příspěvkovou organizací zřízenou Moravskoslezským krajem. Jejím hlavním úkolem vymezeným ve zřizovací listině je příprava především pro výkon odborných činností, zejména technickohospodářských a ekonomických, připravuje i pro studium na vysoké škole. Denní studium trvá čtyři roky, dálkové studium je pětileté a je ukončené maturitní zkouškou. Během padesátileté historie škola prošla různými stádii vývoje struktury studijních oborů technického směru, od oborů ryze technologických – hutnictví, strojírenství k oborům technicko-administrativním a k nově zavedenému technickému lyceu. V současné době škola nabízí střední vzdělání s maturitou v širším spektru technických oborů vzdělávání. Mezi hlavní oblasti profilující školu patří výuka CNC a CAD/CAM technologií v oblasti strojírenství, výuka hutnictví (jediná průmyslová škola v České republice), zavádění moderních prostředků výpočetní techniky do výuky i jiných než ryze technických oborů. Škola je nositelkou několika certifikátů, zejména v oblasti ICT. V uplynulém školním roce 2007/08 realizovala škola výuku v pěti čtyřletých oborech denního studia. Ve 26 třídách denního studia bylo osm tříd oboru strojírenství s rozšířenou výukou výpočetní techniky, čtyři třídy oboru strojírenská technická administrativa, čtyři třídy oboru technická zařízení budov, pět tříd oboru hutnictví a pět tříd oboru technické lyceum.

Na škole v současné době již neprobíhá výuka v dálkovém studiu. Aktivity podporující celoživotní vzdělávání jsou však na škole i nadále rozvíjeny. Realizace projektu Výuka v tradičních oborech moderní cestou (v rámci ESF) vytváří dostatečné podmínky pro vzdělávání dospělých, které je navíc odrazem aktivní spolupráce školy se sociálními partnery. Dalším významným krokem k naplňování principů dalšího vzdělávání je členství školy ve sdružení Svět vzdělávání. Ve školním roce 2007/2008 byl uzavřen projekt „Rozvoj dalšího vzdělávání na středních školách a vyšších odborných školách Moravskoslezského kraje“.

---

³⁸ <http://www.gymfrydl.applet.cz/>

V rámci projektu připravil školní projektový tým modulové vzdělávací programy Strojírenský technik pracující v systémech CAD/CAM/CNC, Hutnictví a Matematické a fyzikální vzdělávání pro techniky.

Letošní školní rok 2008/2009 byl specifický výrazným zapojením školy do aktivit podporujících žádané odborné technické vzdělávání. Škola velmi aktivně vystupovala v rámci svého členství v Moravskoslezském strojírenském klastru, v rámci iniciativy ForTech a dále byl rozvíjen účinný systém spolupráce školy s partnerskými firmami. Snad nejpodstatnějším znakem školy v oblasti vzdělávací je tvorba školního vzdělávacího programu. V oborech strojírenství, technické lyceum a ekonomika a obchod (strojírenská technická administrativa) již byly vyhlášeny rámcové vzdělávací programy. Hlavními cíli školního týmu na cestě od znalostí ke kompetencím je garance mezipředmětových vztahů a úzké propojení teoretické i praktické výuky se současnými potřebami našich partnerů – zaměstnavatelů našich absolventů.³⁹

Obchodní akademie Český Těšín - je státní střední školou s dlouholetou tradicí v oblasti ekonomického vzdělávání. V letošním roce oslaví 80. výročí svého založení. Je školou dvojjazyčnou – vyučuje se zde v českém i v polském jazyce. Škola nabízí žákům kvalitní středoškolské vzdělání, které je podmínkou dalších studijních i pracovních úspěchů, osobní spokojenosti a základem pro jejich další vzdělávání a uplatnění na domácím i evropském trhu. Vzdělávací program podporuje rozvoj obecně použitelných klíčových kompetencí, které umožňují zvládat obecné nároky pracovního prostředí i osobního života a usnadňují zaměstnatelnost absolventů. Kromě vzdělávání odborného klade škola velký důraz i na výuku cizích jazyků a získávání jazykové pohotovosti ve dvou cizích jazycích. Své žáky motivuje účastí v mezinárodních projektech a soutěžích a také vysokou odbornou i pedagogickou úrovní učitelů. Oba obory mají rozšířenou výuku cizích jazyků - výuka anglického jazyka má vyšší hodinovou dotaci, v odborných předmětech ekonomika, účetnictví, fiktivní firma – tvorba projektu je zavedena anglická odborná terminologie, v obou cizích jazycích jsou

---

³⁹ <http://www.spsfm.cz>

vyučovány základy obchodní komunikace a korespondence. V cizích jazycích bude studentům postupně zajištěno Evropské jazykové portfolio. Žáci jsou k výuce motivováni účastí v různých soutěžích i mezinárodních projektech.⁴⁰

Přestože zjištěné údaje se vztahují pouze ke zkoumanému souboru a nikoli k veškeré české mládeži, mohou získané údaje poskytnout náhled o tom, jak je v uvedených školách v této věkové kategorii nakládáno žáky s volným časem a volnočasovými aktivitami.

Při vyhodnocování dotazníku jsem se v některých chvílích zamýšlel nad možností, do jaké míry může být respondentova prezentace „upravena“ do žádoucího postoje. Jednalo se o dotazníky anonymní, ale přesto nejde vyloučit, že respondenti budou v některých odpovědích chtít vylepšit svou prezentaci.

---

⁴⁰ <http://www.obaka-cestesin.cz/>

5.1 Výsledky šetření

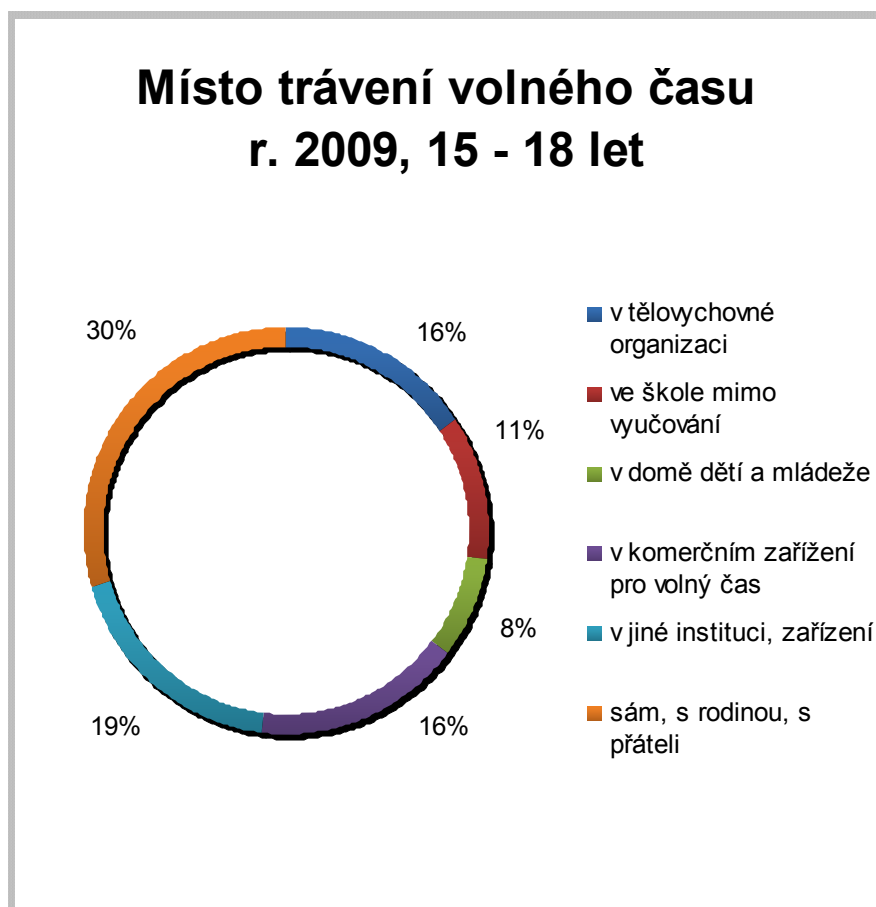
V prvním dotazníku (příloha č.1, n=220, výsledek viz. tab. č. 1) indexy ukazují frekvenci dané aktivity v celém souboru. V tabulce č. 2 a tab. č. 3. jsou aktivity rozděleny na muže a ženy pro lepší srovnání. Podrobněji se výsledky budu zabývat v kapitole 5.3 Komparace výsledků.

Druhý dotazník prezentuje trávení volného času v % (příloha č.2, n=200, výsledek viz. tab. č. 4,5,6,7,8,9) Představuje to, co tvoří základ trávení volného času s denní, týdenní až měsíční frekvencí. Je vidět, že základ tvoří především pasivní příjem obsahu estetických hodnot a informací z hromadných sdělovacích prostředků a internetu. To ukazuje na obrovskou moc masmédií a tvůrců masové kultury nad mladou generací. Celých 90% u mužů a 72% žen denně používá počítač a internet. Internetová komunikace tvoří značnou část času stráveného na počítači. To přináší i nová úskalí jako je ztráta soukromí, sexuální obtěžování atd., které si mládež v současné době neuvědomuje. Podrobněji budu prezentovat vybrané aktivity v kapitole 5.2 Grafické znázornění výsledků, kde jsem tyto aktivity rozdělil podle jednotlivých škol, pohlaví a ve vybraných aktivitách také v jednotlivých věkových obdobích.

Třetí dotazník poskytuje náhled, na jakých místech respondenti nejraději tráví volný čas (příloha č.3, n=220, viz. graf 1,2,3). Pro děti a mládež je důležité na jakých místech tráví kvalitně volný čas. Vzhledem k vybrané věkové kategorii, kdy jde o jedince, kteří procházejí sociálním zráním s ještě neustálenou osobností je vhodné, když tráví volný čas organizovaně. V této chvíli nastává místo pro odborníky, kteří na základě pedagogiky volného času za pomoci materiálního zázemí jsou schopni mládež směřovat žádoucím směrem.

V roce 2000 výzkum ukázal (Sak), že nejvíce mladých lidí ve věku 15 – 18 let tráví volný čas v tělovýchovné organizaci a dále ve škole a v domech dětí a mládeže. Podle výsledků, které jsem ve svých šetřeních zjistil, došlo v tomto směru u respondentů pouze k drobným změnám.

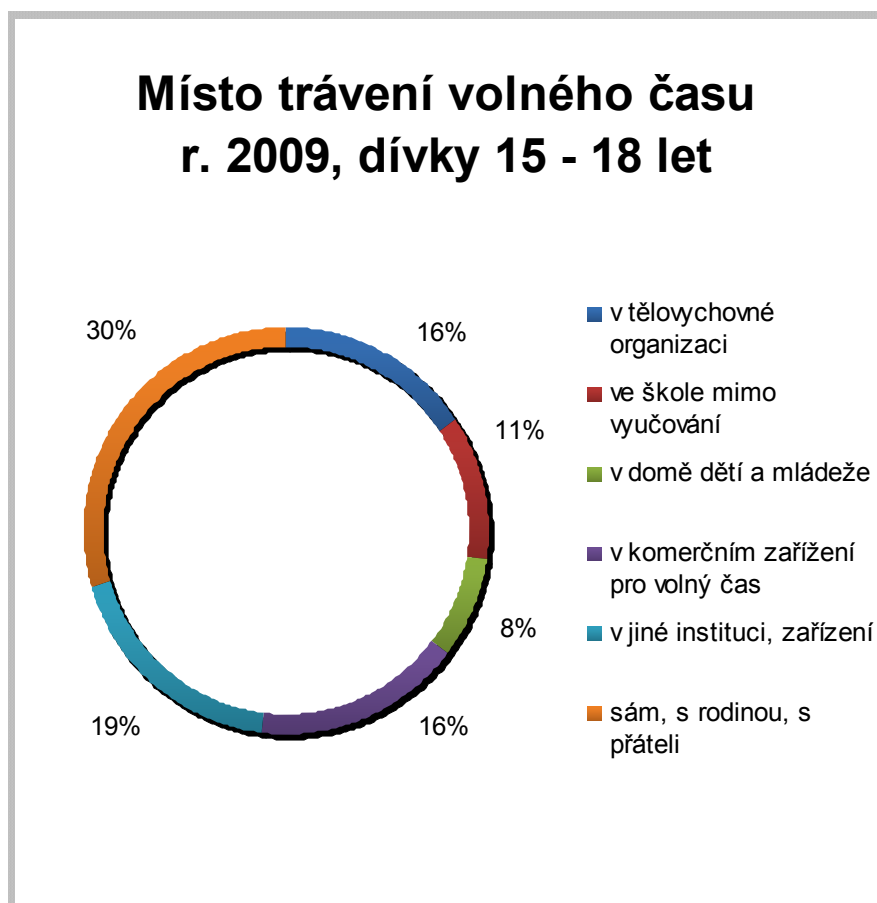
Místo trávení volného času r. 2009, 15 - 18 let

graf.1: Místo trávení volného času r. 2009, 15 – 18 let.

Údaje získané od respondentů ukazují, že 30 % respondentů tráví nejraději volný čas samo, s rodinou či nejčastěji s přáteli. 19 % respondentů uvádělo nejčastěji jiný způsob trávení volného času, než který byl v nabídce. Po 16% je uváděno jako místo trávení v tělovýchovné organizace a komerční zařízení pro volný čas. Zhruba stejná část respondentů tráví volný čas ve škole mimo vyučování a pouze 8 % respondentu uvedlo, že tráví volný čas v domě dětí a mládeže. Při této souvislosti mě zajímala nabídka domu dětí a mládeže ve zmíněných městech. Zda 8 % není málo ve srovnání s 30% podílem respondentů, kteří raději volí samotu, rodinu nebo kamarády může naznačit nabídka zmíněných aktivit. Je nutné dodat, že město Frýdlant nad Ostravicí nedisponuje žádným takovýmto zařízením. Ve Frýdku-Místku plní tuto funkci Středisko volného času Klíč (viz příloha č.4) a v Českém Těšíně funguje Dům dětí a mládeže (viz příloha č.5). Z nabídky aktivit těchto organizací je patrné, že i přes relativně širokou možnost výběru nedokáže tímto složením upoutat více než zmíněných 8%. Zcela zde chybí nabídka

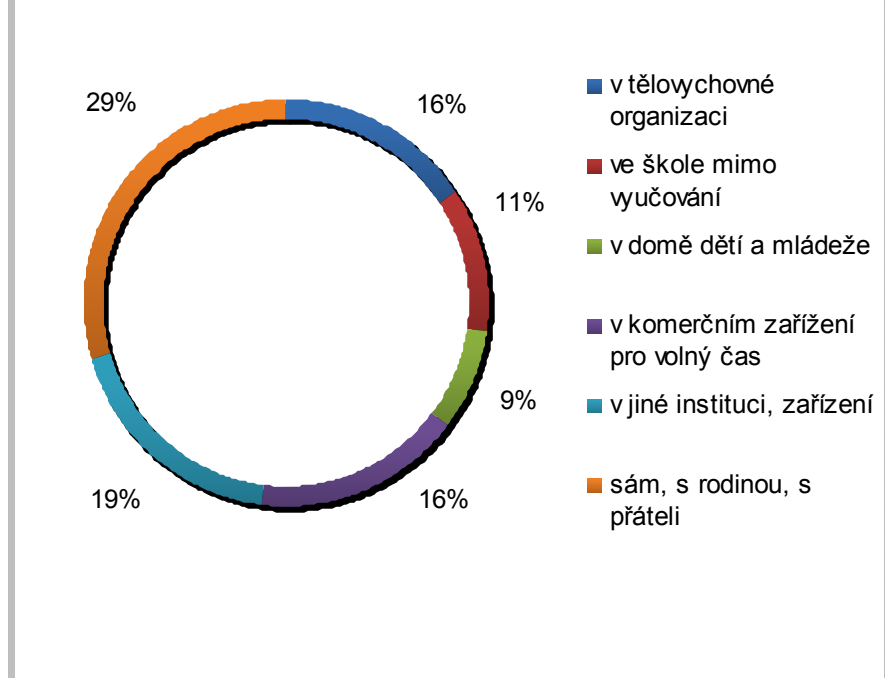
nových atraktivních a prožitkových činností, netradiční či adrenalinové sporty. Právě tato nabídka se jeví jako atraktivní pro respondenty, kteří tyto činnosti nejčastěji zmiňovali v kategorii jiných institucí či zařízení.

graf 2. Místo trávení volného času, r. 2009, dívky, 15 – 18 let

Jak naznačují následující dva grafy (viz. graf 2 a graf 3) nebyl podstatný rozdíl v místech trávení volného času mezi chlapci a dívkami. Jediný rozdíl byl zaznamenán u mužské části respondentů, kteří tráví o 1 % volného času více v domě dětí a mládeže na úkor kategorie sám, s rodinou. Ostatní rozdělení zůstalo na stejných hodnotách.

Místo trávení volného času r. 2009, chlapci 15 - 18 let

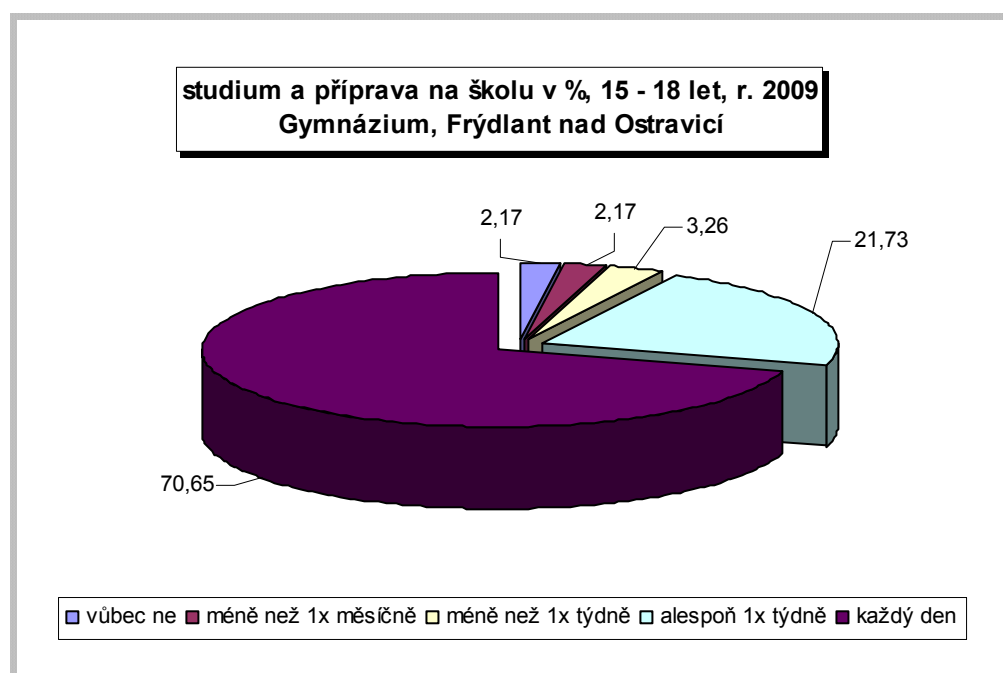

graf 3. Místo trávení volného času, r.2009, chlapci 15 – 18 let

5.2 Grafické znázornění šetření

V této části budu prezentovat v grafické podobě zjištěné výsledky svého šetření. Postupně budu srovnávat jednotlivé školy, frekvenci vybraných aktivit rozdělených podle pohlaví a aktivity podle věku. Jako zajímavé se jeví srovnání škol samotných tak i porovnání frekvence věnované vybraným volnočasovým aktivitám mezi muži a ženami a dále i srovnání vybraných aktivit v závislosti na věkových kategoriích, kde jsou v některých aktivitách značné rozdíly.

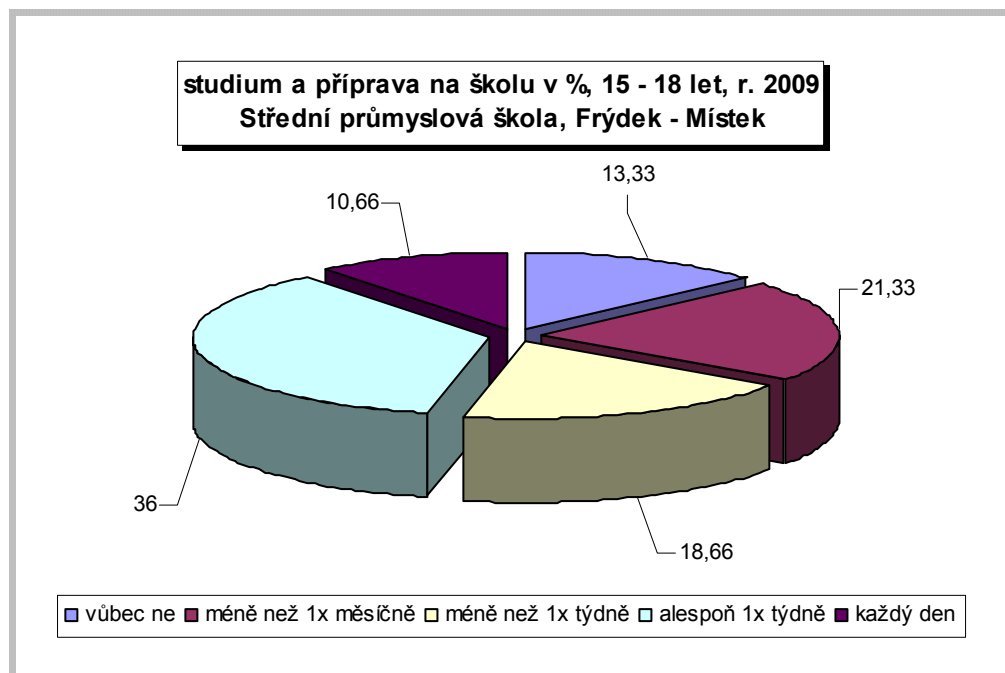
Prvním srovnávacím znázorněním je náhled s jakým přístupem respondenti jednotlivých škol k studiu a přípravě na školu (viz. graf 4-6). Z níže uvedeného vyplývá, že v prvním a posledním případě se jedná o potěšující zjištění. Lze to přisuzovat, předpokladu dalšího studia na vysoké škole.

graf 4 studium a příprava na školu v %, 15 – 18 let, r. 2009

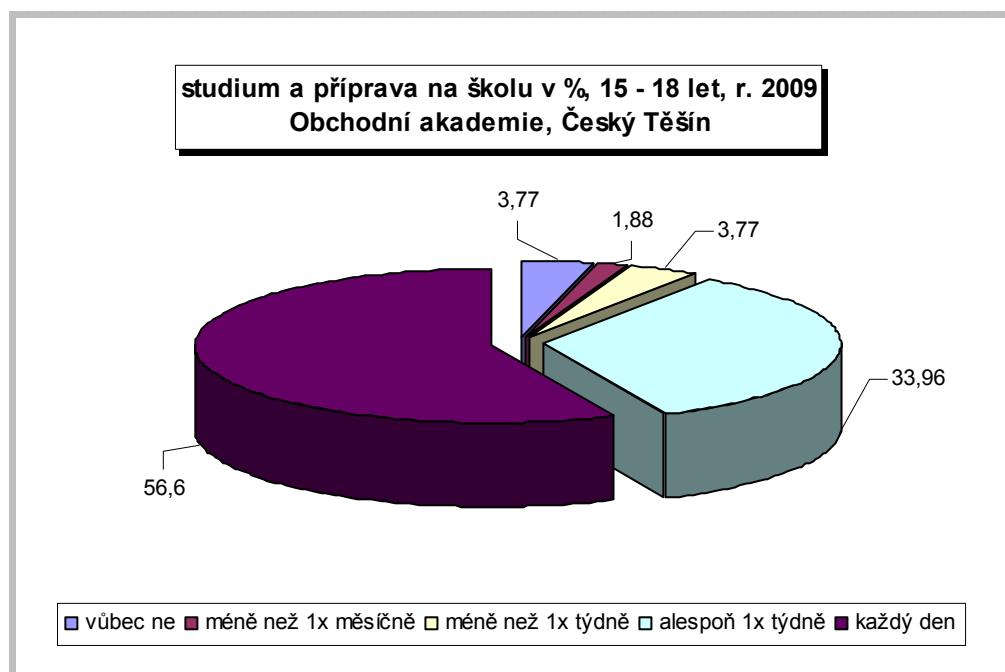
Gymnázium, Frýdlant nad Ostravicí

graf 5 studium a příprava na školu v %, 15 – 18 let, r. 2009

Střední průmyslová škola, Frýdek - Místek

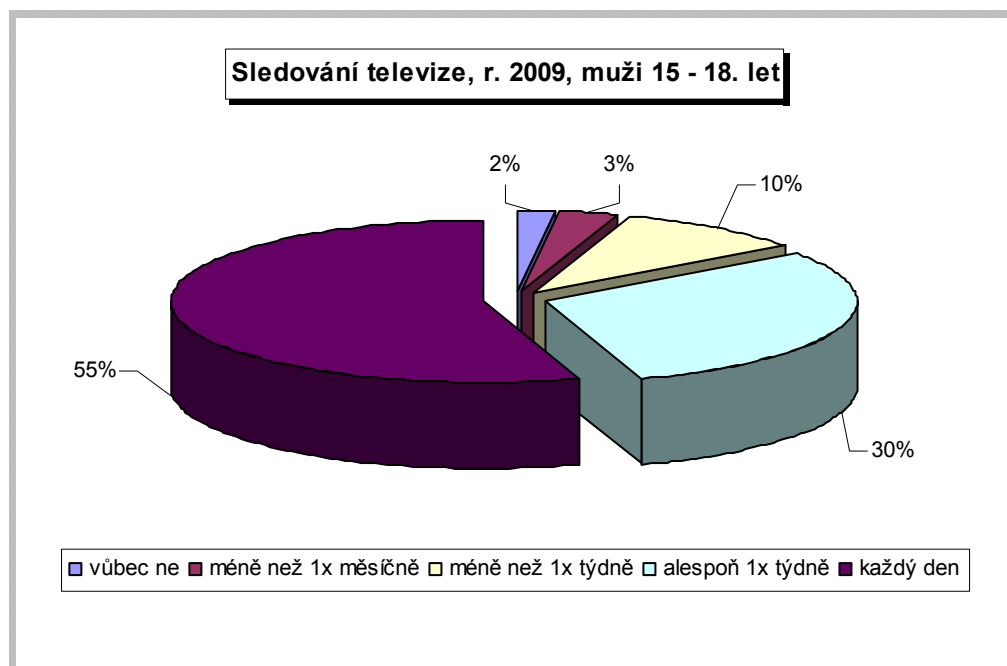
graf 6 studium a příprava na školu v %, 15 – 18 let, r. 2009

Obchodní akademie, Český Těšín

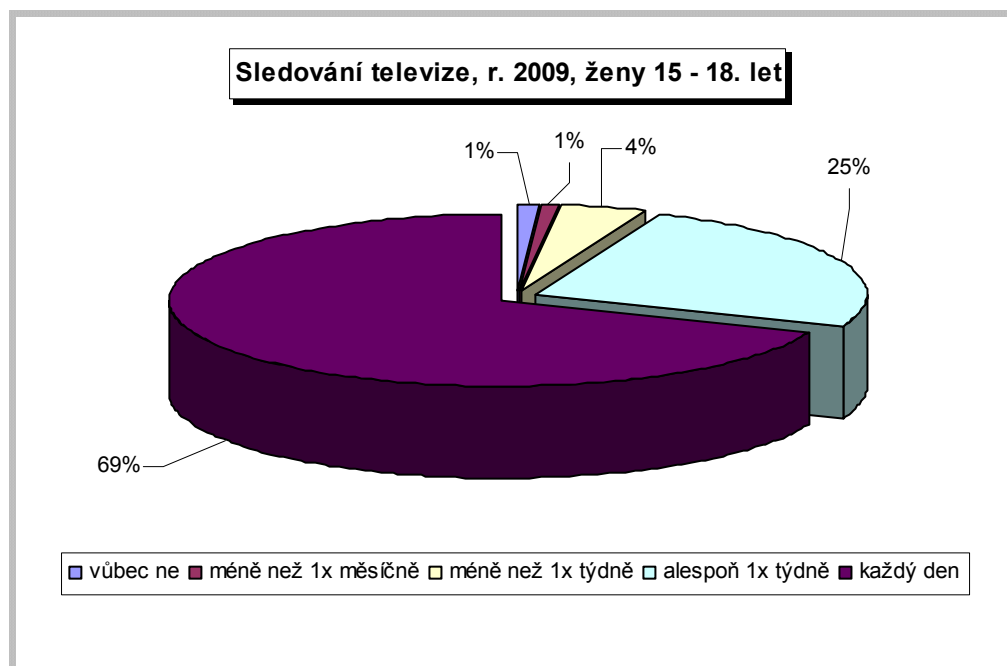
Dalším znázorněním jsou vybrané aktivity rozdělené podle pohlaví a frekvence, s jakou se jim respondenti věnují (viz graf 7 – 22). V mnoha případech jsou zjištěné hodnoty podobné, ale ani zde se nevyhneme značným rozdílům. Největší rozdíl byl zaznamenán v oblasti studia a přípravy na školu, kde je jednoznačná převaha žen resp. dívek, které uvedly, že v 80% se připravují na školu každý den, proti 20% mužů resp. chlapců, kteří se této aktivitě věnují denně.

Další výraznější rozdíl byl zaznamenán v oblasti aktivního sportování. Tomu se věnuje každodenně nebo alespoň 1x týdně celkem 71% chlapců proti 54% dívek.

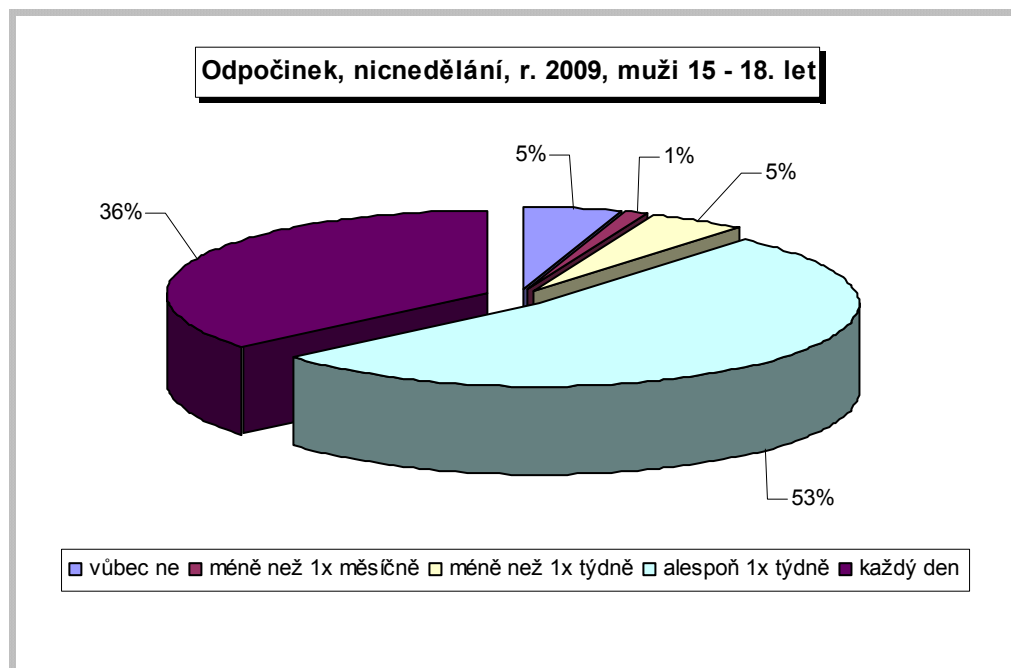
Zajímavé se jeví zjištění, že dívky, které byly respondentky dotazníku, uvádějí o 14% více sledování televize denně než chlapci. Zatím co chlapců uvedlo, že celkem 55% jich sleduje televizi každý den u dívek to bylo celých 69%, které se této aktivitě věnují denně.

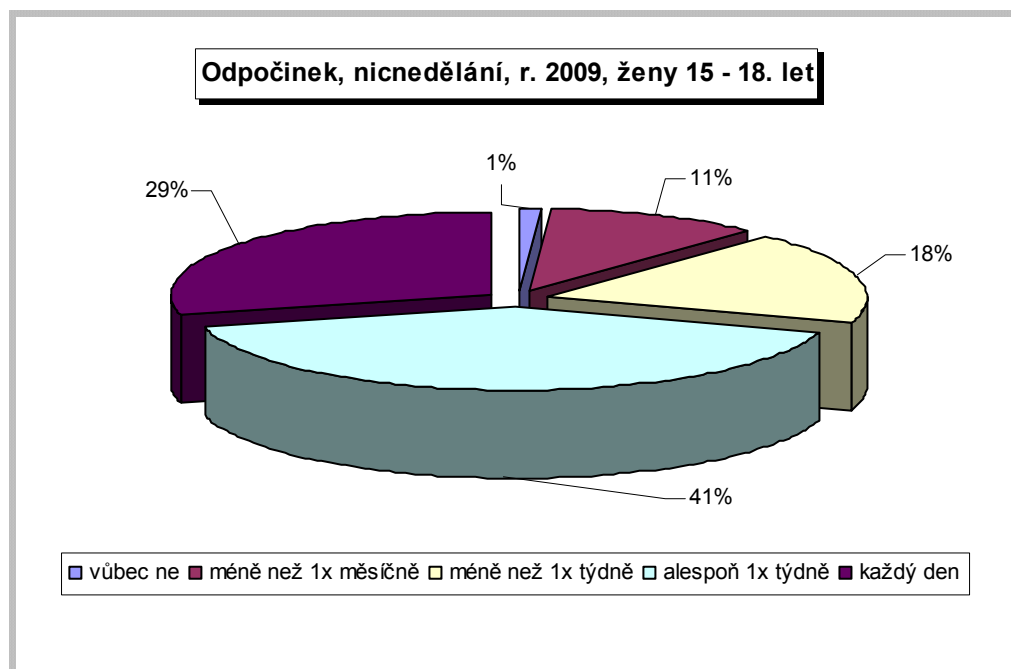
graf 7 Sledování televize, r. 2009, muži 15 – 18 let

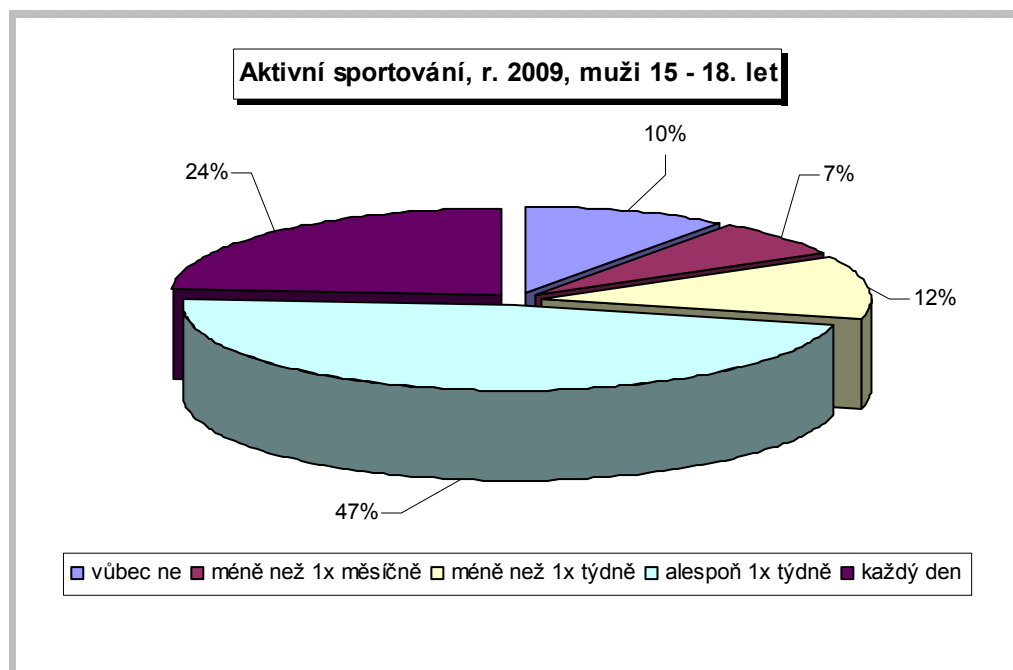
graf 8 Sledování televize, r. 2009, ženy 15 – 18 let

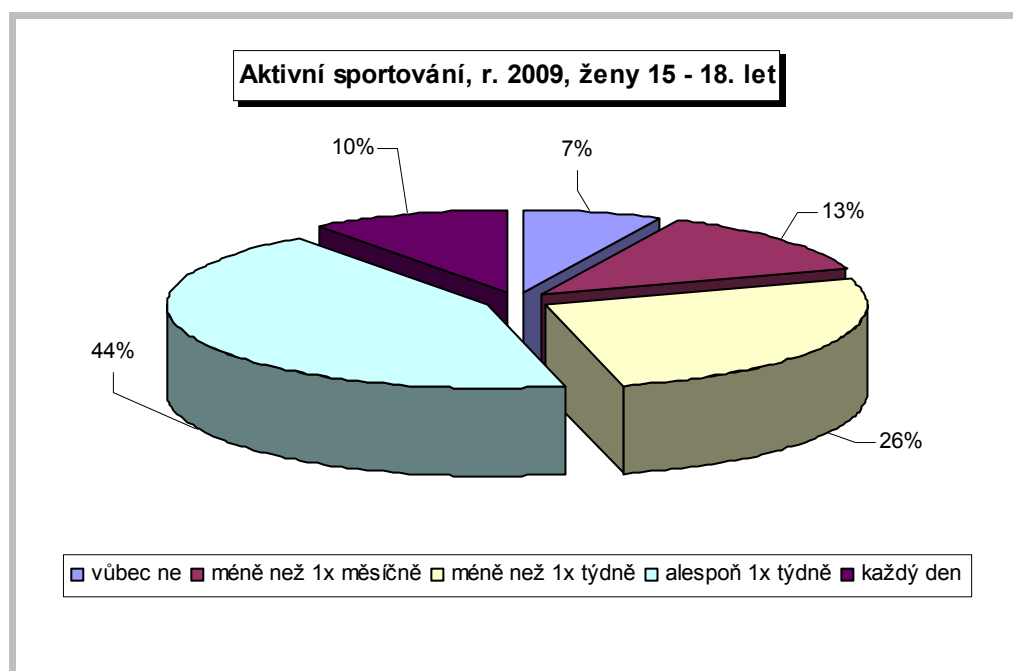
graf 9 Odpočinek, nicnedělání, r. 2009, muži 15 – 18 let

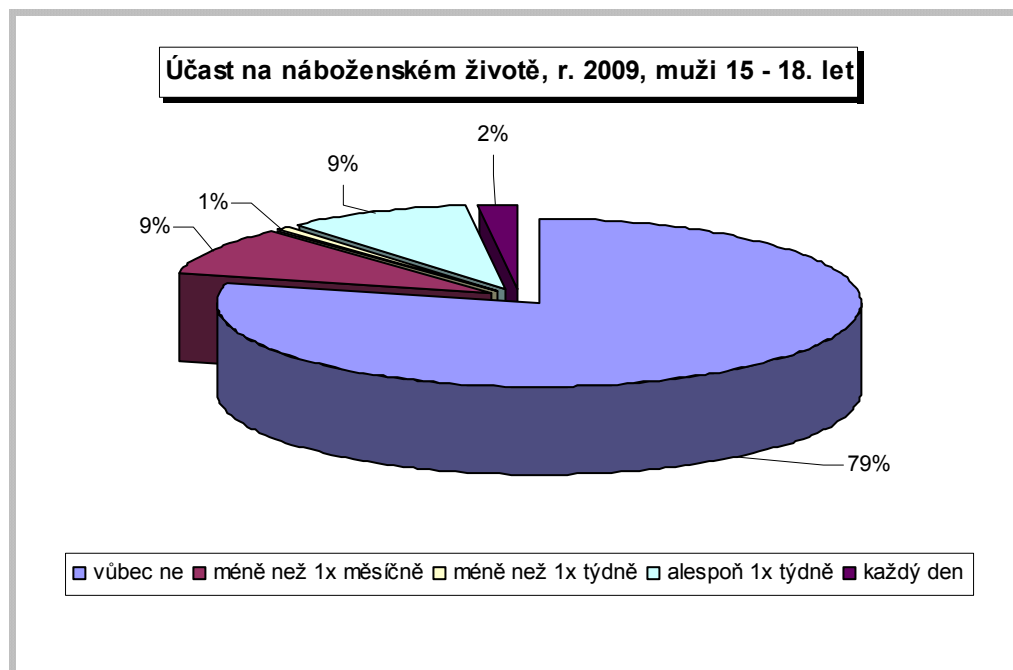
graf 10 Odpočinek, nicnedělání, r. 2009, ženy 15 – 18 let

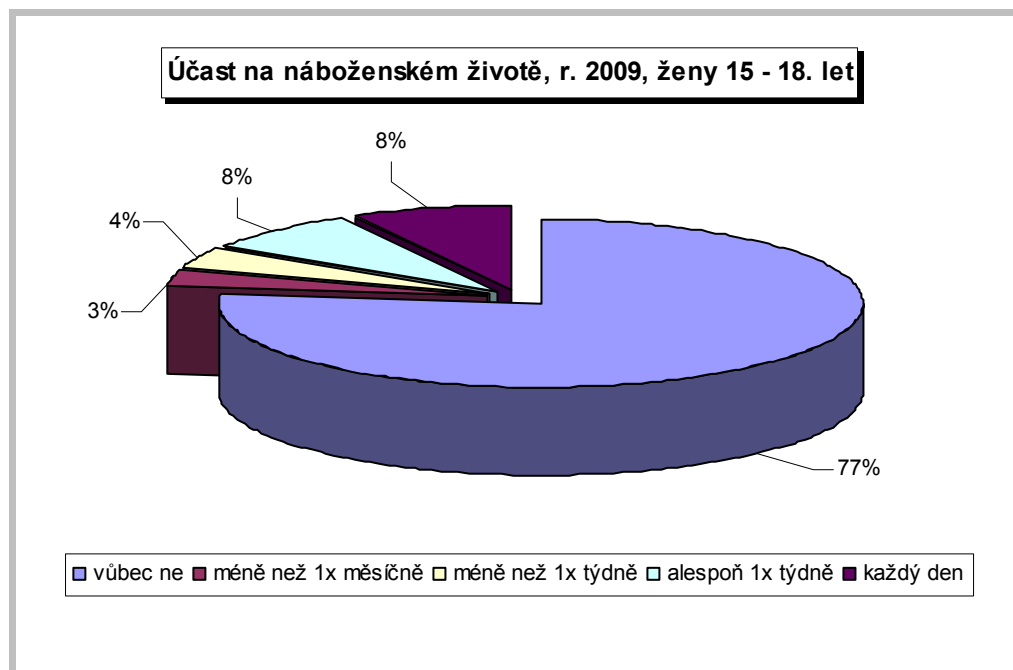
graf 11 Aktivní sportování, r. 2009, muži 15 – 18 let

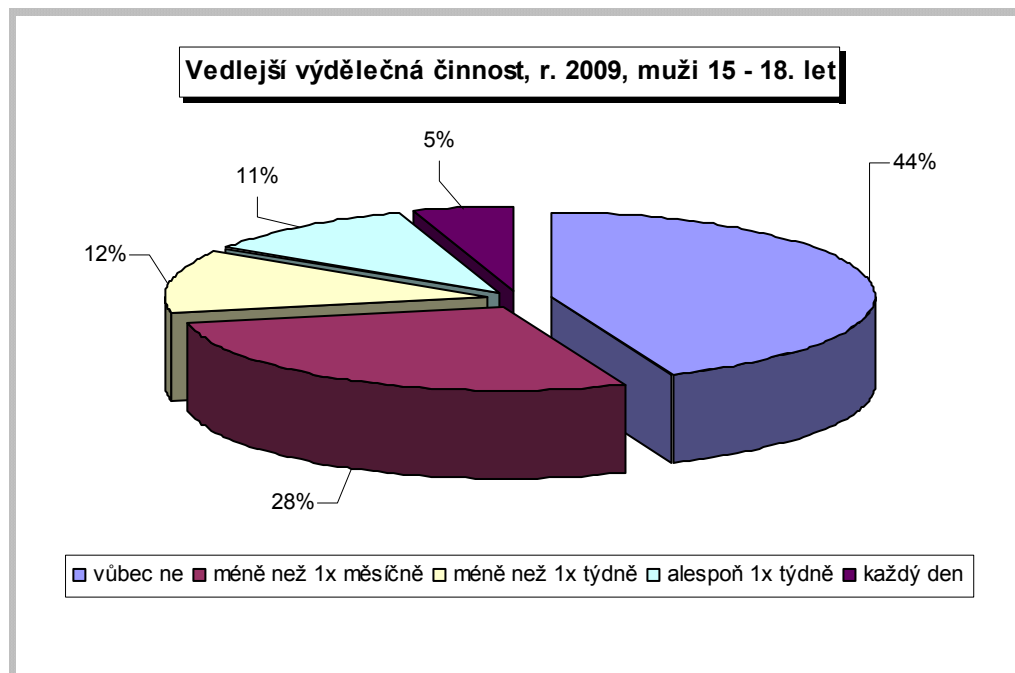
graf 12 Aktivní sportování, r. 2009, ženy 15 – 18 let

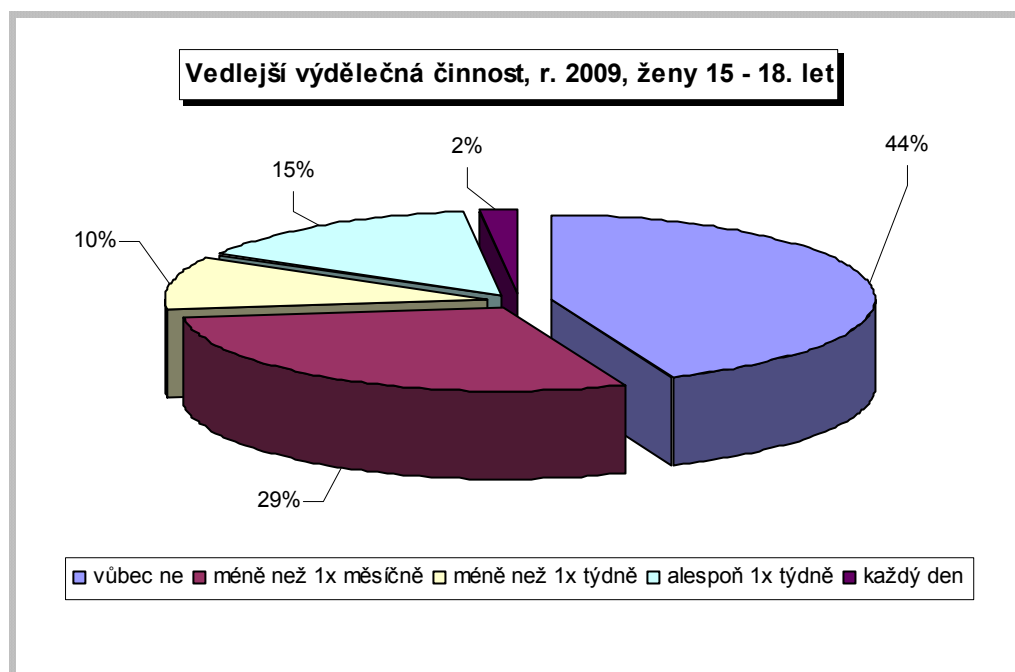
graf 13 Účast na náboženském životě, r. 2009, muži 15 – 18 let

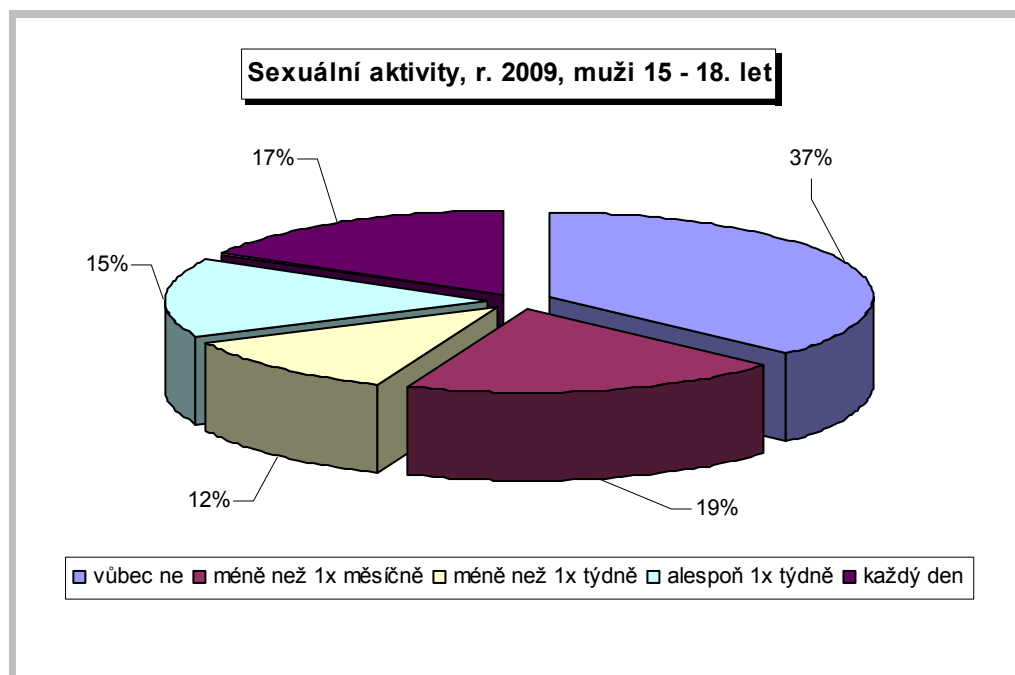
graf 14 Účast na náboženském životě, r. 2009, ženy 15 – 18 let

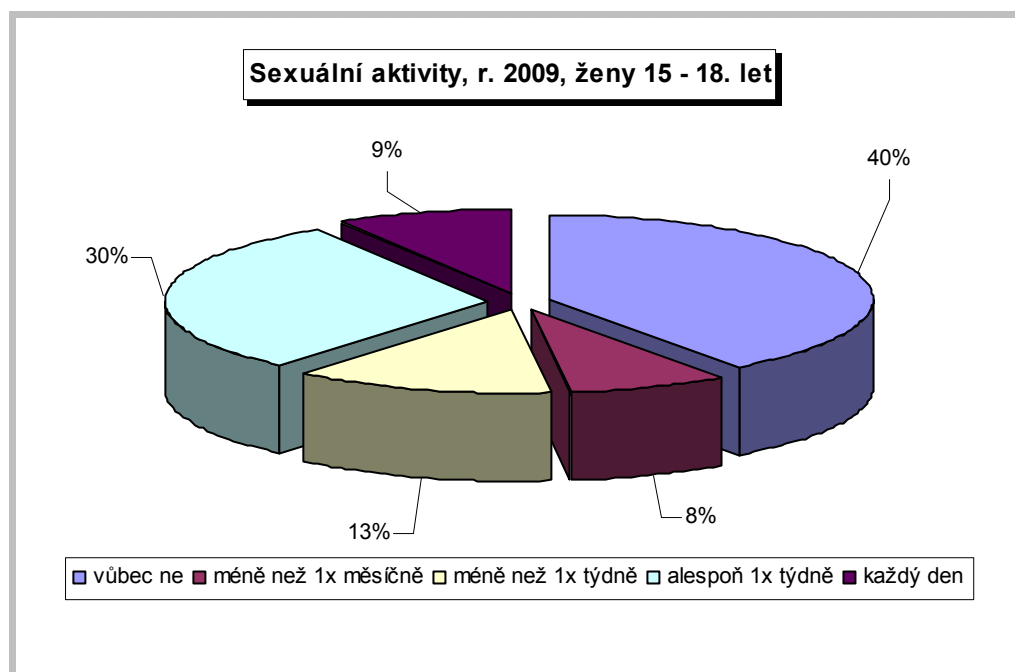
graf 15 Vedlejší výdělečná činnost, r. 2009, muži 15 – 18 let

graf 16 Vedlejší výdělečná činnost, r. 2009, ženy, 15 – 18 let

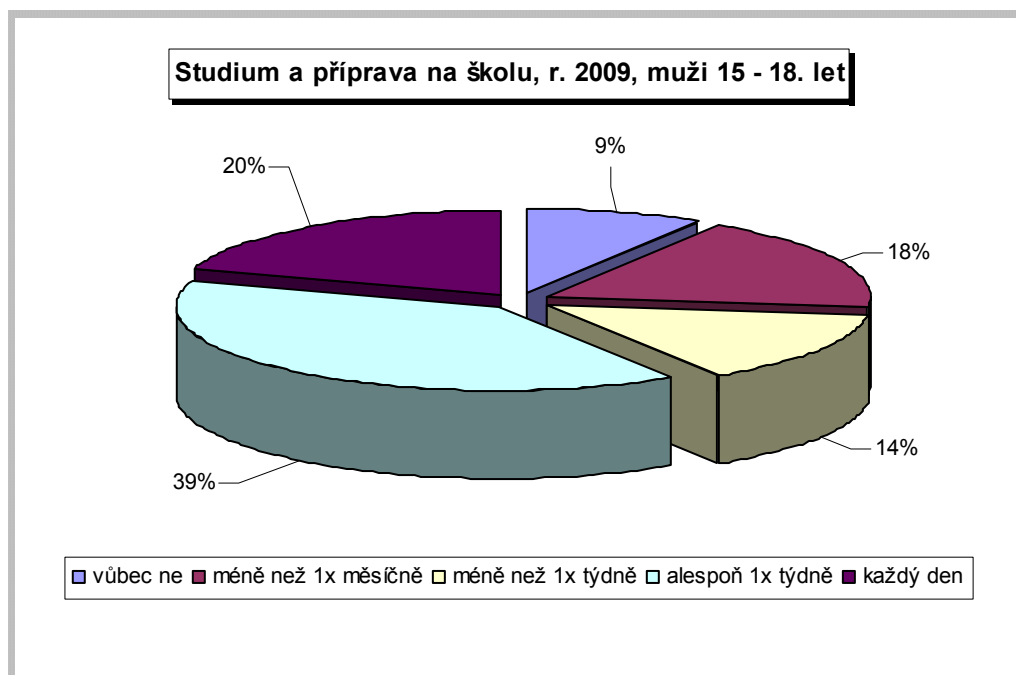

graf 17 Sexuální aktivity, r. 2009, muži 15 – 18 let

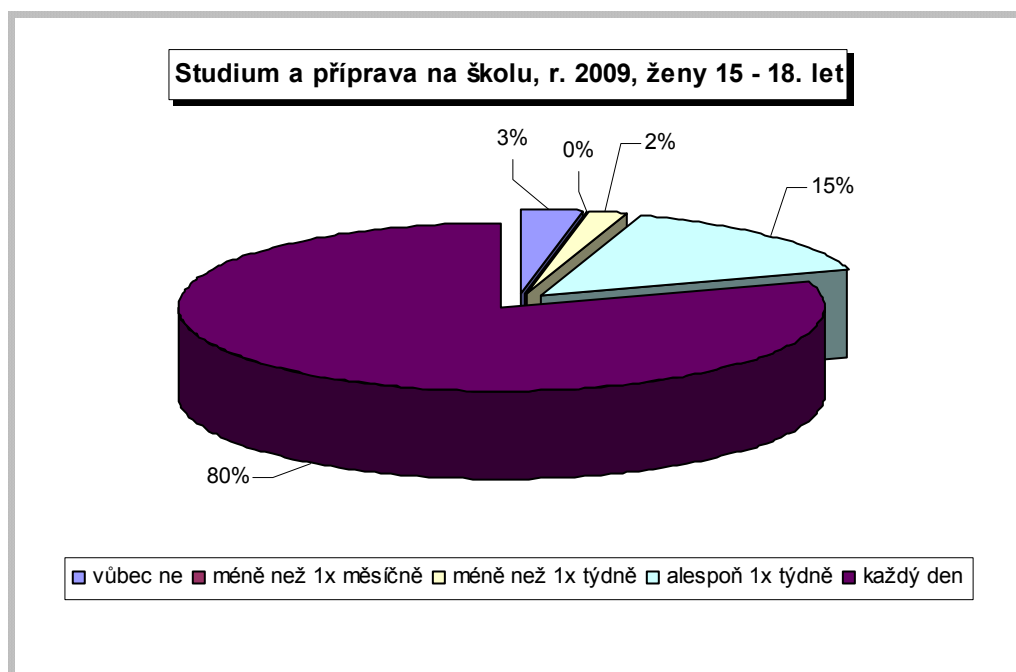

graf 18 Sexuální aktivity, r. 2009, ženy, 15 – 18 let

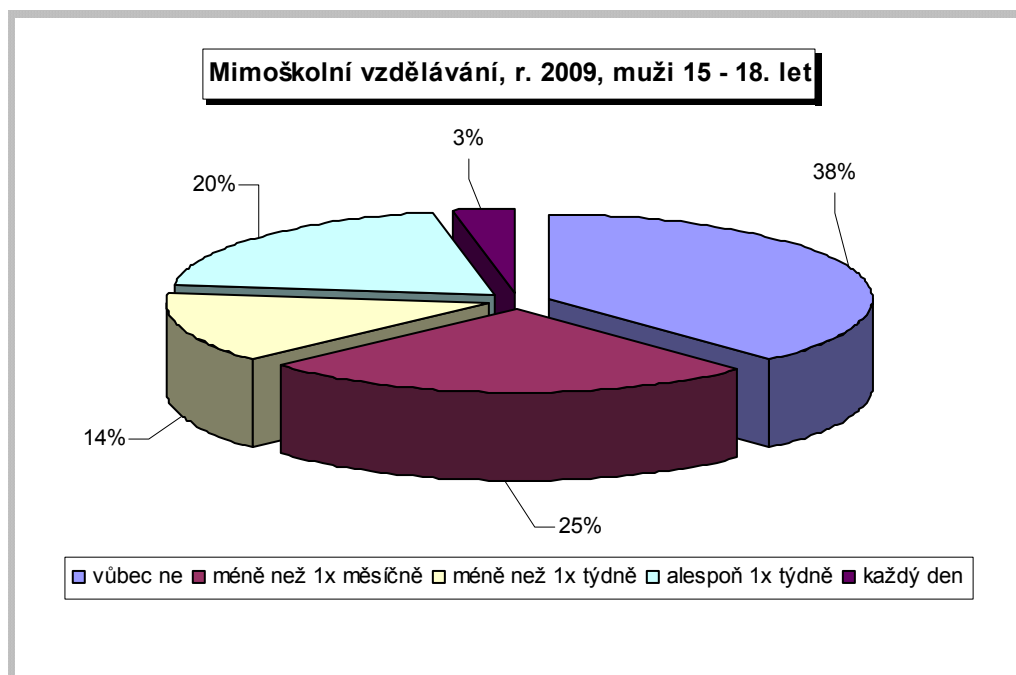

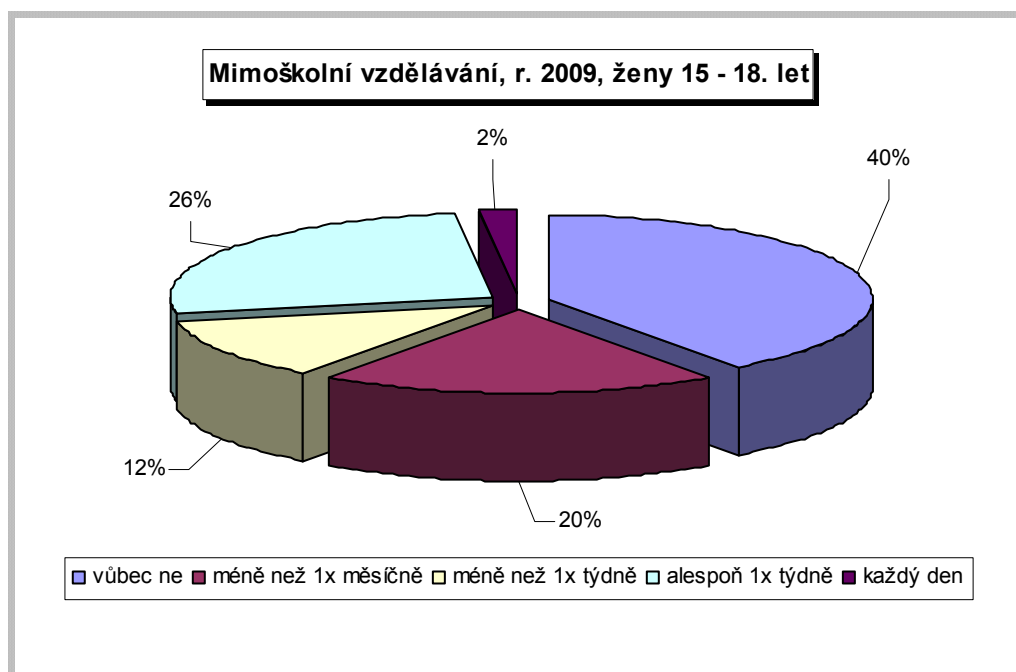
graf 19 Studium a příprava na školu, r. 2009, muži 15 – 18 let

graf 20 Studium a příprava na školu, r. 2009, ženy 15 – 18 let

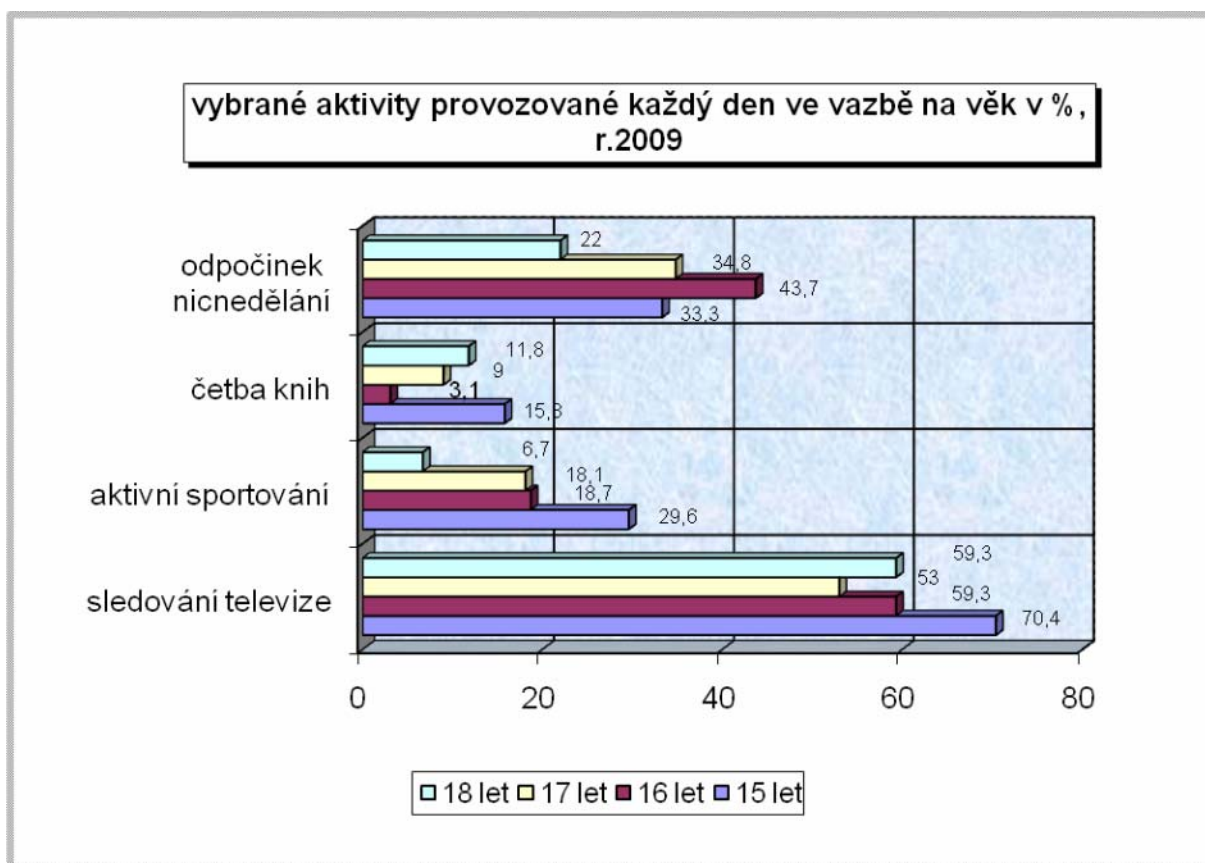

graf 21 Mimoškolní vzdělávání, r. 2009, muži 15 – 18 let

graf 22 Mimoškolní vzdělávání, r. 2009, ženy, 15 – 18 let

Posledním srovnáním jsou jednotlivé aktivity v návaznosti na věk provozované každodenně, alespoň 1x týdně a aktivity, které respondenti neprovozují vůbec (viz. graf 23 – 26)

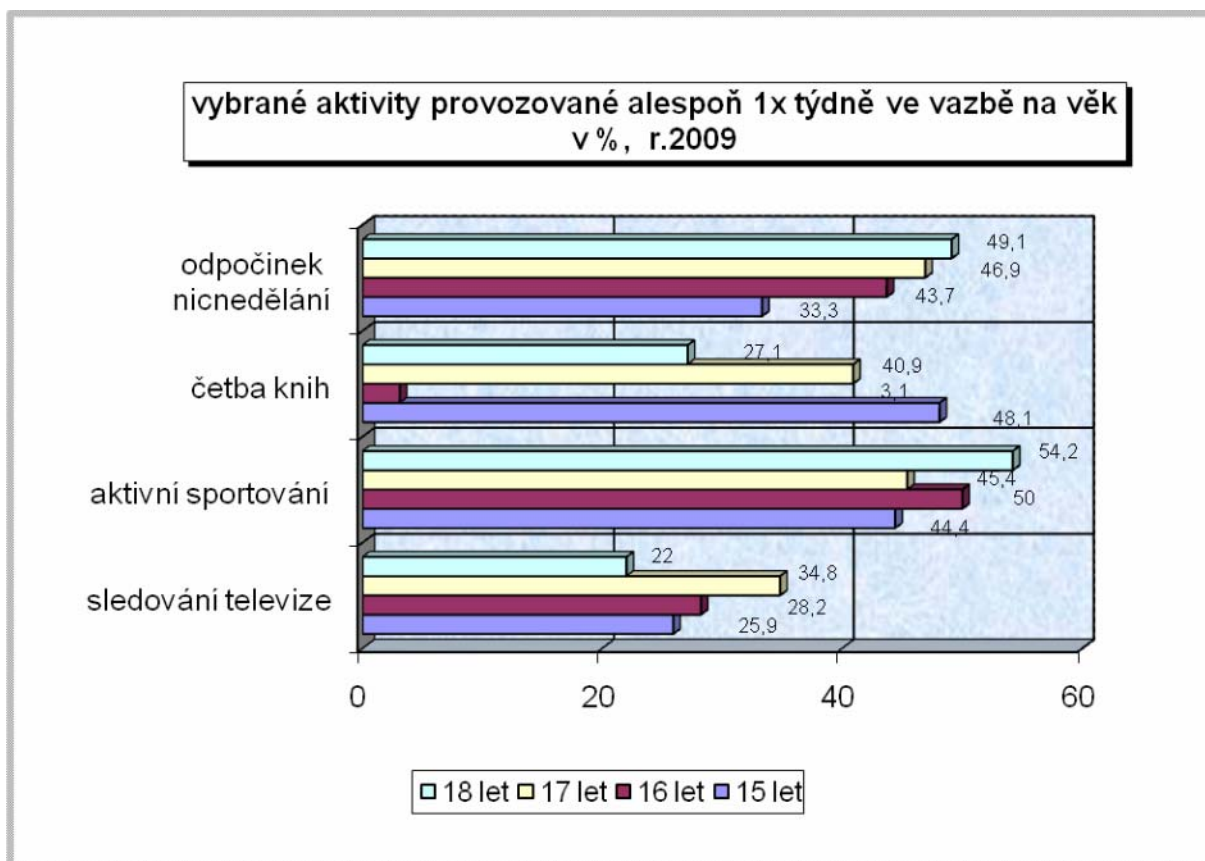

graf 23 vybrané aktivity provozované každý den ve vazbě na věk v %, r. 2009

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že respondenti všech věkových kategorií se denně nejvíce věnují sledování televize. Vzhledem k tomu, že skladba programového vysílání je v dnešní době orientována spíše nežádoucím směrem, než který by byl vhodný pro mládež daného věku, je zřejmé, že pedagogové budou mít stále dost práce přinejmenším uvádění sledovaného na pravou míru.

Druhou nejčastěji provozovanou aktivitou je odpočinek a nicnedělání. Vezmeme-li v úvahu, že podle posledních výzkumů mluvíme až o 40 hodinách týdně,

tak průměrně 33,4% respondentů část tohoto času denně věnuje odpočinku a nicnedělání. Více volného času může znamenat, že mládež neví, jak s tímto časem naložit.

graf 24 vybrané aktivity provozované alespoň 1x týdně ve vazbě na věk v %, r. 2009

Na grafu jsou znázorněny aktivity, kterým se respondenti věnují alespoň 1x týdně. Potěšující je zjištění, že nejvíce provozovanou aktivitou je aktivní sportování. Průměrně 48,5% respondentů se alespoň 1x týdně a průměrně 66,7% se této aktivitě věnuje denně a nebo alespoň 1x týdně.

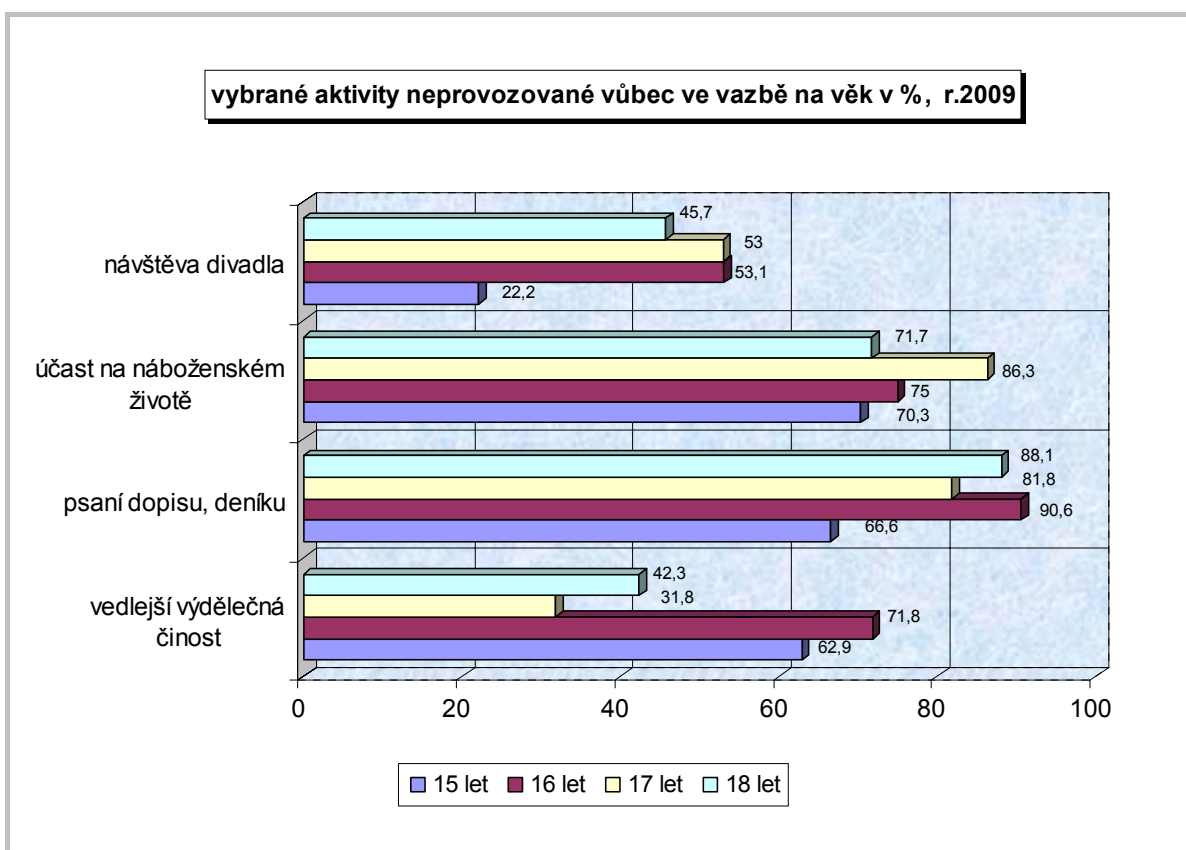
Druhou nejčastější volbou byla u respondentů odpověď, že se věnují odpočinku a nicnedělání. Ve stejném srovnání, které jsem použil u aktivního sportování se jedná dokonce o 76,7% respondentů, kteří takto tráví svůj volný čas.

Kladně můžeme hodnotit průměrných 29,8% věnovaných respondenty četbě knih. Výkyv, který je zaznamenán u 16 letých, si nedovedu vysvětlit. Stejně hluboko podprůměrné výsledky byly u této aktivity zaznamenány i v předcházejícím grafu.

Posledním grafickým znázorněním jsou aktivity, kterým se respondenti nevěnují vůbec. Z provedeného šetření vyplývá, že průměrně 81,7% respondentů se vůbec nevěnuje aktivitám jako je psaní dopisu nebo deníku. V dnešní době, kdy v této věkové kategorii vládne internet a sms zprávy, není toto zjištění překvapující. Doba, kdy si mládež klasicky dopisovala s vrstevníky z celé republiky nebo s mládeží ze spřátelených zemí, je dávnou minulostí.

Dále není překvapením, že 75,8% respondentů není vůbec účastno na náboženském životě. Vzhledem k tomu, že podobné výsledky byly zaznamenány i v předcházejících výzkumech, nečekal jsem nárůst v této aktivitě, i když jedním z měst byl Český Těšín, kde i vzhledem k vlastní zkušenosti, jsem očekával vyšší aktivitu v této oblasti.

Neméně zajímavým zjištěním je skutečnost, že respondenti věkových kategorií 15 a 16 let se v 62,9% resp. 71,8% vůbec nevěnují vedlejší výdělečné činnosti. U jejich starších kolegů je toto číslo menší a to 31,8% u 17 letých a 42,3% u 18 letých respondentů. Toto zjištění přisuzuji snaze starších respondentů o jakousi ekonomickou samostatnost.

graf 25 vybrané volnočasové aktivity neprovozované vůbec ve vazbě na věk v %, r. 2009

Do jisté míry, jako nepříjemné, se jeví zjištění, že průměrně 43,5% respondentů vůbec nenavštíví divadlo. U věkových kategorií 16 a 17 let se jedná o více než polovinu respondentů. V této souvislosti je nutné brát v úvahu další faktory jako je dostupnost divadel, ekonomická situace rodin atd. Ve Frýdku-Místu působí divadlo Na Slezské a v Českém Těšíně známé Těšínské divadlo.

5.3 Komparace výsledků

V této části chci komparovat výsledky mého šetření s výsledky, které prezentoval doc. PhDr. Petr Sak, CSc. ve svých výzkumech v letech 1996 a 2001 (viz tab. č. 10) Vzhledem k mému záměrnému výběru Moravskoslezského kraje a záměrné volbě škol se bude jednat o komparaci, která se bude vztahovat pouze k vybranému vzorku.

Podle průzkumu aktivit mládeže ve věku 15 – 18 let z roku 1996, 2001 a 2009 vyplývá, že i po 13 letech je na prvním místě sledování televize. V dalších aktivitách již sledujeme značné rozdíly. Některé jsou vzhledem k dlouhému časovému období, které komparujeme, vysvětlitelné poměrně snadno jako např. práce s počítačem, jiná zjištění jako např. návštěva diskoték jsou přinejmenším zajímavé.

Petr Sak v roce 1996 uvedl, že „výtvarná činnost, hudebně dramatické aktivity, návštěvy výstav, muzeí a galerií, návštěvy divadel a koncertů vážné hudby, tedy nejnáročnější kulturní aktivity, patří k činnostem, které se vytrácejí ze způsobů života mládeže. Příčiny můžeme vidět v komercializaci kultury, a tedy její nedostupnosti, jiné orientace ve volném čase, pohodlnost a výchova komerční televizí a celou masovou kulturou ke kýči a braku“.⁴¹ Tehdy s potěšením konstatoval, že pokles se zastavil. Bohužel, jak napovídá tabulka ve mnou provedeném šetření, k zastavení poklesu nedošlo. Zmíněné aktivity se dále propadají do nezájmu mládeže.

Struktura volnočasových aktivit je v této komparaci značně odlišná. Některé aktivity klesají – četba novin, poslech rozhlasu. Jiné rostou – povídání s přáteli, schůzka s partnerem, aktivní sportování. Dochází k určité kompenzaci aktivit, které ustupují, nárůstem aktivit, které existovaly i dříve a aktivitami novými, především šlo o činnost spojenou s osobními počítači, kde je tento rozdíl již zmiňován.

---

⁴¹ Sak, P. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000, str. 143

5.4 Dílčí závěr

Volný čas mládeže a jeho naplňování vhodnými aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a při rozvoji jeho pozitivní socializaci. Kvalitní zabezpečení trávení volného času může, i když jen do jisté míry, kompenzovat případné nedostatky rodinného prostředí, školského systému a dalších vlivů. Rodina má ale zcela dominantní a primární postavení vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase svým výchovným působením, ale i v každodenním životě.

Během vývoje společnosti došlo i v oblasti volného času, jak mládeže tak i dospělých, k výrazným změnám. Kultura a sport do značné míry zkomercionalizovaly, nástup informačních technologií se rovná informační revoluci. Dominantním médiem se stává televize, která je těžištěm volného času dospívající generace.

Podle provedených výzkumů (Kraus) lze konstatovat, že mládež má více volného času než dospělí. Na konci sedmdesátých let se zjištěná hodnota pohybovala kolem 32 hodin týdně. V osmdesátých letech je to již kolem 36 hodin týdně a v současné době se dokonce hovoří až o 42 hodinách týdně. Průměrná denní hodnota volného času je cca 6 hodin. U množství volného času podle pohlaví jsou patrné rozdíly, kdy nižší průměrné hodnoty vykazují více dívky než chlapci.

To, že výzkumy ukazují nárůst volného času mládeže znamená, že mládež se musí s tímto volným časem naučit i vhodně zacházet a využívat ho. Dotazníkové šetření, které jsem provedl, v tomto směru zatím ukazuje, že mládež neumí s tímto časem hospodařit. Mladí se zatím neumějí orientovat v nabídce, jsou bezradní jak s časem naložit, chybějí jim potřebné informace i dovednosti a návyky. Můžeme mluvit o dvou důvodech, proč mládež neumí realizovat svůj volný čas. Buď chybí odpovídající možnosti, nebo to jsou „rozevřené nůžky“ v životní úrovni. Pro některé rodiny se ekonomická situace, zvláště v poslední době, stává velmi složitou a výdaje na volný čas bývají na prvních místech ve škrtech v rodinných rozpočtech.

Je třeba nabízet nové atraktivní a prožitkové činnosti, netradiční a adrenalinové sporty, které více vyhovují mentalitě mládeže, které zaujmou a mohou pomoci v aktivizaci jedince nejen pro pohybovou činnost. Potěšující je, že nabídka těchto aktivit v poslední době zvolna vzrůstá. S odkazem na složitou dobu je ovšem nutné brát v úvahu finanční nároky, se kterými tyto adrenalinové a netradiční sporty korelují. Velmi progresivním krokem je znovu otevření většiny venkovských hřišť v době po vyučování a o víkendech široké veřejnosti, veřejně organizování různých turnajů a soutěží.⁴²

---

⁴² Kraus, B. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století...* Brno: Paido, 2006, str 49 – 57.

6. Závěr

Dítě z rodiny čerpá sociální a jiné návyky chování, osvojuje si potřebné znalosti. S přibývajícím věkem se však neobejde ani bez dalších podnětů – ty může získat nejen doma, ve škole, ale také při aktivitách ve volném čase.

Volný čas je významnou součástí života i výchovy, děti a mládež v něm mají možnosti věnovat se činnostem, které je uspokojují a přinášejí jim radost. Potřebují čas, který je vyplněn smysluplnými aktivitami a účelným jednáním zaměřeným na určitý cíl. Ten si buď stanoví samy nebo ho určí a vyberou rodiče.

Dnešní děti a mladí lidé jsou, jak často slyšíme, jiní než předcházející generace. V posledních letech se děti rodí o něco starším ženám, než bylo obvyklé dříve, hodně dětí se rodí matkám, které i nadále zůstávají samy, po mnoha letech rovnostářství vidíme, že děti vyrůstají v majetkově značně odlišných podmínkách, rodiče bývají vzdělanější, na děti působí mnohem větší informační svoboda. Jde především o internet. Zde si děti zjistí vše, co je zajímavé, a to bez filtrace těchto informací rodiči. V tomto ohledu pak nevyžadují ani jejich pozornost a jejich volný čas.

Takovou samostatností mohou být narušeny vztahy mezi nejbližšími, přímé osobní kontakty se přirozenou cestou nerozvíjejí. Děti mají jiný žebříček hodnot v tom smyslu, že nechtějí celý život žít a pracovat na jednom místě, mít jeden vztah. V mnoha směrech jsou aktivnější, vzdělanější, kritičtější, ale také povrchnější.

Dnešní děti jsou v mnoha směrech opravdu jiné, než byly děti před dvaceti nebo padesáti lety. Jinak se chovají a jednají dospělí, svět kolem nás je jiný. Děti v něm žijí, a proto jsou i ony jiné. Jak se v průběhu vývoje dítěte zesiluje význam sociálního působení okolního světa, mění se i ony. Každá změna u rodičů se promítne do života dítěte. Některé okolnosti mohou rozvoj dítěte ovlivnit negativně, jiné naopak představují podporu. Řeší-li rodiče nějaké osobní nebo profesní problémy, nemohou se soustředit na jiné životně důležité úkoly. Naopak podpůrně působí, když rodina může trávit dost času pohromadě v rozličných, i docela obyčejných aktivitách.

Z předcházející části práce vyplývá že to, jakým způsobem tráví děti a mladí lidé svůj volný čas, je ovlivněno celkovou politickou situací v zemi, ekonomickou úrovní rodiny, nabídkou, zcela jistě zájmy mladých a také zájmem rodičů o své děti. S přibývajícím věkem roste zájem o nicnedělání, na vysokém stupni zájmu se udržuje sledování televize a práce na počítači. Rostoucí procento „nicnedělajících“ považují za alarmující, protože s sebou přináší nudu a ta zase nebezpečí patologických jevů a agresivity.

Ze současné hospodářské situace vyplývá, že biologickoreprodukční i sociálně-ekonomická funkce rodiny je vzhledem ke komercializaci volnočasových aktivit v ohrožení, protože finanční problémy partnerů mohou způsobit snížení počtu dětí v rodinách.

V projektu diplomové práce jsem si stanovil tyto hypotézy:

Hypotéza 1: Rodina může určitě svým vlivem snížit nebo i zcela zabránit rizikům negativního vývoje dítěte?

Jsem přesvědčen, že určitě může rodina rizika snížit, pokud se jí nepovede jim zcela zabránit. Rodina by měla nejen připravovat program pro volný čas, ale také kontrolovat, jak dítě volný čas tráví, není – li se členy rodiny. Jestliže rodiče již odmalička s dětmi sportují, navštěvují s nimi kulturní akce, nemělo by pro dítě být moc těžké věnovat se nějaké činnosti, i když u toho rodiče nebudou. Rodina by měla potomky odmalička učit věnovat se něčemu systematicky. Je zřejmé, že nabídky musejí být přiměřené věku a musíme počítat s tím, že zejména pubescenti nebudou všem nabídkám přístupní, že ne všechny je nadchnou. Rodina musí počítat také s tím, že se může stát, že nad její nabídkou zvítězí nabídka party vrstevníků. Je proto nutné od útlého věku vykonávat aktivity společně.

ANO - hypotéza se potvrdila.

Hypotéza 2: Je nutné organizovat mládeži volný čas?

Určitě je nutné volný čas organizovat, ale je nutné ponechat také prostor pro vlastní rozhodování a výběr. Jestliže se rodině povedlo vypěstovat v potomcích pocit odpovědnosti za vlastní jednání, je možné ponechat mládeži určitou volnost v rozhodování. Důležitou roli určitě hraje i vzájemná důvěra. Nabídka volnočasových aktivit nesmí dítě přetěžovat, ale lepší je nabídnout dětem aktivit víc než minimum nebo žádné. Tady nachází své místo působnosti pedagogika volného času.

ANO hypotéza se potvrdila.

Hypotéza 3: Působí změny ve společnosti na úlohu rodiny při volnočasových aktivitách?

Zda změny na úlohu rodiny působí, jsme mohli sledovat koncem osmdesátých a během následujících let. V osmdesátých letech nabízel stát celou řadu pestrých a cenově přístupných aktivit, rodina plnila do jisté míry pouze roli koordinátora zájmů. V devadesátých letech a v současnosti, kdy řada aktivit vyžaduje finanční spoluúčast rodiny, nejsou aktivity přístupny všem dětem. Vede to k tomu, že děti ze sociálně silných rodin mají téměř neomezené možnosti a děti ze sociálně slabých rodin jsou často ve svých zájmech omezovány. Proto rodiče, pokud chtějí dítěti umožnit i nadále zúčastňovat se všech aktivit, ty už ale pro rodinu nejsou finančně dostupné, musejí hledat řešení. Nabízí se druhé zaměstnání, pokud se nejedná o nezaměstnané, nebo pomoc prarodičů, pokud je to v jejich možnostech. Druhé zaměstnání však s sebou nese méně času na společně prožité chvíle, zhoršení mezilidských vztahů v rodině. Na druhé straně však mohou změny ve společnosti ovlivnit vztahy i kladně, pokud prarodič byl např. členem organizace Skaut, nyní do téže organizace vstoupil vnuk, mohli by srovnávat zkušenosti, trávit společně více času, upevňovat mezigenerační vztahy.

ANO hypotéza se potvrdila.

Hypotéza 4: Podporoval minulý režim dostatečně rodiny s dětmi?

Na tuto otázku jsem odpověděl již v předcházející odpovědi, proto jenom shrnutí. Rodiny byly ze strany státu finančně dotovány. Výše přídavků na děti se odvíjela od počtu dětí v rodině, finanční částka odepisována z novomanželské půjčky se také řídila počtem dětí, finančně nenáročné pobyty s programem pro rodiny s dětmi v rekreačních podnikových střediscích, letní i zimní pionýrské tábory, příměstské tábory v době prázdnin, putovní tábory, možnost zúčastnit se mezinárodních táborů v zemích východního bloku, ozdravné pobyty v horských střediscích, účast na masových sportovních akcích (spartakiády). Tyto aktivity byly přístupné prakticky všem rodinám. Minulý režim vyžadoval od občanů poslušnost a loajalitu.

ANO hypotéza se potvrdila.

Resumé

Ve své práci s názvem „Proměny v úlohách rodiny při volnočasových aktivitách dětí“ se zabývám změnami ve společnosti, v rodinách a v možnostech využití volného času od osmdesátých let minulého století do současnosti.

V osmdesátých letech stát různými sociálními příspěvky (přídavky na dítě, novomanželské půjčky, atd.) rodinu celkem dostatečně finančně podporoval, nabídl řadu volnočasových aktivit, které byly buď bezplatné, nebo pouze s minimální finanční spoluúčastí rodičů nebo se na jejich financování spolupodílely odborové organizace. Proto bylo ve velké míře využíváno pionýrských táborů, škol v přírodě, ozdravných pobytů atd. Mnoha těchto aktivit se zúčastňovali i rodiče, což mělo kladný vliv na vzájemné vztahy v rodině. Konec osmdesátých let přinesl změnu v politickém systému a důsledky této změny se projeví v letech devadesátých.

V roce 1989 došlo k pádu totalitního komunistického režimu. Počátky demokratizačního procesu v následujících letech byly spojeny s řadou změn, které ve svých důsledcích nebyly vždy pozitivní, na druhé straně přinesly možnosti pro rozvoj volnočasových aktivit, jejichž činnost byla v minulém období pozastavena. Česká rodina se hlavně v počátcích učila vyrovnávat se s novými možnostmi způsobu života (např. podnikání), který s sebou přinesl nutnost vysokého pracovního nasazení, a tím se značně omezilo množství volného času, které dosud rodina trávila společně. I to je jeden z důvodů nárůstu rozvodovosti v devadesátých letech. Některé dosud fungující organizace zanikly (SSM), jiné změnilý název (Domy dětí a mládeže). Činnost některých sdružení byla znovu obnovena (Junák), některá vznikají nově (Brontosaurus). Zájmová volnočasová činnost dětí a mládeže v mnoha případech vyžaduje vyšší finanční spoluúčast rodičů, proto se pro děti ze sociálně slabších rodin stávají nedostupnými. Mezi mládeží, jejíž volný čas není organizován, vzniká nebezpečí šíření patologických jevů (drogy, alkohol, kouření).

Počátek nového tisíciletí probíhal ve stejném duchu jako závěr let devadesátých. Rodina v tradiční podobě (manžel, manželka, děti), jak jsme ji znali z dob minulých,

prochází ve svém formálním pojetí změnou. Stále častěji se setkáváme s partnery žijícími v dlouhodobě v nesezdaném svazku. Přibývá prvorodiček ve starším věku, protože partneři dávají přednost kariéře. Snižuje se počet dětí v jednotlivých rodinách. Rodiny se třemi a více dětmi jsou výjimkou. V současné době je rozváděno každé druhé manželství. Ve společnosti dochází k stále většímu rozevírání nůžek mezi sociálně slabými a majetnými rodinami, a tím i k omezení možnosti využívat nabídek volnočasových center dětem ze sociálně slabých rodin. Značné úrovně dosáhla komercializace sportu i kultury. V současné době celosvětové finanční krize jsou mnohé rodiny nuceny omezit finanční výdaje a náklady na volnočasové aktivity dětí a mládeže jsou z rodinných rozpočtů škrtnuty. Společnost si uvědomuje, že je nutné kontrolovat a do jisté míry i organizovat volný čas dětí a mládeže, a proto vznikají festivaly a přehlídky volnočasových aktivit (Ladronkafest, Bambiriada).

V empirické části komparuji výsledky svého průzkumu s výsledky výzkumu Petra Saka v uvedených letech. Průzkum jsem provedl na třech středních školách v Moravskoslezském kraji mezi mládeží ve věku od 15 – 18 let.

Anotace

V diplomové práci se zabývám změnami ve společnosti, v rodinách a v možnostech využití volného času od osmdesátých let minulého století do současnosti. Volný čas je nezbytnou součástí vývoje dítěte, musí být organizován, protože při neorganizovaném trávení volného času může docházet k ohrožení osobnostního vývoje dítěte.

V práci sleduji, jak změny v politické situaci státu ovlivňují rodiny a rodinný život partnerů. Jak tyto změny ovlivňují nabídku volnočasových aktivit a jejich následné využití rodinami, dětmi a mladými lidmi.

V empirické části komparuji výsledky svého průzkumu s výsledky výzkumu Petra Saka v uvedených letech.

Klíčová slova

Rodina, funkce rodiny, partnerské vztahy, sňatečnost, rozvodovost, volný čas, volnočasové aktivity, pedagogika volného času, funkce volného času, socializace dítěte, socializační proces, rozvoj osobnosti, totalitní režim, demokracie, celosvětová finanční krize, nezaměstnanost.

Annotation

My thesis deals with the changes in the society, families and possibilities to make use one's free time from the 1980s to the present. Free time is an essential part of the child's development. It must be organized, because the development of the child's character may be endangered when it is not.

In this thesis I am studying how changes in the political situation of the country affect the families and the family life of partners, how these changes have an impact on the range of offered free-time activities and how the families, children and youth subsequently take advantage of it.

In the research part of this document I am comparing the results of my survey with the results of Petr Sak's research in the stated years.

Key words

Family, family role, relationships between partners, marriage rate, divorce rate, free time, free-time activities, free-time pedagogy, free-time role, child's socialization, socialization process, character development, totalitarian regime, democracy, global financial crisis, unemployment.

Seznam použité literatury

- ČERNÁ, V. a kol. *Slovník spisovné češtiny*. Praha:Academia, 2001,ISBN:80-200-1080-7
- HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha:Grada Publishing, a.s., 2007, ISBN:978-80-247-1168-3
- HOFENBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha:Portál, 2004, ISBN:80-7178-927-5
- KRAUS, B. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno:Paido,2006,ISBN: 80-7315-125-1
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha:Portál, 2008,ISBN: 978-80-7367-383-3
- KRAUS, B., Poláčková,V.et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno:Paido, 2001, ISBN: 80-7315-004-2
- KREJČÍ, V. a kol. *Základní teoretické otázky modernizace výchovně vzdělávacího procesu v socialistickém školství*. Pedagogická fakulta Ostrava 1981
- KULÍK, J., KOCIÁN, J. *Dějepis – nejnovější dějiny*, Praha:SPN, 1999,ISBN:80-72-35-077-3
- LUŇÁK, P., PEČENKA, M. *Dějiny moderní doby*. Praha:SPL Práce, 2000,ISBN: 80-86287-27-0
- MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha:Portál,1996,ISBN: 80-7178-085-5
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha:SLON, 2008, ISBN: 978-80-86429-87-8
- PÁVKOVÁ, J.,HÁJEK, B., HOFENBAUER, B., HRDLIČKOVÁ, V., PAVLÍKOVÁ, A. *Pedagogika volného času*. Praha:Portál 2002, ISBN:80-7178-711-6
- RUML, V., SPURNÝ, K. *Československo v období totality – III. Odboj*,Olomouc:DIDACT,2008
- SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha:Petrklíč, 2000, ISBN: 80-7229-042-8
- SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha:Svoboda servis, spol. s r.o., 2004, ISBN: 80- 86320-33-2
- SMOLOVÁ, D. *Deset esejů o výchově v rodině*. Praha:Horizont,1990, ISBN 80-7012-032-0
- TRÉLAŮN, B. *Překonávání konfliktů v rodině*. Praha:Portál, 2005,ISBN: 80-7178-935-6
- SULLEROTOVÁ, E. *Krize rodiny*. Praha:Český spisovatel a.s.,1998,ISBN: 80-7184-647-3
- Statistické ročenky Československé socialistické republiky 1988

www.bambiriada.cz
www.cs.wikipedia.org
www.czso.cz
www.frydek-mistek.cz
www.frydlantno.cz
www.gymfrydl.applet.cz
www.info.tesin.cz
www.ladronkafest.cz
www.mpsv.cz

www.obaka-cestesin.cz
www.pionir.cz
www.skaut.cz
www.sportbezpredsudku.cz
www.spsfm.cz

Přílohy

Příloha č.1 – dotazník č. 1

Příloha č.2 – dotazník č. 2

Příloha č.3 – dotazník č. 3

Příloha č.4 – nabídka volnočasových aktivit střediska volného času Klíč, Frýdek-Místek

Příloha č.5 – nabídka volnočasových aktivit Domu dětí a mládeže Český Těšín

Tabulka č.1 – volnočasové aktivity, věková skupina 15 – 18 let, r. 2009

Tabulka č.2 – volnočasové aktivity, věková skupina 15 – 18 let, muži, r. 2009

Tabulka č.3 – volnočasové aktivity, věková skupina 15 – 18 let, ženy, r. 2009

Tabulka č.4 – volnočasové aktivity v %, věková skupina 15 – 18 let, r. 2009

Tabulka č.5 – volnočasové aktivity v %, věková skupina 15 – 18 let, muži, r. 2009

Tabulka č.6 – volnočasové aktivity v %, věková skupina 15 – 18 let, ženy, r. 2009

Tabulka č.7 – sledované aktivity, věková skupina 15 – 18 let v %, r. 2009,

Gymnázium Frýdlant nad Ostravicí

Tabulka č.8 – sledované aktivity, věková skupina 15 – 18 let v %, r. 2009,

Průmyslová škola Frýdek-Místek

Tabulka č.9 – sledované aktivity, věková skupina 15 – 18 let v %, r. 2009,

Obchodní akademie Český Těšín

Tabulka č.10 – komparace aktivit mládeže ve věku 15 – 18 let ve volném čase

Volnočasové aktivity, věková skupina 15-18let	
aktivita	15-18
sledování televize	
poslech rozhlasu	
poslech CD	
povídání si s přáteli	
četba novin a časopisů	
domácí práce	
odpočinek, nicnedělání	
schůzka s partnerem	
práce s počítačem	
četba knih	
sexuální aktivity	
milenecké aktivity	
procházky, toulání se	
návštěva kaváren, restaurací	
aktivní sportování	
sledování videa, DVD	
studium a příprava na školu	
večírky, mejdeny	
návštěva kina	
Chov zvířat	
turistika, trampování	
návštěva diskoték	
práce na zahradě	
počítačové hry	
výstavba a údržba domu	
mimoškolní vzdělávání	
ruční práce	
vedlejší výdělečná činnost	
výtvarná činnost	
hudební a divadelní činnost	
kutilství	
psaní dopisu, deníku	
navštěva sportovních akcí	
návštěva divadla	
návštěva výstavy, múzea, galerie	
opravy kola, motocyklu	
návštěva koncertů	
individuální duchovní aktivity	
návštěva koncertů vážné hudby	
účast na náboženském životě	
sběratelství	
chalupaření	
veřejně prospěšná činnost	

na každou otázku odpovězte číslem od 1-5

1	2	3	4	5
----------	----------	----------	----------	----------

- 1 této činnosti se nevěnuji
- 2 méně často než 1x měsíčně
- 3 méně často než jednou týdně
- 4 alepoň jednou týdně
- 5 každý den, jen výjimečně ne

Označte:

MUŽ

ŽENA

15	15
16	16
17	17
18	18

Volnočasové aktivity, věková skupina 15-18let					
aktivita	vůbec ne	méně než 1x	méně než 1x týdně	alespoň 1x týdně	každý den
sledování televize					
poslech rozhlasu					
poslech CD					
povídání si s přáteli					
četba novin a časopisů					
domácí práce					
odpočinek, nicnedělání					
schůzka s partnerem					
práce s počítačem					
četba knih					
sexuální aktivity					
milenecké aktivity					
procházky, toulání se					
návštěva kaváren, restaurací					
aktivní sportování					
sledování videa, DVD					
studium a příprava na školu					
večírky, mejdeny					
návštěva kina					
Chov zvířat					
turistika, trampování					
návštěva diskoték					
práce na zahradě					
počítačové hry					
výstavba a údržba domu					
mimoškolní vzdělávání					
ruční práce					
vedlejší výdělečná činnost					
výtvarná činnost					
hudební a divadelní činnost					
kutilství					
psaní dopisu, deníku					
navštěva sportovních akcí					
návštěva divadla					
návštěva výstavy, múzea, galerie					
opravy kola, motocyklu					
návštěva koncertů					
individuální duchovní aktivity					
návštěva koncertů vážné hudby					
účast na náboženském životě					
sběratelství					
chalupaření					
veřejně prospěšná činnost					

odpověď označte křížkem **X**

Označte:	MUŽ	ŽENA
	15	15
	16	16
	17	17
	18	18

DOTAZNÍK č.3 - Diplomová práce Proměny v úlohách rodiny při volnočasových aktivitách dětí
 Bc. Michal Liška
 dotazník bude použit pro šetření k diplomové práci - UTB ve Zlíně, IMS Brno

Místo trávení volného času, věková skupina 15 - 18 let, r. 2009	
v tělovýchovné organizaci	
ve škole mimo vyučování	
v domě dětí a mládeže	
v komerčním zařízení pro volný čas	
v jiné instituci, zařízení	
sám, s rodinou, přáteli	

na každou otázku odpovězte číslem od 1-5

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

- 1 této činnosti se nevěnuji
- 2 méně často než 1x měsíčně
- 3 méně často než jednou týdně
- 4 alespoň jednou týdně
- 5 každý den, jen výjimečně ne

Označte:	MUŽ	ŽENA
	15	15
	16	16
	17	17
	18	18

Domů	Děti	Dospělí	Akce	Soutěže	Fotogalerie	Informace	Ke stažení	Kontakty	E-mail
Výtvarná výchova a estetika	Pohyb, tanec, turistika	Počítače a technika	Šachy a deskové hry	Hudba a jazyky	Ostatní	Dospělí	Na školách		

NABÍDKA KROUŽKŮ A KURZŮ NA ŠKOLNÍ ROK 2008/2009

DŘÍVE NEŽ SI VYBERETE:

- Kroužky se zpravidla scházejí 1 x týdně a předpokládaný počet schůzek je 30 za školní rok.
- Kroužky jsou otevřeny po zapsání stanoveného počtu členů.
- Místa a termíny kroužků jsou průběžně doplňovány.
- V nabídce jsou uvedeny termíny, kdy kroužky probíhají nebo data zahajovacích schůzek.
- Kroužky začínají pracovat v průběhu září a října a končí koncem května a během června.
- Přihlášky a nabídky získáte na těchto stránkách v sekci KE STAŽENÍ nebo si je můžete vyzvednout osobně.
- Přihlášky nám přineste osobně, zašlete poštou nebo zašlete e-mailem na adresu: info@klicfm.cz
- Na tuto adresu také můžete zasílat své dotazy, připomínky apod.
- Máte-li zájem o další informace kontaktujte nás telefonicky, e-mailem nebo osobně, rádi vám pomůžeme.

Prosíme, nečekejte s odevzdáváním přihlášek na zápisy a první schůzky, ale odevzdejte je co nejdříve.

Placení za kroužky, jejich činnost, vrácení zápisného apod. se řídí vnitřním řádem pro účastníky aktivit, který najdete v sekci informace. Věnujte mu pozornost, protože na přihlášce uvádíte, že s těmito ustanoveními souhlasíte.

ZMĚNY VYHRAZENY.

VÝTVARNÁ VÝCHOVA A ESTETIKA			Nabídka kroužků a kurzů na školní rok 2008/2009			
Kód	Název ZÚ	Věk	Cena	Místo	Termín	
3501	VÝTVARNÁ VÝCHOVA	9 - 14	400,-	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Pondělí 6. 10. 2008 v 15:00 hodin	
	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojíte si základy výtvarných technik, grafiku, kresbu, malbu. Kreslení portrétu, krajiny, zátiší apod. 					
	Kontakt: Ivana Kulhánková					
3502	SRDÍČKO	5 - 7	400,-	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Středa 1. 10. 2008 v 15:30 hodin	
	<ul style="list-style-type: none"> • Výtvarný kroužek zaměřený na osvojení základních dovedností – stříhání, kreslení, lepení, modelování atd. 					
	Kontakt: Ivana Kulhánková					
3503	MOZAIKA	8 - 15	450,-	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Pravidelné schůzky: Čtvrtek, 15:00 - 17:00 hodin	

					První schůzka: 2. 10. 2008
					<ul style="list-style-type: none"> Všehochnuť pro všechny, kteří si chtějí zkusit grafiku, batikování, malbu na sklo, keramiku, výrobu dekoračních předmětů, práci s textilem... <p>Kontakt: Ivana Kulhánková</p>
3504	KERAMIKA	7 - 18	450,-	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Čtvrtek 2. 10. 2008 v 15:30 hodin Úvodní schůzka: Úterý 7. 10. 2008 v 14:30 hodin
					<ul style="list-style-type: none"> Začátečníci, pokročilí Při tvořivé práci s hlinou se děti naučí pracovat s plátem, modelovat, odlévat, glazovat a základy točení na kruhu. <p>Kontakt: Ivana Kulhánková</p>
3505	KERAMIKA PRO RODIČE S DĚTMI		500,- / 5 lekcí / pár	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
					<ul style="list-style-type: none"> Přijďte tvořit společně. Základy práce s hlinou, modelování ... <p>Kontakt: Ivana Kulhánková</p>
3506	PALIČKOVÁNÍ	7 - 18	350,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
					<ul style="list-style-type: none"> Postupně se naučíte základní techniky a dle předloh si uděláte jednoduché motivy z paličkové krajky. <p>Kontakt: Ivana Kulhánková</p>
POHYB, TANEC, TURISTIKA			Nabídka kroužků a kurzů na školní rok 2008/2009		
Kód	Název ZÚ	Věk	Cena	Místo	Termín
3401	CYKLOTURISTIKA	od 9	400,-	7. ZŠ, 1. Máje 1700, Místek	
					<ul style="list-style-type: none"> Vyjížd'ky na kole a poznávání blízkého okolí. Za nepříznivého počasí a v zimním období tréninky v tělocvičně. Celodenní výlety o víkendech, v zimním období na lyžích a běžkách. <p>Kontakt: Marie Cidliková</p>
3201	CYKLOTURISTIKA	6 - 13	400,-	SVČ Klíč, Pionýrů 764, Místek	
					<ul style="list-style-type: none"> Využíváme hezkého počasí k vyjížd'kám do okolí. V zimě se učíme zdravotvědu, dopravní značky, anatomii kola, drobné opravy. Zkusíme to na cvičné horolezecké stěně nebo jdeme na krytý bazén. <p>Kontakt: Pavla Kozáková</p>
3402	BATUŽEK	4 - 10	400,-		
					<ul style="list-style-type: none"> Kroužek má rozvíjet vztah dětí k přírodě a učit pobytu v přírodě. Jsou plánovány víkendové výlety. <p>Kontakt: Marie Cidliková</p>

3403	VODNÍ HRÁTKY PRO PŘEŠKOLÁKY	4 - 6	1 000,- / 10 lekcí	Krytý bazén, Pionýrů 2069, Místek	Pravidelné schůzky: Úterý 16:00 - 17:00 hodin První schůzka: 30. 9. 2008
	<ul style="list-style-type: none"> S vodou budeme kamarádi. Hravou formou se děti seznámí se základy dýchání do vody, plavání, potápění. 				
	Kontakt: Marie Cidlíková				
3404	KRUČKY	4 - 7	400,- / pololetí / pár	Nerest, J. Kavky 648, Frýdek	Pravidelné schůzky: Pondělí 16:30 - 17:30 hodin První schůzka: 29. 9. 2008
	<ul style="list-style-type: none"> Děti se seznámí se základními prvky aerobiku, hravou formou se naučí vnímat hudbu a pohyb. Návčik sestav, vystupování ... 				
	Kontakt: Marie Cidlíková				
3405	MALÍ SPORTOVCI	4 - 7	400,- / pololetí	1. ZŠ, třída TGM 454, Frýdek Obchodní akademie, Palackého 123, Místek	1. ZŠ: Pravidelné schůzky: Pondělí 15:00 - 16:00 hodin První schůzka: 29. 9. 2009 Obchodní akademie: Pravidelné schůzky: Úterý 16:00 - 17:00 hodin První schůzka: 30. 9. 2009
	<ul style="list-style-type: none"> Pohyb zábavnou a hravou formou. Hry, soutěže, míčové hry, cvičení na nářadí, víkendové výlety, koupání. 				
	Kontakt: Marie Cidlíková				
3406	AEROBIK	8 - 11	400,- / pololetí	Obchodní akademie, Palackého 123, Místek	
	<ul style="list-style-type: none"> Základy aerobiku a moderního tance. 				
	Kontakt: Marie Cidlíková				
3407	LATINSKO-AMERICKÉ TANCE	10 - 18	450,- / pololetí	Obchodní akademie, Palackého 123, Místek	ZRUŠENO
	<ul style="list-style-type: none"> Seznámíte se základy latinskoamerických tanců. 				
	Kontakt: Marie Cidlíková				
3408	MODERNÍ TANCE - KOD	12 - 15	450,- / pololetí	Obchodní akademie, Palackého 123, Místek	Úvodní schůzka: Čtvrtek, 25. 9. 2008 v 16:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> Zvládnete taneční choreografie moderních tanců, např. hip-hop ... 				
	Kontakt: Marie Cidlíková				
3409	AKTIV - TANEČNÍ SKUPINA	8 - 15	450,- / pololetí	Obchodní akademie, Palackého 123, Místek	Úvodní schůzka: Středa, 17. 9. 2008 v 16:00 hodin

- Taneční skupina. Moderní tance.

Kontakt: Marie Cidlíková

3301	COUNTRY TANCE	7 - 14	500,- / rok	MŠ Lískovecká	Pravidelné schůzky: Pondělí 15:00 hodin První schůzka: 6. 10. 2008
-------------	----------------------	---------------	--------------------	----------------------	---

- Seznámení s kroky, figurami a tanci. Účast na vystoupeních.

Kontakt: Renata Bortlíčková

3601	MAŽORETKY	6 - 12	600,- / rok	4. ZŠ, Komenského 402, Místek	Pravidelné schůzky: Středa 16:30 - 18:00 hodin První schůzka: 1. 10. 2008
-------------	------------------	---------------	--------------------	--------------------------------------	--

- Návčik sestav, vystoupení, soutěže.

Kontakt: Jiří Šnapka

3410	KUNG-FU	od 9	400,- / pololetí	4. ZŠ, Komenského 402, Místek	Pravidelné schůzky: Úterý 16:00 - 18:00 hodin První schůzka: 7. 10. 2008
-------------	----------------	-------------	-------------------------	--------------------------------------	---

- Známe bojové umění.

Kontakt: Marie Cidlíková

3101	HOROMRŇATA	4 - 6	600,- / rok	SVČ Klíč FM, Pionýrů 764, Místek	Pravidelné schůzky: Úterý, 16:00 - 17:00 hodin
-------------	-------------------	--------------	--------------------	---	---

- Základy pohybu na cvičných lezeckých stěnách.
- Seznámení s horolezeckými pomůckami pro bezpečné provozování lezeckého sportu.
- Hry a soutěže nejen na cvičné lezecké stěně.

Kontakt: Martin Gavlas

3102	HOROPŘÍPRAVKA	6 - 12	600,- / rok	SVČ Klíč FM, Pionýrů 764, Místek	Pravidelné schůzky: Středa, 16:00 - 18:00 hodin
-------------	----------------------	---------------	--------------------	---	--

- Základy pohybu na cvičných lezeckých stěnách.
- Seznámení s horolezeckými pomůckami a materiálem pro bezpečné provozování lezeckého sportu.
- Hry a soutěže nejen na cvičné lezecké stěně. Základy vysokohorské turistiky.
- Výlety a výpravy nejen do horolezeckých oblastí regionu.

Kontakt: Martin Gavlas

3103	HORSKÝ KLUB	12 - 18	600,- / rok	SVČ Klíč FM, Pionýrů 764, Místek	Pravidelné schůzky: Čtvrtek, 16:00 - 18:00 hodin
-------------	--------------------	----------------	--------------------	---	---

- Volný klub se zaměřením na lezení.
- Cvičná stěna, skály. Turistické výpravy.

Kontakt: Martin Gavlas

3104	VÝKONNOSTNÍ TURISTIKA	od 10	600,- / rok	SVČ Klíč FM, Pionýrů 764, Místek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Pravidelná turistická příprava (významná místa, dosažená kilometrová vzdálenost, dosažené vrcholy-nadmořská výška). • Noční přechody, dálkové pochody, zimní přechody – pěšky, sněžnice i běžky, orientace v terénu, pobyt v přírodě – táboření. 				
	Kontakt: Martin Gavlás				
3602	TURISTICKÝ ODDÍL - KAM	7 - 13	550,- / rok	SVČ Klíč FM, Pionýrů 764, Místek	Pravidlené schůzky: Pátek 15:00 - 19:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Jsme oddíl s všestrannou činností. • Hrajeme hry v lese, tělocvičně, ve městě, v klubovně i ve vodě. Pronikáme do kouzel míčových her, bojujeme o body, učíme se základy turistických dovedností. • Webové stránky oddílu 				
	Kontakt: Jiří Šnapka				
3603	TURISTICKÝ ODDÍL - T.O.R.	7 - 13	550,- / rok	SVČ Klíč FM, Pionýrů 764, Místek	Pravidlené schůzky: Čtvrtek 15:30 - 18:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Náš oddíl je zaměřený všestranně. Věnujeme se pěší turistice, závodům, sportům a hrám ve městě a v přírodě. • Na schůzkách se učíme se různým dovednostem. O víkendech pořádáme jednodenní nebo vícedenní výpravy. • Webové stránky oddílu 				
	Kontakt: Jiří Šnapka				
3302	ŠMEJDÍLCI	6 - 15	500,- / rok	9. ZŠ, E. Krásnohorské 139, Frýdek	Pravidelné schůzky: Středa 15:30 hodin První schůzka: 1. 10. 2008 Sraz před 9. ZŠ
	<ul style="list-style-type: none"> • Přijďte mezi nás. • Přes týden hry a soutěže v klubovně, o víkendech výlety do okolí. 				
	Kontakt: Renata Bortlíčková				
3604	LAVINA	9 - 13	550,- / rok	SVČ Klíč FM, Pionýrů 764, Místek	Pravidelné schůzky: Pátek 16:00 - 18:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Oddíl věnující se převážně hrám na hřišti (ringo, baseball). • V klubovně probíráme biblické příběhy nebo se připravujeme na orientační závod hlídek „Biblická stezka“. • Každoročně pořádáme 2 víkendovky na chatách. • Nabízíme možnost zúčastnit se letního stanového tábora. 				
	Kontakt: Jiří Šnapka				
POČÍTAČE A TECHNIKA			Nabídka kroužků a kurzů na školní rok 2008/2009		
Kód	Název ZÚ	Věk	Cena	Místo	Termín
3701	PRÁCE S PC	od 7	550,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Pravidelné schůzky: Středa, 15:00 - 16:30 hodin První schůzka: 1. 10. 2008

- Základy práce s počítačem zajímavou a zábavnou formou.

Kontakt: Patrik Siegelstein

3702	WEB - TVORBA WEBOVÝCH STRÁNEK	od 9	550,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Pravidelné schůzky: Pondělí, 16:00 - 17:30 hodin
-------------	--------------------------------------	-------------	-------------------------	--------------------------------------	---

- Tvorba internetových stránek (základy HTML, PHP, MySQL, grafika a další).

Kontakt: Patrik Siegelstein

3703	POČÍTAČOVÁ GRAFIKA	od 9	550,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
-------------	---------------------------	-------------	-------------------------	--------------------------------------	--

- Vektorová a rastrová grafika, skenování, úpravy fotografií, výroba vizitek, letáků, obalů a další.

Kontakt: Patrik Siegelstein

3704	POČÍTAČE PRO RODIČE S DĚTMI		300,- / pololetí / pár	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
-------------	------------------------------------	--	-------------------------------	--------------------------------------	--

- Naučte se ovládat počítač společně.

Kontakt: Patrik Siegelstein

3705	DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE	od 10	550,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Pravidelné schůzky: Úterý, 15:00 - 16:30 hodin
-------------	-----------------------------	--------------	-------------------------	--------------------------------------	---

- Pro všechny zájemce o fotografování a zpracování digitální fotografie. Úpravy fotografií, publikování, fotomontáže apod.

Kontakt: Patrik Siegelstein

3801	ELEKTROKUTIL	od 9	400,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Pravidelné schůzky: Úterý, 15:00 - 17:00 hodin
-------------	---------------------	-------------	-------------------------	--------------------------------------	---

- Pro kluky se zájmem o elektro, výrobu drobných přístrojů – houkačka, zvoněk aj.
- Naučíte se pracovat s pájkou, cínem, kalafunou, měřit elektrické obvody apod.

Kontakt: Alena Fabíková

3802	PLASTIKOVÝ MODELÁŘ	od 9	400,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Pravidelné schůzky: Středa, 16:15 - 18:15 hodin
-------------	---------------------------	-------------	-------------------------	--------------------------------------	--

- Pro všechny se zájmem o plastické nelétající modely, bojovou techniku apod.
- Naučíte se zručnosti, přesnosti, trpělivosti a seznámíte se s dějinami leteckého průmyslu.

Kontakt: Alena Fabíková

3803	LETECKÝ MODELÁŘ	od 9	400,- / pololetí	2. ZŠ, J. Čapka 2555, Frýdek	Pravidelné schůzky: Pátek, 15:00 - 17:00 hodin
-------------	------------------------	-------------	-------------------------	-------------------------------------	---

- Pro všechny, kteří mají zájem o létající modely letadel z balzy a mají trpělivost.
- Procvičíte si zručnost, důslednost při práci s balzou, ale i techniku létání u vyrobených modelů letadel.

Kontakt: Alena Fabíková

3804	RC AUTOMODELÁŘI	od 7	1 200,- / rok	1. ZŠ, plocha před tělocvičnou	Pravidelné schůzky: Sobota (1 x měsíčně), 7:00 - 19:00 hodin
<ul style="list-style-type: none"> Pro všechny, kteří mají rádi auta, závody a rychlou jízdu. 					
Kontakt: Alena Fabíková					
ŠACHY			Nabídka kroužků a kurzů na školní rok 2008/2009		
Kód	Název ZÚ	Věk	Cena	Místo	Termín
3901	ŠACHOVÝ KROUŽEK	5 - 18	800,- / rok	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
<ul style="list-style-type: none"> Náplní šachových kroužků budou přednášky na jednotlivá šachová témata. Děti se seznámí s historií šachové hry, naučí se partie zapisovat a hrát se šachovými hodinami. Zúčastní se nejen víkendových soustředění, ale i mnoha šachových turnajů. 					
Kontakt: Antonín Surma					
3902	ŠACHOVÝ KROUŽEK PRO MŠ	4 - 6 let	700,- / rok		
<ul style="list-style-type: none"> Děti se naučí základním pravidlům šachové hry. Budou moci hrát šachové partie. Zúčastní se šachových turnajů a simultánek. 					
Kontakt: Antonín Surma					
3903	MĚSTSKÁ LIGA MLÁDEŽE V ŠACHU	od 7	300,- / rok	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
<ul style="list-style-type: none"> Členové klubu budou pravidelně hrát šachové turnaje „Městské ligy mládeže v šachu“. Mohou si také vyzkoušet své šachové umění v konkurenci 150 členů klubu nejen z Frýdku-Místku, ale i Třince a okolí. 					
Kontakt: Antonín Surma					
3605	DESKOVÉ HRY	od 8	500,- / rok / pár	SVČ Klíč, Pionýrů 764, Místek	Úvodní schůzka: Úterý 30. 9. 2008 v 15:00 hodin
<ul style="list-style-type: none"> Moderní deskové hry. Novinky, turnaje 					
Kontakt: Jiří Šnapka					
3606	DRAČÍ DOUPE	od 8	250,- / rok / pár	SVČ Klíč, Pionýrů 764, Místek	Úvodní schůzka: Pondělí 29. 9. 2008, 15:00 - 17:00 hodin
<ul style="list-style-type: none"> Přijďte si zahrát tuto známou a oblíbenou hru. 					
Kontakt: Jiří Šnapka					
HUDBA A JAZYKY			Nabídka kroužků a kurzů na školní rok 2008/2009		
Kód	Název ZÚ	Věk	Cena	Místo	Termín

3507	ANGLIČTINA PRO NEJMENŠÍ	5 - 8	450,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Středa 1. 10. 2008 v 16:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Nejrozšířenější jazyk zábavnou formou her, soutěží ve skupinách podle věku a pokročilosti. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				
3508	ANGLIČTINA	od 12	1 200,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Začátečníci, pokročilí. • Naučíte se gramatice a osvojíte si konverzaci v nejrozšířenějším světovém jazyce. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				
3509	ITALŠTINA	od 12	800,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Čtvrtek 2. 10. 2008 v 16:30 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Naučíte se gramatice italského jazyka, základním konverzačním tématům a samozřejmě to, proč mít rád italský jazyk. • Rozdělení výuky dle pokročilosti účastníků. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				
3805	HRAJEME SI, ZPÍVÁME	4 - 7	400,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Pro děti, které rády hrají, zpívají a tančí. • Na děti čeká zvonkohra, činelky a jiné hudební nástroje. • Pohybový doprovod k písním, říkadlům, pěvecký sboreček. 				
	Kontakt: Alena Fabíková				
3806	FLÉTNÁ	od 4	360,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek 2. ZŠ, J. čapka 2555, Frýdek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Pro děti, které mají rády hudbu – základy hry na flétnu. • Děti se naučí správnému dýchání. 				
	Kontakt: Alena Fabíková				
OSTATNÍ			Nabídka kroužků a kurzů na školní rok 2008/2009		
Kód	Název ZÚ	Věk	Cena	Místo	Termín
3510	AMOS	14 - 25	0,-	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Úterý 7. 10. 2008 v 16:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Klub pro všechny, kteří se zajímají o práci s dětmi. • Vyzkoušíte si přípravy akcí a projektů pro děti a mládež. • Získáte základní teoretické i praktické zkušenosti. • Na konci obdržíte osvědčení, které lze využít například jako příloha k přihláškám na pedagogické školy. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				

3511	VĚŠTÍRNA	od 10	400,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Pondělí 6. 10. 2008 v 16:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Klub pro všechny, které láká tajemno. • Společně si vyzkoušíme vykládání karet, nahlédneme do chiromantie, budeme bádát nad záhadami spiritismu. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				
3512	REDAKCE	od 10	400,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Středa 8. 10. 2008 v 16:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Láká vás prostředí mediálních prostředků? • Pojďme společně tvořit jedinečné noviny a připravovat zajímavé reportáže z našeho města. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				
3513	MEDITAČNÍ ODPOLEDNE	od 15	400,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Čtvrtek 2. 10. 2008 v 17:00 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Seznámíme vás s širokou nabídkou meditačních technik. • Pomocí jednoduchých postupů a úkonů se naučíte zbavovat stresu. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				
3807	DO PŘÍRODY CESTOU NECESTOU	od 7	400,- / pololetí	2. ZŠ, J. čapka 2555, Frýdek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Pro děti, které mají rády zvířata, přírodu – zoo, agility apod. • Při vycházkách pořídíme amatérské fotografie, pak společně uspořádáme výstavy zajímavých fotografií přírody, zvířat, krajin. • Budeme bádát nad záhadami FM a okolí. 				
	Kontakt: Alena Fabíková				
3807	DEBRUJÁŘI	od 7	400,- / pololetí	4. ZŠ, Komenského 402, Místek	
	<ul style="list-style-type: none"> • Fyzika, pokusy a záhady zábavnou formou. 				
	Kontakt: Alena Fabíková				
3514	RYBÁŘSKÝ KROUŽEK	od 8	250,- / pololetí	SVČ Klíč, Pionýrů 752, Místek	Úvodní schůzka: Středa 1. 10. 2008 v 15:30 hodin
	<ul style="list-style-type: none"> • Základy rybolovu i rybolovné techniky. • Příprava pro získání rybářského lístku i účast na soutěžích v rybolovné technice. 				
	Kontakt: Ivana Kulhánková				

Naše zájmové útvary

Skončily letní prázdniny, tábory, letní lásky... My ale nekončíme, naopak, 15.9.2008 zahajujeme činnost kroužků Domu dětí a mládeže Český Těšín. S námi stále budete prožívat legraci, zábavu, získáte nové kamarády, naučíte se něco nového, něco co vás bude bavit a stane se vaším koníčkem!

Rodiče, nenechte své děti toulat po ulicích, přihlaste je do kroužku a vyplňte jim volný čas.

Nezávazně můžete přijít na první schůzku kroužku, poté je třeba vyplnit přihlášku, kterou dostanete v Domě dětí a mládeže nebo si ji můžete stáhnout zde na našich stránkách (odkaz ke stažení níže).

Letos si můžete vybrat z 55 různorodých kroužků!

V přehledu níže naleznete zájmové útvary seřazené podle okruhu náplně a můžete si o nich zjistit podrobnější informace. Pokud Vás ale zajímají další informace můžete nahlédnout na webové stránky daného útvaru, které se skrývají pod názvem daného útvaru. Pokud ale i tak nenaleznete požadované informace tak jsme samozřejmě plně k dispozici, protože přehled je přece jen přehled a nemůže při vší snaze pojmout všechny potřebné informace a tak zde naleznete to co považujeme za nejdůležitější: název zájmového útvaru, den/dny, kdy se zájmový útvár koná, místo a čas konání, dále následuje stručný popis zájmového útvaru, jeho maximální přibližnou kapacitu, doporučený věk a samozřejmě cenu, popř. také odkaz na vlastní webové stránky útvaru (odkaz je pod názvem kroužku :), kde samozřejmě získáte mnohem více informací, pokud ovšem daný útvár či vedoucí své vlastní stránky provozuje.

Taneční aerobik

Kdy: ÚT, ČT v 16:00 - 17:00 hod.

Kde: **Centrum sportu**

Doporučený věk: **od 13 let**

Cena za šk. rok: **650 Kč**

Děvčata se naučí vnímat rytmus, zpevní si své tělo a zdokonalují svou flexibilitu. Přípravují se na společná vystoupení na různých městských akcích.

Roztleskávačky

Kdy: ÚT, ČT v 17:00 - 18:00 hod.

Kde: **Centrum sportu**

Doporučený věk: **od 13 let**

Cena za šk. rok: **650 Kč**

Atletika

Kdy: ST v 15:00 - 16:30 hod.

Kde: **Centrum sportu**

Doporučený věk: **6 let**

Cena za šk. rok: **550 Kč**

Děti se seznámí s běžeckou abecedou, zahrají si různé průpravné hry a soutěže. Naučí se skákat do dálky a také házet míčkem.

Cyklistický - děti i dospělí

Kdy: ST v 17:00 - 18:30 hod.

Kde: Centrum sportu

Doporučený věk: **od 7 let**

Cena za šk. rok: **550 Kč**

Hlavní náplní tohoto kroužku je obecná i speciální tělesná příprava na účast v Okresním přeboru horských kol a seriálu závodů ČEZ CUPu. Příprava je organizována v zimním (tělocvična - každé úterý od 16:30 tělocvična ZŠ Pod Zvonek, ČT - Svibice) a letním cyklu (trénink na kole + vyjížd'ky do okolí organizované i pro rodiče a ostatní veřejnost). Významnou součástí přípravy je i seznámení s pravidly silničního provozu, základní orientací v mapě a technikou jízdního kola.

Florbal - příprava

Kdy: **PO, ČT v 14:30 - 16:00 hod.**

Kde: **Centrum sportu**

Doporučený věk: **od 8 let**

Cena za šk. rok: **850 Kč**

Pro chlapce i dívky, děti se naučí základním pohybovým dovednostem, ovládání míčku, střelba. Zájemci mají možnost reprezentovat naše město ve florbalových přeborech.

Judo

Kdy: **PO, ST v 16:00 - 18:00 hod.**

Kde: **Centrum sportu**

Doporučený věk: **6 let**

Cena za šk. rok: **900 Kč**

Judo je nejpopulárnější bojové umění v Evropě. První věcí, kterou se dítě v judu učí, je ukemi waza čili technika pádu. Nováček se učí padat tak, aby se hlavou neudeřil o zem, učí se kontrolovat ruce, aby mu nekoordinovaně nepoletovaly ve vzduchu. Přibližně 80% tréninku juda tvoří randori (cvičný zápas). Základem je rychlost, a to jak v myšlení, tak v i v konání.

Košíková

Kdy: **ÚT, ČT v 16:30 - 18:00 hod.**

Kde: **Centrum sportu**

Doporučený věk: **9 let**

Cena za šk. rok: **750 Kč**

Děvčata i chlapci se seznamují se základy košíkové - střelba, výskok i rychlé naběhnutí pod koš jim není cizí. Na začátku se ale mnozí musí naučit správně hodit a chytit míč.

Lední hokej I.

Kdy: v hod.

Kde: **Zimní stadión**

Doporučený věk: **od 5 let**

Cena za šk. rok: **informujte se na Centru sportu**

Malí i velcí hokejisté a hokejistky se připravují na zimním stadiónu. Předškoláci a prvňáčci začínají v "přípravce", učí se základům bruslení a zlepšují si fyzickou kondici. Větší chlapci a děvčata pronikají do tajů hokejové abecedy, pravidelně hrají mistrovská utkání.

Volejbal

Kdy: **ÚT, PÁ v 15:00 - 17:00** hod.

Kde: **Gymnázium**

Doporučený věk: **10 let**

Cena za šk. rok: **800 Kč**

Děvčata i chlapci se naučí základům volejbalu - přihrávky, příjem, podání, smečování. Zlepší si rovněž fyzickou konci. Důležitá je také souhra celého kolektivu.

Šachy

Kdy: **ST, PÁ v 14:00 - 17:00; 14,00 - 16:00)** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **10 let**

Cena za šk. rok: **800 Kč**

Šachy jsou tradiční zájmový útvar s dlouholetou tradicí, kde se děti učí předvídat hru soupeře, zlepšují a rozvíjí si rozumové dovednosti, soustředění, paměť a analytické schopnosti a dokonce soutěží na úrovni města i kraje.

Mažoretky I.

Kdy: **PÁ v 15:00 - 17:00** hod.

Kde: **Centrum sportu**

Doporučený věk: **10 let**

Cena za šk. rok: **800 Kč**

Tento populární kroužek je velmi oblíben děvčaty, se zájmem o pohyb, hudbu, obratnost a hbitost. V rámci kroužku se děvčata učí pochodovat na hudbu, přitom správně zvládat techniku točení hůlkou, učí se základní kroky a různé krokové variace od nejlehčích po ty těžší (kašička, motýlek). Po zvládnutí těchto všech etap se účastní v krásných nových kostýmech veřejných vystoupení na podium za doprovodu skladby popř. živé hudby a sklízí úspěchy z řad diváků.

Letecký modelář

Kdy: **PO, ČT v 16:00 - 18:00; 15:45 - 17:45 hod.**

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 9 let**

Cena za šk. rok: **1100 Kč**

Kroužek zaměřený především na manuální zručnost a na práci na vlastním modelu letadla, se kterým se pak účastníci kroužku mohou prezentovat na soutěžích leteckých modelářů a porovnat si svůj model s ostatními modeláři a být spokojeni ze své celoroční práce a úspěchu. V tomto kroužku se naučíte stavět různé modely letadel - především kluzáky a modely poháněné gumovým svazkem - "Komár" a možná časem vospějeme i na rádiem řízené modely. Podmínkou je ovšem ochota podřídít se kolektivu, manuální zručnost a hodně moc trpělivosti. Odměnou je váš létající model, který si můžete odnést domů.

Plastikové modelářství

Kdy: **ST v 16:00 - 18:00 hod.**

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 9 let**

Cena za šk. rok: 650 Kč

NOVINKA! Budeme se zabývat stavbou plastických modelů jako jsou letadla, auta, tanky (kromě figurek), vojenská technika pod vedením velmi zkušeného vedoucího (také rozhodčího plastického modelářství). Členové tohoto kroužku budou pracovat na výrobě plastických modelů, se kterými se budou moci zúčastnit soutěží plastických modelářů a prezentovat svůj výrobek na veřejnosti.

Radiotechnický kroužek

Kdy: ČT v 14:30 - 15:30 hod.

Kde: DDM Hrabinská

Doporučený věk: od 9 let

Cena za šk. rok: 1000 Kč

V tomto velmi zajímavém a odborně zaměřeném kroužku se seznámíte především se základy elektroniky, výrobou plošných spojů, letováním, měřením a ožíváním svých výrobků a vším co k této kapitole patří. Za odměnu vám bude funkční elektronický výrobek, který si budete moci odnést domů, pochlubit se s ním ostatním a prezentovat svou práci a píli na veřejnosti. Také se budete moci se svým výrobkem zúčastnit soutěže radiotechniků a odnést si s sebou krásný nezapomenutelný pocit.

Lodní modeláři

Kdy: ÚT v 16:00 - 18:00 hod.

Kde: DDM Hrabinská

Doporučený věk: od 10 let

Cena za šk. rok: **1050 Kč**

Kroužek pro děti se smyslem pro tvořivost, pečlivost a manuální zručnost, které v průběhu školního roku pracují na výrobě vlastního modelu lodě, se kterým se každoročně proboují přes postupové soutěže až na samotné mistrovství České republiky lodních modelářů a odvázejí si odtud s sebou krásný pocit a umístění z vrchních příček žebříčku. Podmínkou vstupu do tohoto kroužku je především chuť manuálně tvořit. V kroužku je možno tvořit jak modely stavěné všemi dětmi tak modely zakoupené soukromě.

Chovatelství I.

Kdy: **PO v 15:00 - 17:00** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 6 let**

Cena za šk. rok: **700 Kč**

V chovatelství se staráme o naše skvělé zvířecí kamarády v naší miniZOO, učíme se co všechno potřebují aby byli spokojení, jak si je správně a rychle ochočit, a také odkud pocházejí, jak to vypadá v jejich přirozeném prostředí a spoustu dalších informací, které potřebujeme, aby se z nás stali výborní chovatelé. Hrajeme také různé hry, soutěžíme a užíváme si spoustu legrace.. Také se rádi zúčastňujeme víkendových pobytů, exkurzí a táborů, které pořádáme. Více z naší činnosti najdete také na: www.minizoo.wz.cz.

Mladý přírodovědec

Kdy: **ÚT v 16:00 - 18:00** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 6 let**

Cena za šk. rok: **700 Kč**

Láká tě mikroskop a další vědecké přístroje? Jsou tvým koníčkem zvířata? Baví tě objevovat něco nového? Všimáš si krás přírody kolem sebe? Chtěl by ses naučit předpovídat počasí? Tak se přihlas do Mladého přírodovědce a vydej se do tajů přírody.

Keramika & smalty I.

Kdy: **PO** v **15:00 - 17:00** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 6 let**

Cena za šk. rok: **800 Kč**

Práce s hlinou je radostným a mnohostranně obohacujícím procesem, dokonalou relaxací a smysluplným využitím volného času. Přináší dětem, ale nejen jim, radost a uvolnění, vývoj manuální zručnosti a učí je zodpovědnosti. Tvůrčí snažení přináší stálý a hmatatelný výsledek v podobě řady výrobků a ozdob, které si děti odnesou domů. V rámci SMALTŮ si vyrobíte i originální smaltované šperky a naučíte se techniku smaltování.

Dramatický - DAMATER

Kdy: **PO,PÁ** v **16:00 - 18:00** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **8 - 20 let**

Cena za šk. rok: **700 Kč**

Divadelní soubor má nastudované divadelní představení se kterým vystupuje u různých příležitostí. Pro příští rok se chystá nacvičit kratší pohádky , které předvede dětem ve školkách a školách. Vystoupil na divadelním festivalu Festival na hranici v oblasti neprofesionálních divadel kde skončil s velmi dobrým hodnocením odborné poroty. Tento soubor rád rozšíří své řady účinkujících a proto zveme všechny kluky a holky, kteří si chtějí zkusit hrát divadlo přijďte, rádi vás přivítáme.

Programování

Kdy: **ČT v 16:00 - 18:00** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 11 let**

Cena za šk. rok: **700 Kč**

Chcete si vytvořit vlastní stránky na profesionální úrovni? Láká Vás svět digitálních fotografií a možnosti, které nám nabízí dnešní počítačová technika? Chcete se naučit nejen základy programování? Přihlaste se do tohoto kroužku!

Web games

Kdy: **ÚT v 17:00 - 19:00** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 10 let**

Cena za šk. rok: **400 Kč**

Hrajete online hry jako Travian, různé strategie, fantasy online hry, atd. Staňte se členy hráčského klubu a přihlaste se do tohoto

kroužku.

Dětský parlament

Kdy: **ČT v 16:00 - 17:00** hod.

Kde: **DDM Hrabinská**

Doporučený věk: **od 13 let**

Cena za šk. rok: **200 Kč**

Cílem je rozvíjet vztahy mezi členy, podpora a pomoc v činnosti, výměna zkušeností, rozvoj organizačních schopností, spolupráce mezi školami. Jedná se o činnost, která podporuje aktivity dětí a mládeže a pomáhá jim zařazovat se do života společnosti. Vlastníma očima hodnotíme život kolem sebe, vydáváme dětský časopis - "Věšák" a čekáme na další náměty a nápady.

Deskové hry

Kdy: **ČT v 15:30 - 17:30** hod.

Kde: **Centrum sportu**

Cena za šk. rok: **800 Kč**

Volnočasové aktivity, věková skupina 15 - 18 let, r. 2009	
aktivita	15-18
sledování televize	4,71
poslech rozhlasu	2,20
poslech CD	3,41
povídání si s přáteli	4,59
četba novin a časopisů	2,84
domácí práce	3,25
odpočinek, nicnedělání	3,25
schůzka s partnerem	3,48
práce s počítačem	3,93
četba knih	2,66
sexuální aktivity	2,82
milenecké aktivity	3,11
procházky, toulání se	3,01
návštěva kaváren, restaurací	3,04
aktivní sportování	3,27
sledování videa, DVD	2,96
studium a příprava na školu	3,22
večírky, mejdeny	2,68
návštěva kina	2,46
Chov zvířat	2,62
turistika, trampování	2,13
návštěva diskoték	2,14
práce na zahradě	1,82
počítačové hry	2,54
výstavba a údržba domu	1,79
mimoškolní vzdělávání	2,18
ruční práce	1,81
vedlejší výdělečná činnost	2,33
výtvarná činnost	1,84
hudební a divadelní činnost	1,96
kutilství	1,52
psaní dopisu, deníku	1,29
navštěva sportovních akcí	2,51
navštěva divadla	2,01
navštěva výstavy, múzea, galerie	1,61
opravy kola, motocyklu	1,67
navštěva koncertů	2,47
individuální duchovní aktivity	1,77
navštěva koncertů vážné hudby	1,34
účast na náboženském životě	1,66
sběratelství	1,56
chalupaření	1,41
veřejně prospěšná činnost	1,39

Volnočasové aktivity, věková skupina 15 - 18 let, muži, r. 2009	
aktivita	15-18
sledování televize	4,65
poslech rozhlasu	2,06
poslech CD	3,33
povídání si s přáteli	4,36
četba novin a časopisů	2,59
domácí práce	3,15
odpočinek, nicnedělání	3,15
schůzka s partnerem	3,16
práce s počítačem	4,20
četba knih	2,18
sexuální aktivity	2,94
milenecké aktivity	3,01
procházky, toulání se	2,73
návštěva kaváren, restaurací	2,88
aktivní sportování	3,40
sledování videa, DVD	2,94
studium a příprava na školu	2,69
večírky, mejdeny	2,52
návštěva kina	2,22
Chov zvířat	2,11
turistika, trampování	2,05
návštěva diskoték	1,89
práce na zahradě	1,92
počítačové hry	3,18
výstavba a údržba domu	1,85
mimoškolní vzdělávání	2,16
ruční práce	1,94
vedlejší výdělečná činnost	2,36
výtvarná činnost	1,66
hudební a divadelní činnost	1,71
kutilství	1,73
psaní dopisu, deníku	1,15
navštěva sportovních akcí	2,46
návštěva divadla	1,71
návštěva výstavy, múzea, galerie	1,41
opravy kola, motocyklu	2,11
návštěva koncertů	2,34
individuální duchovní aktivity	1,86
návštěva koncertů vážné hudby	1,31
účast na náboženském životě	1,65
sběratelství	1,76
chalupaření	1,45
veřejně prospěšná činnost	1,43

Volnočasové aktivity, věková skupina 15 - 18 let, ženy, r. 2009	
aktivita	15-18
sledování televize	4,77
poslech rozhlasu	2,34
poslech CD	3,48
povídání si s přáteli	4,81
četba novin a časopisů	3,08
domácí práce	3,34
odpočinek, nicnedělání	3,34
schůzka s partnerem	3,80
práce s počítačem	3,67
četba knih	3,14
sexuální aktivity	2,71
milenecké aktivity	3,20
procházky, toulání se	3,29
návštěva kaváren, restaurací	3,20
aktivní sportování	3,15
sledování videa, DVD	2,98
studium a příprava na školu	3,75
večírky, mejdeny	2,84
návštěva kina	2,70
Chov zvířat	3,12
turistika, trampování	2,21
návštěva diskoték	2,38
práce na zahradě	1,71
počítačové hry	1,91
výstavba a údržba domu	1,72
mimoškolní vzdělávání	2,20
ruční práce	1,67
vedlejší výdělečná činnost	2,29
výtvarná činnost	2,02
hudební a divadelní činnost	2,21
kutilství	1,31
psaní dopisu, deníku	1,44
navštěva sportovních akcí	2,57
návštěva divadla	2,31
návštěva výstavy, múzea, galerie	1,81
opravy kola, motocyklu	1,22
návštěva koncertů	2,61
individuální duchovní aktivity	1,68
návštěva koncertů vážné hudby	1,36
účast na náboženském životě	1,68
sběratelství	1,36
chalupaření	1,36
veřejně prospěšná činnost	1,36

Volnočasové aktivity v %, r. 2009, věková skupina 15 - 18 let					
aktivita	vůbec ne	méně než 1x měsíčně	méně než 1x týdně	alespoň 1x týdně	každý den
sledování televize	1,5	2	7	27,5	62
poslech rozhlasu	29	19,5	11	19	21,5
poslech CD	5,5	7	10	26,5	51
povídání si s přáteli	x	x	1	9,5	89,5
četba novin a časopisů	6	9	18,5	46	20,5
domácí práce	2,5	2	12,5	52	31
odpočinek, nicnedělání	3	6	11,5	47	32,5
schůzka s partnerem	27	4	6,5	31	31,5
práce s počítačem	0,5	0,5	3	15	81
četba knih	19,5	21,5	18	29,5	11,5
sexuální aktivity	38,5	13,5	12,5	22,5	13
milenecké aktivity	29,5	15	10,5	28,5	16,5
procházky, toulání se	9,5	21,5	21,5	38,5	9
návštěva kaváren, restaurací	6,5	16,5	38	35	4
aktivní sportování	8,5	10	19	45,5	17
sledování videa, DVD	3,5	9,5	28	47,5	11,5
studium a příprava na školu	6	9	8	27	50
večírky, mejdany	17	24	25,5	33	0,5
návštěva kina	17	66,5	14,5	2	x
chov zvířat	45	7,5	5,5	11,5	30,5
turistika, trampování	29	41,5	17	10,5	2
návštěva diskoték	30,5	17,5	23	29	x
práce na zahradě	41,5	28,5	16,5	12,5	1
počítačové hry	31,5	12,5	15	20	21
výstavba a údržba domu	43	27	24	13,5	2,5
mimoškolní vzdělávání	39	22,5	13	23	2,5
ruční práce	47	19,5	16	10	7,5
vedlejší výdělečná činnost	44	28,5	11	13	3,5
výtvarná činnost	49,5	26	10	11	3,5
hudební a divadelní činnost	55	21	7	10,5	6,5
kutilství	62	18	11,5	5	3,5
psaní dopisu, deníku	80,5	10	3,5	2,5	3,5
navštěva sportovních akcí	26	34,5	22,5	15,5	1,5
návštěva divadla	43	50,5	6,5	x	x
návštěva výstavy, muzea, galerie	54	39,5	6,5	x	x
opravy kola, motocyklu	68,5	20	5	5	1,5
návštěva koncertů	38,5	47	12	2,5	x
individuální duchovní aktivity	75,5	7,5	3	9	5
návštěva koncertů vážné hudby	84,5	13,5	2	x	x
účast na náboženském životě	78	6	2,5	8,5	5
sběratelství	71	15,5	10	2,5	1
chalupaření	80	10	8	2	x
veřejně prospěšná činnost	76,5	17,5	4,5	1	0,5

Volnočasové aktivity v %, r. 2009, věková skupina 15 - 18 let, r. 2009, muži					
aktivita	vůbec ne	méně než 1x měsíčně	méně než 1x týdně	alespoň 1x týdně	každý den
sledování televize	2	3	10	30	55
poslech rozhlasu	35	24	9	17	15
poslech CD	7	7	6	22	58
povídání si s přáteli	x	x	2	10	88
četba novin a časopisů	12	15	20	39	14
domácí práce	5	3	18	51	23
odpočinek, nicnedělání	5	1	5	53	36
schůzka s partnerem	34	4	9	27	26
práce s počítačem	1	1	x	8	90
četba knih	34	27	15	18	6
sexuální aktivity	37	19	12	15	17
milenecké aktivity	28	23	13	19	17
procházky, toulání se	13	21	21	35	10
návštěva kaváren, restaurací	9	20	40	30	1
aktivní sportování	10	7	12	47	24
sledování videa, DVD	3	7	24	51	15
studium a příprava na školu	9	18	14	39	20
večírky, mejdeny	22	26	22	30	x
návštěva kina	25	56	15	4	x
Chov zvířat	56	13	7	9	15
turistika, trampování	35	34	12	15	4
návštěva diskoték	35	16	20	29	x
práce na zahradě	42	22	18	16	2
počítačové hry	11	5	15	29	40
výstavba a údržba domu	44	24	17	13	2
mimoškolní vzdělávání	38	25	14	20	3
ruční práce	44	16	18	11	11
vedlejší výdělečná činnost	44	28	12	11	5
výtvarná činnost	56	26	11	5	2
hudební a divadelní činnost	68	14	4	10	4
kutilství	53	16	17	8	6
psaní dopisu, deníku	87	9	2	1	1
navštěva sportovních akcí	29	30	22	18	1
návštěva divadla	58	37	5	x	x
návštěva výstavy, múzea, galerie	59	37	4	x	x
opravy kola, motocyklu	48	31	8	10	3
návštěva koncertů	40	43	12	5	x
individuální duchovní aktivity	78	9	3	7	3
návštěva koncertů vážné hudby	84	15	1	x	x
účast na náboženském životě	79	9	1	9	2
sběratelství	66	18	13	1	2
chalupaření	80	8	8	4	x
veřejně prospěšná činnost	74	20	4	1	1

Volnočasové aktivity v %, věková skupina 15 - 18let, r. 2009, ženy					
aktivita	vůbec ne	méně než 1x měsíčně	méně než 1x týdně	alespoň 1x týdně	každý den
sledování televize	1	1	4	25	69
poslech rozhlasu	23	15	13	21	28
poslech CD	4	7	14	31	44
povídání si s přáteli	x	x	x	9	91
četba novin a časopisů	x	3	17	53	27
domácí práce		1	7	53	39
odpočinek, nicnedělání	1	11	18	41	29
schůzka s partnerem	20	4	4	35	37
práce s počítačem	x	x	6	22	72
četba knih	5	16	21	41	17
sexuální aktivity	40	8	13	30	9
milenecké aktivity	31	7	8	38	16
procházky, toulání se	6	22	22	42	8
návštěva kaváren, restaurací	4	13	36	40	7
aktivní sportování	7	13	26	44	10
sledování videa, DVD	4	12	32	44	8
studium a příprava na školu	3	x	2	15	80
večírky, mejdeny	12	22	29	36	1
návštěva kina	9	77	14	x	x
Chov zvířat	34	2	4	14	46
turistika, trampování	23	49	22	6	x
návštěva diskoték	26	19	26	29	x
práce na zahradě	41	35	15	9	x
počítačové hry	52	20	15	11	2
výstavba a údržba domu	42	30	11	14	3
mimoškolní vzdělávání	40	20	12	26	2
ruční práce	50	23	14	9	4
vedlejší výdělečná činnost	44	29	10	15	2
výtvarná činnost	43	26	9	17	5
hudební a divadelní činnost	42	28	10	11	9
kutilství	71	20	6	2	1
psaní dopisu, deníku	74	11	5	4	6
navštěva sportovních akcí	23	39	23	13	2
návštěva divadla	28	64	9	x	x
návštěva výstavy, múzea, galerie	50	42	8	x	x
opravy kola, motocyklu	89	9	2	x	x
návštěva koncertů	37	51	12	x	x
individuální duchovní aktivity	73	6	3	11	7
návštěva koncertů vážné hudby	85	12	3	x	x
účast na náboženském životě	77	3	4	8	8
sběratelství	76	13	7	4	x
chalupaření	80	12	8	x	x
veřejně prospěšná činnost	79	15	5	1	x

Sledované aktivity, věková skupina 15-18let v %, r. 2009					
Gymnázium - Frýdlant nad Ostravicí					
aktivita	vůbec ne	méně než 1x měsíčně	méně než 1x týdně	alespoň 1x týdně	každý den
sledování televize	x	1,08	7,6	34,78	56,52
poslech rozhlasu	27,17	16,3	11,95	23,91	20,65
poslech CD	6,52	4,34	11,95	30,43	46,73
povídání si s přáteli	x	x	1,08	7,6	91,3
četba novin a časopisů	3,26	2,17	20,65	50	23,91
domácí práce	1,08	2,17	10,86	53,26	32,6
odpočinek, nicnedělání	2,17	8,69	13,04	50	26,08
schůzka s partnerem	27,17	2,17	5,43	33,69	31,52
práce s počítačem	1,08	x	6,52	21,73	70,65
četba knih	5,43	18,47	20,65	39,13	16,3
sexuální aktivity	48,91	9,78	16,3	14,13	10,86
milenecké aktivity	30,43	9,78	9,78	30,43	19,56
procházky, toulání se	6,52	21,73	20,65	41,3	9,78
návštěva kaváren, restaurací	6,52	16,3	32,6	40,21	4,34
aktivní sportování	6,52	6,52	20,65	54,34	11,95
sledování videa, DVD	5,43	11,95	34,78	43,47	4,34
studium a příprava na školu	2,17	2,17	3,26	21,73	70,65
večírky, mejdeny	16,3	21,73	29,34	32,6	x
návštěva kina	15,21	65,21	17,39	2,17	x
Chov zvířat	44,56	3,26	4,34	11,95	35,86
turistika, trampování	15,21	45,65	25	14,13	x
návštěva diskoték	39,13	20,65	25	15,21	x
práce na zahradě	34,78	31,52	17,39	16,3	x
počítačové hry	45,65	11,95	16,3	7,6	18,47
výstavba a údržba domu	43,47	31,52	10,86	13,04	1,08
mimoškolní vzdělávání	21,73	13,04	18,47	41,3	5,43
ruční práce	44,56	25	14,13	9,78	6,52
vedlejší výdělečná činnost	38,04	27,17	15,21	16,3	3,26
výtvarná činnost	34,78	28,26	13,04	17,39	6,52
hudební a divadelní činnost	34,78	30,43	11,95	14,13	8,69
kutilství	58,69	20,65	10,86	4,34	5,43
psaní dopisu, deníku	69,56	17,39	3,26	3,26	6,52
navštěva sportovních akcí	20,65	31,52	26,08	19,56	2,17
návštěva divadla	25	63,04	11,95	x	x
návštěva výstavy, múzea, galerie	32,6	56,52	11,95	x	x
opravy kola, motocyklu	72,82	16,3	4,34	5,43	1,08
návštěva koncertů	25	54,34	15,21	5,43	x
individuální duchovní aktivity	71,73	8,69	4,34	11,95	3,26
návštěva koncertů vážné hudby	76,08	20,65	3,26	x	x
účast na náboženském životě	79,34	6,52	3,26	7,6	3,26
sběratelství	67,39	15,21	13,04	3,26	1,08
chalupaření	77,17	9,78	9,78	3,26	x
veřejně prospěšná činnost	69,56	21,73	5,43	2,17	1,08

Volnočasové aktivity, věková skupina 15-18let v %, r. 2009					
Průmyslová škola Frýdek-Místek					
aktivita	vůbec ne	méně než 1x	méně než 1x týdně	alespoň 1x týdně	každý den
sledování televize	6,66	4	10,66	26,66	52
poslech rozhlasu	42,66	21,33	10,66	14,66	10,66
poslech CD	4	6,66	4	22,66	62,66
povídání si s přáteli	x	x	1,33	13,33	85,33
četba novin a časopisů	13,33	20	20	36	10,66
domácí práce	14,66	4	16	53,33	12
odpočinek, nicnedělání	8	5,33	10,66	42,66	33,33
schůzka s partnerem	36	6,66	9,33	32	16
práce s počítačem	x	1,33	x	9,33	89,33
četba knih	46,66	26,66	9,33	14,66	2,66
sexuální aktivity	29,33	17,33	16	21,33	16
milenecké aktivity	25,33	25,33	13,33	25,33	10,66
procházky, toulání se	14,66	22,66	25,33	29,33	8
návštěva kaváren, restaurací	12	18,66	42,66	24	2,66
aktivní sportování	10,66	8	16	41,33	24
sledování videa, DVD	1,33	12	16	49,33	21,33
studium a příprava na školu	13,33	21,33	18,66	36	10,66
večírky, mejdeny	20	33,33	22,66	22,66	1,33
návštěva kina	25,33	62,66	10,66	1,33	x
Chov zvířat	50,66	18,66	10,66	6,66	13,33
turistika, trampování	41,33	37,33	8	8	5,33
návštěva diskoték	28	16	20	36	x
práce na zahradě	48	20	20	9,33	2,66
počítačové hry	14,66	4	14,66	34,66	32
výstavba a údržba domu	58,66	26,66	22,66	10,66	2,66
mimoškolní vzdělávání	45,33	24	10,66	14,66	5,33
ruční práce	40	17,33	13,33	16	13,33
vedlejší výdělečná činnost	53,33	21,33	12	10,66	2,66
výtvarná činnost	70,66	14,66	8	4	2,66
hudební a divadelní činnost	76	10,66	1,33	10,66	1,33
kutilství	42,66	25,33	18,66	10,66	2,66
psaní dopisu, deníku	90,66	4	2,66	1,33	1,33
navštěva sportovních akcí	32	26,66	20	20	1,33
návštěva divadla	64	33,33	2,66	x	x
návštěva výstavy, múzea, galerie	69,33	29,33	1,33	x	x
opravy kola, motocyklu	48	33,33	9,33	6,66	2,66
návštěva koncertů	44	48	8	x	x
individuální duchovní aktivity	85,33	8	5,33	x	1,33
návštěva koncertů vážné hudby	96	4	x	x	x
účast na náboženském životě	85,33	9,33	x	4	1,33
sběratelství	73,33	17,33	8	x	1,33
chalupaření	84	9,33	5,33	1,33	x
veřejně prospěšná činnost	76	20	4	x	x

Sledované aktivity, věková skupina 15 - 18 let v %, r. 2009					
Obchodní akademie Český Těšín					
aktivita	vůbec ne	méně než 1x měsíčně	méně než 1x týdně	alespoň 1x týdně	každý den
sledování televize	1,88	x	3,77	15,09	79,24
poslech rozhlasu	22,64	16,98	11,32	15,09	35,84
poslech CD	3,77	9,43	11,32	24,52	50,94
povídání si s přáteli	x	x	x	11,32	88,67
četba novin a časopisů	x	5,26	9,43	54,71	24,52
domácí práce	1,88	x	9,43	54,71	33,96
odpočinek, nicnedělání	1,88	5,26	13,2	45,28	33,96
schůzka s partnerem	15,09	3,77	7,54	28,3	45,28
práce s počítačem	x	x	x	13,2	86,79
četba knih	13,2	18,86	24,52	30,18	13,2
sexuální aktivity	24,52	15,09	5,26	30,18	9,43
milenecké aktivity	32,07	9,43	9,43	35,84	13,2
procházky, toulání se	9,43	16,98	22,64	43,39	7,54
návštěva kaváren, restaurací	x	13,2	39,62	41,5	5,26
aktivní sportování	5,26	16,98	30,18	37,73	9,43
sledování videa, DVD	1,88	9,43	30,18	45,28	13,2
studium a příprava na školu	3,77	1,88	3,77	33,96	56,6
večírky, mejdany	9,43	18,86	24,52	45,28	1,88
návštěva kina	13,2	75,47	9,43	1,88	x
chov zvířat	33,96	5,26	1,88	15,09	43,39
turistika, trampování	35,84	39,62	18,86	1,88	x
návštěva diskoték	24,52	13,2	22,64	39,62	x
práce na zahradě	43,39	35,84	15,09	5,26	x
počítačové hry	30,18	24,52	18,86	16,98	9,43
výstavba a údržba domu	39,62	26,41	13,2	15,09	5,26
mimoškolní vzdělávání	52,83	32,07	7,54	7,54	x
ruční práce	56,6	11,32	22,64	5,26	3,77
vedlejší výdělečná činnost	39,62	33,96	5,26	15,09	5,26
výtvarná činnost	64,15	16,98	7,54	11,32	x
hudební a divadelní činnost	64,15	16,98	5,26	5,26	7,54
kutilství	79,24	13,2	5,26	1,88	x
psaní dopisu, deníku	88,67	3,77	5,26	1,88	x
navštěva sportovních akcí	30,18	45,28	18,86	5,26	x
návštěva divadla	45,28	50,94	3,77	x	x
návštěva výstavy, muzea, galerie	75,47	22,64	1,88	x	x
opravy kola, motocyklu	79,24	16,98	1,88	1,88	x
návštěva koncertů	49,05	41,5	9,43	x	x
individuální duchovní aktivity	67,92	5,26	1,88	13,2	11,32
návštěva koncertů vážné hudby	88,67	9,43	1,88	x	x
účast na náboženském životě	69,81	1,88	3,77	13,2	11,32
sběratelství	73,58	13,2	9,43	3,77	x
chalupaření	81,13	11,32	7,54	x	x
veřejně prospěšná činnost	84,9	7,54	5,26	1,88	x

Komparace aktivit mládeže ve věku 15 - 18 let ve volném čase

aktivita	1996	pořadí	2001	pořadí	2009	pořadí
sledování televize	4,80	1	4,75	1	4,71	1
poslech rozhlasu	4,25	4	4,22	5	2,20	23
poslech CD	4,45	2	4,65	2	3,41	5
povídání si s přáteli	4,41	3	4,6	3	4,59	2
četba novin a časopisů	3,92	5	3,91	7	2,84	13
domácí práce	x	x	3,57	8	3,25	7
odpočinek, nicnedělání	3,42	6	4,02	6	3,25	7
schůzka s partnerem	3,07	8	2,82	14	3,48	4
práce s počítačem	x	x	3,56	9	3,93	3
četba knih	3,33	7	3,32	10	2,66	16
sexuální aktivity	x	x	2,03	26	2,82	14
milenecké aktivity	x	x	2,23	22	3,11	9
procházky, toulání se	x	x	3,01	12	3,01	11
návštěva kaváren, restaurací	2,68	10	2,83	13	3,04	10
aktivní sportování	2,67	11	3,17	11	3,27	6
sledování videa, DVD	x	x	2,81	15	2,96	12
studium a příprava na školu	x	x	4,44	4	3,22	8
večírky, mejdeny	x	x	2,24	21	2,68	15
návštěva kina	2,38	12	2,29	19	2,46	21
Chov zvířat	x	x	2,56	17	2,62	17
turistika, trampování	2,12	13	2,21	23	2,13	26
návštěva diskoték	2,85	9	2,44	18	2,14	25
práce na zahradě	x	x	1,99	28	1,82	30
počítačové hry	x	x	2,58	16	2,54	18
výstavba a údržba domu	x	x	1,56	34	1,79	32
mimoškolní vzdělávání	x	x	2,06	25	2,18	24
ruční práce	x	x	1,91	29	1,81	31
vedlejší výdělečná činnost	x	x	1,89	30	2,33	22
výtvarná činnost	1,79	17	2,06	25	1,84	29
hudební a divadelní činnost	1,88	16	2,13	24	1,96	28
kutilství	1,71	18	1,75	32	1,52	38
psaní dopisu, deníku	x	x	2,25	20	1,29	42
návštěva sportovních akcí	1,94	15	2	27	2,51	19
návštěva divadla	1,67	19	1,91	29	2,01	27
návštěva výstavy, múzea, galerie	1,62	20	1,84	31	1,61	36
opravy kola, motocyklu	x	x	1,74	33	1,67	34
návštěva koncertů	1,97	14	1,84	31	2,47	20
individuální duchovní aktivity	x	x	1,46	36	1,77	33
návštěva koncertů vážné hudby	1,23	22	1,29	37	1,34	41
účast na náboženském životě	x	x	1,27	38	1,66	35
sběratelství	1,58	21	1,49	35	1,56	37
chalupaření	x	x	1,2	39	1,41	39
veřejně prospěšná činnost	x	x	1,12	40	1,39	40